

Zlata maša v Sovodnjah

Foto Manuel Demori

Proslava ob 27. obletnici samostojnosti domovine Slovenije v centru Bratuž

Foto DP

Uvodnik

Jurij Paljk

Kam to vodi?

Zmotno je mišljenje, ki se uveljavlja med vodilnimi v vodstvu večjih slovenskih organizacij v Italiji, da blatijo, podtikajo, sramotijo in lažejo na račun vodstva naše skupnosti ter nasploh o naši organiziranosti "maloštevilni in vedno isti". To sploh ni res, blatijo in sramotijo tudi tisti, ki so še do včeraj bili v naših vrstah.

Pri nas se pojavlja vse več ljudi, ki skrajno žaljivo govorijo o krovnih organizacijah, primarnih in drugih ustanovah pri nas. To pa je laž in sramota je podtikanje, ki se vse bolj uveljavlja, da namreč "nihče ne ve, kam gredo milijoni za našo, slovensko manjšino v Italiji". Kolikokrat smo že povedali, da so podatki javni, da Svet slovenskih organizacij javno pove, komu so namenjena sredstva, ki jih dobi od države za delovanje naših ustanov!

/ str. 15

Msrgr. Renato Podbersič, zlatomašnik

Duhovništvo za duše in narod

Globoko doživeto praznovanje 50. obletnice mašniškega posvečenja msgr. Renata Podbersiča, ki je potekalo v soboto, 30. junija, v župnijski cerkvi sv. Martina škofa v Sovodnjah ob Soči, je povežalo slovenske vernike s te in one strani meje. Štiri župnije, Gabrje - Vrh Sv. Mihaela, Rupa-Peč, Sovodnje ob Soči in Štandrež, ki sestavljajo enotno pastoralno območje Soča-Vipava, so se združile okoli svojega duhovnika, da bi skupno proslavile njegov pomembni duhovniški jubilej. Zbralo se je več kot dve sto ljudi, ki so prišli tudi iz zlatomašnikove rodne Vrtojbe ter ostalih krajev čezmejnega goriškega prostora in Tržaške ter tako izpričali, kako pomembna je prisotnost slovenskega duhovnika na področju, na katerem živi slovenska narodna skupnost, da versko življenje in podeljevanje zakramentov lahko poteka še naprej v slovenskem jeziku.

/ str. 5

Slovesnost v KC Lojze Bratuž

"Prejeli smo ljubezen do naroda"

Četrtek, 28. junija, so na Srečanjih pod lipami proslavili obletnico slovenske samostojnosti. Proslavo ob dnevu državnosti sta organizirala Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič v sodelovanju s Svetovnim slovenskim kongresom in Knjižnico Dušana Černeta. Tudi letos so na večeru nastopali slovenski maturanti iz Argentine, ki že redno obiskujejo Slovenijo in tudi našo skupnost v Italiji. Večer se je pričel z *Zdravljico*, slovensko himno, ki so jo navdušeno zapeli mladi Argentinci. Po uvodnih besedah Martine Valentinčič, ki je večer povezovala, sta pozdravila predsednik Konference za Italijo pri Svetovnem slovenskem kongresu Karlo Bresciani in predsednik Svetovnega slovenskega kongresa Boris Pleskovič.

/ str. 3

POGOVOR Karel Bolčina

"Bodimo odprti in širokopotezni!"

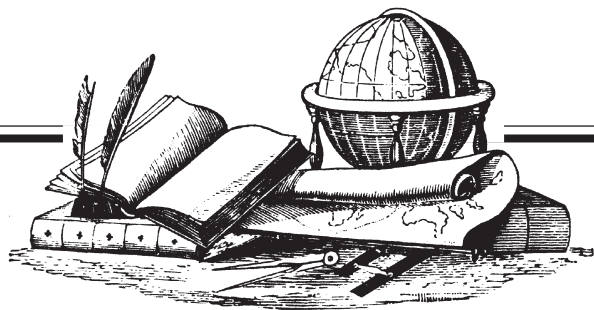
Te dni se v goriški nadškofiji dogaja marsikaj. Dnevno časopisje poroča o velikih spremembah tako med duhovniki kakor med župniki. Kaj se dogaja?

Dogaja se nekaj povsem običajnega in normalnega. Vsako krajevno Cerkev vodi škof in njegova prva naloga je, da poskrbi za primerno duhovno oskrbo njemu zaupanih vernikov pa tudi nevernih ljudi. Prebivalci posameznih župnij imajo v srcu svojo župnijsko skupnost, ki jo označujejo zemljepisna omejitve, zgodovinski obrisi in medplastna dejavnost (tu mislim na tipično verske dejavnosti kakor tudi na družbene in družabne, športne, kulturne, socialne...).

Foto dd

/ str. 4

SSO / Projekt

Jezik - korenina naše kulture

V četrtek, 28. junija, so v Špetru v lepem muzeju SMO na tiskovni konferenci predstavili delo, ki so ga pod vodstvom Alberta Devetaka v okviru Sveta slovenskih organizacij, naredili v okviru projekta, financirala ga je Dežela FJK, Jezik - korenina naše kulture. Albert Devetak je orisal delovanje, ki je imelo namen ovrednotiti nadiška in kanalska slovenska narečja, prav zato je strokovnjak za jezikoslovne študije Tadej Pahor pripravil raziskavo z naslovom Primerjalna študija nadiških in kanalskih narečij ter njihova. Kot je sam povedal, gre za hitro berljivo strokovno študijo, ki pa na preprost in vsem dojemljiv način

Foto J.M.P.

razlaga posebnosti slovenskih narečij. Publikacija je namreč namenjena širšemu krogu bralcev, nagovarja tako strokovnjake kot človeka, ki bi rad izvedel kaj več o prisotnosti slovenske besede v Beneški Sloveniji. Kot je povedala Anna Wedam v imenu vodilnega partnerja projekta Združen-

ja Don Mario Cernet, je projekt namenjen tudi otrokom, za katere je goriška ilustratorica Paola Bertolini Grudina na tekste Anne Wedam, Oswaldia Eratha, Marie Moschitz, Alessandra Omana in Manuelle Prescern pripravila pobarvanko za najmlajše in knjižico za tiste, ki se učijo slovenščine. V njej lastnem slogu je zaobjela otroški svet, sama pa dodala, da je vesela, ker bodo knjižice dosegle širok krog otrok na najbolj izpostavljenem jezikovnem področju. V okviru projekta so imeli na Svetih Višarjah tudi koncert.

JUP

Stališče deželnega svetnika SSK Igorja Gabrovca o reformi krajevnih uprav

Peta stalna komisija deželnega sveta je na nedavni seji prisluhnila tudi predstavnikoma krovnih organizacij Slovencev v Italiji, Walterju Bandlju in Rudiju Pavšiču, ter predstavniku furlanskih občin Diegu Navarriju, ki so bili v deželni svet povabljeni na predlog svetnika SSK Igorja Gabrovca. "Pomembno je, da je komisija deželnega sveta od vsega začetka dejansko priznala pomen soudeležbe zastopnikov priznanih in zaščitene narodno-jezikovnih skupnosti. Slovenska zastopnika sta se lahko izražala v slovenščini, saj je bila na voljo tolmačka, ki je simultano prevajala njuna posega. Tako Slovenca kot Furlan so potrdili, kar je bilo vsem nam že od nekdaj jasno: reforma medobčinskih zvez je bila za manjšine neugodna", je povedal zastopnik SSK Gabrovca. Peta komisija je tako že na prvih sejah v minulih dneh obravnavala reformo, ki je v prejšnji zakonodajni dobi uvedla obvezne medobčinske zveze. "Že prejšnji teden sem v okviru splošne razprave ob predloženem zakonskem osnutku deželne vlade jasno povzel stališča SSK, ki sem jih že od vsega začetka zagovarjal v minuli zakonodajni dobi. Ponovno sem izpostavil, da se je reforma leta 2014 začela z zgrešenim korakom, saj je občinam vsiljevala oblike in ritme medobčinskega povezovanja, ne da bi predhodno upoštevala vseh pomislekov, ki so se pojavljali. Že od vsega začetka sem izpostavljal, da je bila reforma neusklajena s potrebami in

državnega zakona. Tako se je zgodilo, da smo bili kot Slovenci kar dvakrat oškodovani: kot pripadniki zaščitene skupnosti in kot v veliki meri prebivalci majhnih občin, se spominja deželni svetnik Igor Gabrovca, saj je bila reforma več let razlog za zelo ostru trenja in stalna zaostrovanja v odnosih s tedanjo deželno upravo in politično večino. "Stranka Slovenska skupnost je svoja stališča odgovorno zagovarjala še najprej v deželnem svetu, kjer sem kot edini strankin zastopnik stalno oblikoval popravke, ki so zakon v več primerih vendarle izboljšali zlasti na ravni zaščite pravice do

dvojezičnega poslovanja in večjezične identitete. Niso pa prodrali popravki, ki bi vsaj zaščitene

občinam priznali osnovno pravico, da bi se samostojno povezovale na osnovi lastnih potreb in prioritete. Politični spor, ki je od tega nastajal, se je nemalokrat selil tudi na strani krajevnih medijev in na politično-institucionalna omizja v Ljubljano, saj je zaščita naše narodne skupnosti problem tudi matične domovine", je še dejal Gabrovca, ki je na prvi seji komisije obenem potrdil stališče, da je bila ukinitve Pokrajine za Slovence in majhne občine še posebej na Tržaškem in na Goriškem zgrešena izbira.

Zaradi povedanega soglašam s korakom nove deželne vlade, ki za zdaj zaustavlja postopek obveznega uredničenja medobčinskih zvez, saj dejansko niso nikdar resnično zaživele in se z njimi še vedno ukvarja upravno sodstvo. Med 'upornimi občinami' sta tudi Sovodnje in Števerjan, kar je že dovolj zgovoren podatek. Ko bi na deželnih volitvah zmagala leva sredina, bi se najbrž ta trenutke ukvarjal z istim vprašanjem, verjetno na slični način. Kot SSK smo se programsko obvezali, da si bomo prizadevali za pravično in usklajeno reformo sistema krajevnih uprav, ki naj bo prijazna do potreb majhnih občin in večjezičnih območij. Zato sem odborniku Robertu predlagal takojšnje omizje med vsemi sogovorniki, kajti napake minulih let nas vsaj nekaj naučijo, in sicer, da se z vrha vsiljene rešitve nujno izjalovijo", prvi deželni svetnik SSK Igor Gabrovca.

Pismo SSO predsedniku državnega zbora RS Čestitke in prošnja

Spoštovani gospod mag. Matej Tonin, Predsednik Državnega zbora Republike Slovenije

V imenu Sveta slovenskih organizacij in v svojem Vam iskreno čestitam za izvolitev za predsednika Državnega zbora Republike Slovenije. Želim Vam uspešno delo pri vodenju najvišjega državnega organa, ki je izraz slovenskih državljanov in državljanov ter skrbi za uveljavljanje in spoštovanje demokratičnih načel pri izvajanju zakonodajne oblasti ter skrbi za skupno dobro slovenske države.

Državni zbor ima dve zagotovljeni mesti za italijansko in madžarsko avtohtono narodno skupnost, ki živita na ozemlju Republike Slovenije. Za tako zagotovilo v italijan-

skem parlamentu se borimo tudi Slovenci v Italiji. To predstavlja tudi edino rešitev, ki bi nam prihranila negotovosti s

predstavitvijo in končno uresničila še neizpolnjeni člen 26 v zaščitnem zakonu

38/2001. V tem smislu upam, da bosta pristojni državnozborni komisiji za zunanje zadeve in za Slovence v zamejstvu in po svetu nadaljevali obravnavo omenjenega vprašanja slovenske zastopnosti v italijanskem parlamentu.

Spoštovani Predsednik Državnega zbora, v času, ko Slovenija in slovenski narod praznujeta dan državnosti, prejmite tudi naše čestitke. Demokratizacija slovenske družbe in državna osamosvojitve sta bila pelomna trenutka tudi za slovensko narodno skupnost v Furlaniji Julijski krajini, ki je tako dobila končno svoj polnopravni status v odnosu do matične domovine.

V pričakovanju, da se čim prej srečava, Vas lepo pozdravljam. Trst, 25. junij 2018

Predsednik SSO
Walter Bandelj

Povezovanje med Občinami ni več obvezno

Gabrovca je podprl prvo spremembo zakona o medobčinskih zvezah

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovca je podprl spremembo k zakonu o medobčinskih zvezah, ki ga je predložila deželna vlada in s katerim je odpravljen zadnji termin za obvezno povezovanje občin v medobčinske zveze. Namesto tega bodo skupščine posameznih zvez poklicane, da same določijo, katere storitve naj skupaj upravljajo. V svojem posegu je Gabrovca obnovil kritična stališča do reforme, ki je svojo pot začela leta 2014 in od vsega začetka sprožila odpor številnih občinskih uprav, med temi tudi več slovenskih. "Reforma je bila neusklajena s potrebami in tudi dostojanstvom zlasti majhnih občin, ki bi po-

stopno izgubljale suverenost in torej tudi sam smisel obstajanja. Stranka Slovenska skupnost je v minuli zakonodajni dobi kritična stališča odgovorno in dosledno zagovarjala najprej v deželnem svetu, kjer sem kot edini strankin zastopnik stalno oblikoval in zagovarjal popravke, ki so zakon v več primerih vendarle izboljšali zlasti na ravni zaščite pravice do dvojezičnega poslovanja in večjezične identitete. Niso pa prodrali popravki, ki bi vsaj zaščitene občinam priznali osnovno pravico, da bi se samostojno povezovale na osnovi lastnih potreb in prioritete", je med drugim dejal Gabrovca, ki je ponovno tudi izpostavil

mnenje, da je bila ukinitve Pokrajine za Slovence in majhne Občine še posebej na Tržaškem in na Goriškem zgrešena izbira.

Deželni svetnik Slovenske skupnosti je zato podprl popravke, ki bo v pričakovanju na celovito reformo začasno zaustavil postopek obveznega uredničenja medobčinskih zvez. "Resnično upam, da bomo v prihodnjih tednih in mesecih ubrali pot skupnega dela v obliki politično-institucionalnega omizja med vsemi sogovorniki, da bo nov zakon odgovarjal različnim potrebam zelo raznolikih območij", je svojo izjavo končal predstavnik SSK v deželnem svetu.

Povejmo na glas

Vztrajati v humanosti

Če rečemo vztrajati v humanosti, potem imamo v mislih tisto temeljno vrednoto, ki v vsakem človeku vidi enkratno dragoceno, in to ne glede na drugačno narodnost, barvo kože, kulturo, izobrazbo, jezik in vero. Na ta način humanost priznava dostojanstvo prav vsem, in če je potrebno, ljudem v stiski pomaga. In ta pogled na svet in človeka v njem je danes še toliko bolj zaželen in celoujujen, saj so vse bolj na delu nasprotne sile, ki se zavzemajo skorajda izključno za lastne ljudi, za lasten narod, za druge pa jim ni mar. Zato za razmišljujoče osebe ni nobeno presenečenje, da omenjena vasa obrnjena miselnost, ime ji je populizem, slej ko prej zdrsi v nestrpnost, izločevanje in nasilje. Trumpovo ločevanje migrantskih otrok od njihovih staršev je bila nepojmljiva krutost, za katero se vprašamo, kako jo lahko sproži predsednik najvplivnejše države naše zahodne civilizacije. Podobna politika želi v Italiji preštevati Rome in, kar daje misliti, kljub temu doživlja vse večjo podporo javnega mnenja. Na Madžarskem t. i. ekonomski migranti nimajo več pravice do azila, poleg tega bodo kazensko preganjane nevladne organizacije, ki bi se naprej pribežnikom dajale podporo. Pri tem je več kot pomenljiva uradna izjava tamkajšnjega zunanjega ministra: "Nezakonita imigracija ni človekova pravica, ampak zločin in tveganje za varnost". Skratka, z vsemi temi dogodki in napovedmi prihodnjega urejanja stvari se prostor prej odprtega neba dobesedno zapira, v duševnem smislu je svetlobe vse

manj, namesto nje pa se spušča na nas sivina, hladna po srcu in mrka v mislih. Istočasno je Evropa kot miroljubna skupnost narodov vse bolj notranje razklana, in če ne najde pravih rešitev, upati je, da jih bo, bo primorana v opuščanje svojih pridobitev, med katerimi je schengen kot vsestranska odprtost in povezanost vsak dan bolj v nevarnosti. In ob vsem tem se kar sam od sebe zgodi klic "vztrajati v humanosti", ne podleči strahu za izgubo naših dobrin in doseženo visoko raven našega življenja. Predvsem pa - in tu se humanost prične ali konča - ne se umikati od ljudi v stiski, kjer je že odhod od njihovega doma bolečina in tragedija, ki je nikakor ne bi smeli prezreti. Ne bi smeli prezreti zaradi njih, pa tudi zaradi nas samih, saj je verjetno znana resnica, da nedejanje pomoči drugim ne prizadene samo pomoči potrebnih, ampak tudi nas. Po takšnem nedejanju nismo več, kar smo bili, in to v slabem in za nas škodljivem smislu. Vsaj delno, če že ne v celoti, smo zavrgli humanost, čut za stiske drugih, kar nima majhnih posledic. Zavrgli smo namreč svetlobo v sebi, odmaknili smo se od sočloveka, dobro v nas se je skrčilo in nimamo več tistega lepega prepričanja v življenje, prepričanja, ki nam daje moč in je izvir moči, da se lahko smelo lotimo vsakršnih problemov in smo sposobni ustvarjati prijetne odnose z bližnjimi in z vsemi ljudmi. Zato vztrajajmo v humanosti, v sprejemanju drugih, da ne bi zatajili samih sebe.

Janez Povše

S 1. strani
"Prejeli smo ..."

Karlo Bresciani je v svojem govoru opisal dogodke, s katerimi je slovenski narod prišel do samostojnosti, od velike

Argentini in pokazali, kako so navezani na svoje korenine: "Velikokrat se sprašujemo, zakaj vse to, zakaj govorimo po

Foto DP

gospodarske krize do aretacij, odpora slovenske javnosti in javne podpore slovenske Cerkve za demokracijo. Boris Pleskovič se je zahvalil veteranom, da so slovenski narod osvobodili od jugoslovanske armije, a nas niso mogli čisto osvoboditi od socializma, ker je ta miselnost še prisotna in jo bo morala spremeniti mlajša generacija. Govornika sta oder prepustila maturantom, ki so s tipičnimi argentinskimi plesi, slovenskimi pesmimi in recitacijami obogatili večer v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž. Prisotnim so predstavili delovanje slovenske skupnosti v

slovensko? Zakaj hodimo na tečaj in se še družimo v slovenskih domovih? Takoj nam pridejo na misel stari starši, zaradi njih delamo vse to, ker jih imamo radi, zato ker so oni tako ljubili Slovenijo, da smo jo tudi mi vzljubili. Smo sad žrtev, vojne, trpljenja in begunstva, prvo pa je, da smo sad popolne ljubezni, ljubezni do Boga, naroda, domovine"! Slavnostni gost večera je bil raziskovalec, odličen poznavalec slovenske zgodovine, zaveden Slovenec in domoljub dr. Stane Granda. Pogovor je vodil prof. Luigi Pulvirenti iz Rima. Zanimivo je, da je prof. Pulvirenti, po narodu Italijan, tako vzljubil

slovenski narod in jezik, da se je odlično naučil slovenščine in zdaj prevaja slovensko zgodovino prof. Grande v italijanščino. Gosta sta v pogovoru obravnavala celotno slovensko zgodovino, od prazgodovine do osamosvojitve. Dr. Granda je najprej povedal, zakaj je bila slovenska zemlja že od staroselcev naprej tako gosto naseljena in kulturno napredna. Ljudje so prišli sem zaradi lepe narave in hrane. Arheologija je odkrila, da je tukaj civilizacija starejša, bogatejša in pomembnejša, kot smo včasih domnevali. Pomislimo le na Kolpo, Savo, Sočo, Muro, Krko, Dravo. Imena naših rek imamo iz predkeltskih časov in mi smo dediči vse te stare kulture. V nas se pretaka še kri tistih staroselcev, ki so ostali, ko so naši predniki naselili to zemljo, je povedal zgodovinar. Tudi prve elemente krščanske vere smo

Slovenci prejeli od staroselcev in tako je počasi zrastle cerkvena organizacija. Govornika sta potem poudarila velik pomen, ki ga imajo Brižinski spomeniki, ki so priča slovenskosti tega prostora. Nato sta se spomnila na Primoža Trubarja, ki je izpostavil pomen in vrednost narodnega jezika. Trubar je oče slovenske književnosti, a je tudi še toliko pomembnejši, ker nam dokazuje, kako so bili Slovenci že v času Brižinskih spomenikov tako trdno zasidrani v svojem slovenstvu, da je morala Cerkev prevesti v slovenščino cerkvena besedila, ker Slovenci niso

Foto DP

bili pripravljene poslušati latinščine ali nemščine. Pot skozi stoletja se je nadaljevala in dospela do 19.

stoletja in današnjih dni. Na koncu sta se še vprašala, ali bo kdaj na splošno priznana resnica o povojnem nasilju v Jugoslaviji. Gost je povedal, da resnica zmaguje počasi, a zanesljivo, čeprav bodo vedno taki, ki bodo trdili nasprotno. Dr. Stane Granda je sklenil svoj govor z mislijo, da se Slovenci večkrat ne zavedamo, kaj smo dosegli. Imamo državo, slovenščina je uradni evropski jezik, to so velike stvari, ki bi se jih morali Slovenci bolj zavedati, in prav take proslave so trenutek razmišljanja o našem obstoju in zavesti.

Foto DP

Ob 30. obletnici sodnega procesa proti znani četverici "JBTZ"
Roška Naceta Bizilja (3)

Višja kustosinja Irena Uršič iz Muzeja novejšje zgodovine Slovenije nam je poslala članek, ki ga je objavila v reviji Fotoantika, opremljen je bil z vsemi potrebnimi opombami, ki smo jih mi zaradi lažjega branja izpustili. Zapis pa je odlično pričevanje o časih, ko se je rojevala demokratična Slovenija.

Protestnike vseh starosti, ki so zasedali Roško cesto, menjavajočo se "civilno stražo", ki je držala slovensko zastavo pred vojaško stražo,

zajel v fotografski objektiv in v Dnevniku objavil v dveh fotoreportajah in posameznih motivih. Zlasti impresivne so fotografije s Francijem Zavrlom, ki se je edini branil s prostosti in bil vez med Vojaškim sodiščem, podporniki na Roški in mediji. Petindvajsetega julija je množici na Roški poročal o dogajanju – podporniki so ga med poročanjem pred garažami obkrožili ter na cesti in garažnih strehah dobesedno hlastali za vsako Zavrlovo izgovorjeno besedo. Zadnja

četverica pa spoznana za krivo. Tistega 27. julija 1988 so nastale fotografije, ki so zasedle pomembno mesto v slovenskem javnem spominu: zgrinjanje množice ob izreku sodbe, sprejem obsojenih ob prihodu z Vojaškega sodišča, prihod četverice na improvizirani oder, zgovorni transparenti v množici skandirajočih podpornikov.

Na naslovnico Dnevnika je Nace Bizilj umestil fotografijo obsojencev tik po prihodu s sodišča, kjer jih je po ocenah pričakalo 8.000 ljudi, in pripravil fotoreportažo z naslovom "Večtisočglava množica je na dan izreka sodbe držala pesti ... – Sodba (v imenu) ljudstva". Sledil je Biziljev zapis: "Na Roški cesti ni več častne straže, ki so jo iz dneva v dan držali umetniki, delavci, starci, borci, mladina. Tudi večtisočglava množica se je razšla. Razšla se je potem, ko je dostojno in kulturno izrazila podporo štirim obsojenim. Presenetljivo hitro je iz sicer dobro izolirane in soperne dvorane pricurjla vest o izreku sodbe in kazni ob pol dveh popoldne. V dvorano se je slišalo vpitje, žvižganje, skandiranje, toda le za kratek čas. Hoteli so samo povedati: "Vemo". In potem molk, dostojanstven molk, ki ga zmorejo le kulturni in osveščeni ljudje. Dali so si duška s skandiranjem in dviganjem rok šele takrat, ko so se po skoraj dveh mesecih odvzema svobode prikazali na izhodu Ivan, Janez in David, obsojenci, za katere so trepetali iz dneva v dan na Roški 2". Besedilo pod fotografijami je Nace Bizilj dodal tudi osebno noto: "Prišli so, več tisoč jih je prišlo: umetniki, starci, mladi in najmlajši, borci in svojci nekdanjih borcev za svobodo naroda, in končno tisti, zaradi katerih nas je zblíževala in združevala Roška cesta. Naj končamo ta foto zapis z besedami predsednika vojaškega senata po branju obsodbe: "E, to bi bilo vse. E ...". Borštnerja so obsodili na štiri leta zapora,

Množica podpornikov na dan obsodbe četverice. Ljubljana, Roška cesta, 27. julij 1988. Foto: Nace Bizilj, MNZS, inv. št. NB 211/65.

člane Odbora, kulturnike, pravnike in publiciste, nekdanje borce in druge obraze slovenskega javnega življenja je Nace Bizilj

obsežnejša objava fotografij Naceta Bizilja v Dnevniku je bila 28. julija 1988, dan zatem, ko je bil sodni proces proti četverici končan,

Četverica pred množico podpornikov na dan obsodbe, Ljubljana, Roška cesta, 27. julij 1988. Foto: Nace Bizilj, MNZS, inv. št. NB 211/69.

Janšo in Zavrla na leto in pol, Tasića pa na pet mesecev. Še isti dan po končanem sodnem procesu in odhodu četverice na Roški ni bilo več žive duše. Čeprav je partijska oblast menila, da je "vođenje politike na način ulice treba zaustaviti", množičnih protestnih shodov ni bila več sposobna preprečiti. In Nace Bizilj jim je, predan dnevnemu informiranju javnosti s fotografijo, skrbno sledil.

/konec

S 1. strani

Bodimo odprti

Župnija, ki ima svojega župnika, še dovolj mladega in sposobnega, težko opazi, da v drugih župnijah ni enakih pogojev. Škof pa, ki ima splošen pregled nad vsem, mora ugotovljati, da so v škofiji bolj dejavne in manj dejavne župnije, bolj živahna in bolj "mrtva" župnijska občestva. Danes je nemogoče poskrbeti za lastnega župnika za vsako izmed devetdesetih župnij goriške nadškofije, ker je duhovnikov premalo in ker so nekatere župnije nesposobne avtonomije; torej mora škof izbrati drugačen način. In prav to uredničuje naš nadškof te dni.

Če sem prav razumel, mora nadškof poskrbeti za župnika za vsako župnijo, a duhovnikov ni dovolj. Ste torej duhovniki vzrok nove oblike porazdeljevanja župnikov in župnij?

Da in ne. Na škofijskih zborovanjih, srečanjih, sejah, tako med duhovniki kakor med laiki, se že dolgo pogovarjamo o upadanju števila duhovnih poklicev. V tem smislu nismo izjemna, saj je tudi papež Frančišek predložil to dejstvo kot prvi problem Cerkve v Italiji. A poglavitnejši vzrok za preurejanje župnij in župnijskih skupnosti je upadanje vernikov. Poglejte: v goriški občini smo leta 2016 sprejeli v Cerkev - po zakramentu svetega krsta - le enainpetdeset odstotkov vseh rojenih otrok. V večjih krajih škofije (Tržič, Červinjan...) je stanje podobno. Če bi bili krsti podlaga za spremembe, bi morali ukiniti polovico župnij. Drugo dejstvo, vidnejše kakor samo upadanje števila duhovnikov, je sekularizacija - odmik od Cerkve, ki je danes zelo močno prisotna med kristjani. Nimam ob sebi natančnih podatkov, a številke jasno kažejo, da je t. i. "prvih obhajil" manj kakor krstov (verjetno zato, ker so na krst vplivali stari starši) in da je prejemnikov zakramenta sv. birme občutno manj kot prvoobhajancev. Da ne govorimo o cerkveni poroki. V takem stanju, kaj naredi škof, ki je odgovoren za Cerkev?

Da, kaj dela konkretno goriški nadškof v zdajšnjem stanju goriške nadškofije?

S tem se ukvarjamo že leta in končna odločitev je ta, da povežemo župnije v pastoralne enote. Najprej mi dovolite, da nekoliko pojasnim izraz pastoralna enota. Gre za eno izmed

različnih oblik imenovanja med seboj povezanih župnij. Ponokod jim pravijo pastoralne skupnosti, drugod vzajemna pastora, še drugod pastoralno področje, tudi skupnost župnij... Kakorkoli že, poimevanje nima tako pomembne vloge kot stvarnost sama. Stvarnost pa je ta, da združujemo župnije v skupnosti, v verižno občestvo, ker se zdi to danes najboljša rešitev za stisko, v kateri smo se znašli.

Na podlagi katerih principov - smernic združujete ali povežete župnije?

To je bil in ostaja največji izziv. Na podlagi česa se nadškof odloča za posamezne zveze? Prvi princip je zemljepisna bližina.

Skušamo povezati župnije, ki so del iste občine. To je primer naše sovodenjske občine, a tudi Gradišča ob Soči, Krmina, Tržiča, Ronk... Drugi princip je šola. V mnogih župnijah obstajata otroška in osnovna šola, nižja srednja šola pa le v redkih. Višje šole samo v treh mestih. Šolarji, dijaki in študenti se zbirajo vsak dan v istem kraju izven ozemlja domače župnije in se vračajo domov pozno popoldne ali zvečer. S tem izgublja (ne po krivdi župnije) vez z domačim krajem. Podobno je s športom. Športne ekipe so postale danes za mnogo mladih izraz pripadnosti. Po naših ulicah jih ne vidimo več kot člane ene ali druge župnije, ene ali druge vasi, pač pa se s kombiji premikajo sem in tja kot pripadniki ene ali druge ekipe. Športne ekipe pa, to dobro vemo, ne iščejo med domačimi, ampak med dobrimi, ne glede na njihovo ozemeljsko pripadnost. Tretji princip je socialna in kulturna podobnost. Slovenskih župnij ne bomo povezovali z italijanskimi, mestne župnije pa bomo povezovali kvečjemu s predmestnimi. A v tem smislu pravega pravila ni, ker je potrebno preučiti stanje vsake župnije posebej. Naj tu navedem še primer bolnišnice, kar ni nepomenljivo dejstvo: Goriška in Brda se nanašajo na goriško bolnišnico, Tržič, Laško in Kras na tržiško, Furlanska nižina pa na Palmano-

vo. S tega vidika bi lahko razdelili škofijo (pretiravam) kar na samo tri pastoralne enote. In ne nazadnje je eden izmed principov tudi število prebivalstva. Danes je nemogoče živeti polno cerkveno življenje v župniji, ki ima komaj nekaj sto prebivalcev. Župnija, ki hoče samostojno živeti in delovati, mora imeti za to pogoje. Večina župnij pa danes ne izpolnjuje pogojev številčne pri-

Foto dd

padnosti. Končno, eden izmed principov je tudi število duhovnikov na razpolago.

S koliko duhovniki se lahko "ponaša" goriška nadškofija?

Hvala za lepo vprašanje, posebno za glagol "ponaša" (ha, ha). Naj vam ponudim nekaj statistike (čeprav nimam rad številke preštevanja). V škofiji je inkardiniranih (to pomeni, da so popolnoma člani krajevne Cerkve) devetinsedemdeset duhovnikov. Mednje moramo prišteti še tri, ki niso "naši", a so postali naši in so v polnosti del naše škofijske skupnosti. Med temi duhovniki je osem v starostnem ali bolezenskem stanju in ne morejo več pomagati v župniji. Ostali pa: 47 je starih pod petinsedemdeset let, tisti nad petinsedemdeset morajo po Zakoniku cerkvenega prava dati odpoved službi. Med 47 duhovniki jih bo osem v kratkem dopolnilo petinsedemdeset let. Dva sta trenutno izven škofije: eden je misijonar, drugi vojaški kaplan. Še nekaj "slovenskih" števil. V škofiji deluje deset duhovnikov, ki so ali slovenskega rodu ali slovensko govoreči. Med

njimi sta dva v italijanskih župnijah, trije v slovenskih, pet pa jih je že prekoračilo starostno mejo petinsedemdeset. Če bi strogo upoštevali pravila, bi imeli danes Slovenci v naši škofiji le tri župnike za petnajst slovenskih ali narodno mešanih župnij.

Matična domovina je vsaj nekoliko materinska z denarnimi podporami našim organizacijam. Ali ne bi bila lahko materinska tudi Cerkev v Sloveniji do goriške Cerkve?

Imate prav. A le deloma. Smo del enega in istega slovenskega naroda, prav je, da "mati" poskrbi za vse svoje otroke, a obstaja kar nekaj "toda". Prvi "toda": v koprski škofiji so nas prehiteli in so že lansko leto spremeniili število župnij, zaradi nižanja števila vernikov in duhovnikov. Naj nam oni, ki imajo podoben upad, pomagajo tako, da bodo imeli še večje? Vsa slovenska Cerkev trpi zaradi pomanjkanja duhovnikov in išče rešitve. Kdo bi danes "žrtvoval" duhovnika za nas? Ko sem pred leti prosil škofa Štumpfa, naj me reši skrbi za krščansko skupnost v Milanu (delo doma se je zelo povečalo), mi je odgovoril, naj "zaprem skupnost", ker nima nikogar, da bi me nadomestil. Zato pa še vztrajam kar sam. Drugi "toda" pa je bolj dramatičen, po mojem menju zelo dramatičen. Zakaj pri nas ni duhovnih poklicev? Zakaj naši mladi, ki stopajo na pot duhovništva (so, so, kar nekaj jih je), usmerjajo svoje korake v druge škofije ali druge skupnosti? To je problem! Naše župnije so postale jalove. Papež je na zadnji škofovski konferenci javno

povedal škofom, da je njihovo duhovno očetovstvo jalovo, in jih je vprašal, ali jih to kaj skrbi. In nas? In mene? Ali skrbi, da nisem bil sposoben s svojim duhovniškim življenjem nikomur povedati in pokazati, da je duhovništvo lepo, vredno žrtvovanja in navdse izpopolnjuje? Prihodnost ni rožnata. Bom kar stvaren: dokler bomo sami sebi kopali jamo in našo mladino trgali od župnij za vse mogoče in raznolike dejavnosti, ne bomo imeli duhovnih poklicev. S tega vidika se lahko pripravimo, da bodo kmalu v naših župnijah italijanski ali celo misijonarski (to pomeni povsem tuji) duhovniki.

Ne bi rad končal tako tragično najinega pogovora...

Saj ga tudi ne bova: če bomo dovolili mladim, da se zbirajo v občestva tudi izven svojih ozemeljskih meja, če jim bomo dali priložnost, da si krepijo poleg telesa in razuma tudi duha, če si boste laiki prevzeli naloge, ki so povsem vaše (v preteklosti so vas duhovniki povsem napačno nadomeščali), če bomo vsi skupaj več molili in bolj slavili Boga v naših skupnostih, ne bomo izumrli - ne duhovno ne narodno ne bivanjsko. Če smo zadnja desetletja opazovali mraz in zimo, ki nista dala možnosti čebelam, da bi oplodile pomladnega cvetenja, potem je zdaj čas, da v že obstoječih in novih pastoralnih skupnostih okrepimo moč sonca in duhovne toplote, osvežimo našo vero, podkrepimo naše krščanstvo in dovolimo Svetemu Duhu, da oplodi mlade cvetove naših fantov in deklet.

Nadškof Karel je v goriškem mestu že povezal štiri "zgodovinske" župnije v enoto. S tem je vzbudil kar nekaj nelagodja in dvomov. Bomo priča podobnim povezavam tudi med slovenskimi župnijami?

Trenutno se ne bomo ukvarjali s slovenskimi župnijami, ker imamo pri nas že pastoralne enote. Slovenci smo s tega vidika bil sposoben v naši nadškofiji in nadškof nas večkrat postavlja za zgled. Torej, da ne bomo samo teorizirali:

- briška pastoralna enota ostaja taka, kot je: Števerjan z Jazbinami, Pevma s Štmavrom in sv. Ivan v Gorici;

- pastoralno področje Soča-Vipava ostaja nespremenjeno: Gabrje - Vrh Sv. Mihaela, Rupa - Peč, Sovodnje in Štandrež;

- goriško kraško področje ostaja tudi v današnji obliki: Doberdob in Jamlje z Dolom;

- tržaško kraško območje: tu pa bo verjetno prišlo do kake spremembe, ker je naistem področju samo en duhovnik star pod petinsedemdeset let, toda gospod nadškof o tem še razmišlja, ker ne smemo pozabiti, da je to izrazito dvokulturno področje.

Ostaja še Podgora, ki je danes še edina samostojna župnija pri nas (poleg Mavhinj, a mavhinjski župnik sodeluje tudi z Nabrežino in Sesljanom).

Obstaja pa dejansko stanje, da imajo danes kar štiri župniki med nami nad petinsedemdeset let... Taki pa, ki lahko vodimo župnije, smo samo trije (oz. pet). Zdjaj pa poskusite vi sami porazdeliti, povezati, določiti...

Za sklep?

Za sklep samo prošnja: če bo gospod nadškof prišel v vaše župnije in vam predočil novo preureditev vaših skupnosti, mu pomagajte najti najboljšo obliko, a skušajte imeti široko vizijo. Jaz vem, da vsak rad gleda nase in misli zase, a bodimo odprti in širokopotezni. Spremembe niso "kaprice" škofijskega ordinariata, a so nujna posledica našega verskega, družbenega, kulturnega, športnega in javnega življenja v preteklosti. Sejali smo, zdaj žanjemo.

ZUT

ZAKAJ PRAV JEZUS? (30)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezusova smrt

Jezusovo življenje se je končalo s smrtjo, ki je bila nasilna. Evangelisti vsak na svoj način opisujejo njegovo umiranje in smrt, čeprav so bistveni poudarki skupni in se dopolnjujejo. Pri tem je treba poudariti, da so imela ta poročila dolgo pot ustnega izročila, preden so jih zapisali za liturgične potrebe.

Evangelist Marko poroča, da je bil Jezus križan ob tretji uri, to je ob devetih. Voditelji in mimoidoči so se delali norca in mu govorili, da, če je res Mesija, naj reši tudi samega sebe, če je res Mesija. Tri ure so bile polne bolečine in zapuščenosti, ki je globoko segla v njegovo dušo. Opoldne je nastala tema in je trajala do njegove smrti. Jezus je kot človek in vernik doživel temno noč in oddaljenost od Očeta. On, ki je bil vedno najbolj blizu Očetu, ga je začutil kot oddaljenega. Prav tako so se razbežali njegovi učenci. V močnem klicu je uporabil besede Psalma 22: "Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?" Toda njegov krik in bolečina sta se spremenila v popolno zaupanje Očetu. Ljudje, ki so stali okoli križa, niso razumeli njegovih besed in so mislili, da kliče Elija, ki je veljal za zaščitnika zapuščenih in umirajočih. Evangelist poudarja, da se je ob Jezusovi smrti pretrgalo zagrinjalo v templju, ki je ločilo sveto od presvetega. Stotnik, ki je spremljal dogajanje pri križanju, je izjavil, da je bil ta človek Božji Sin. (Mr 15,39) Tam so bile tudi galilejske žene, ki so spremljale to dogajanje od daleč in bile sočutne z umirajočim Jezusom.

Matejev zapis prinaša določene razlike glede na Marka, predvsem pa gleda na to dogajanje kot izpolnitev prerokb Stare zaveze. Matej govori o temi, ki je trajala od poldneva do tretje ure, kar je bil čas tišine in negibnosti Jezusa, ki se je boril v smrtnih mukah. Jezusov krik na križu predstavlja kot zaupanje hebrejskega vernika v težki stiski, dokler ni izročil Očetu svojega duha. Matej pou-

darja, da so Jezusovo smrt spremljali izredni dogodki, da se je tresla zemlja, skale so se razlomile in mrtvi so prišli iz grobov ter se prikazali ljudem. Jezusovo smrt prikazuje kot poslednjo uro zgodovine, v kateri so se že pokazala znamenja njegove zmage nad smrtjo in osvoboditve pravičnih. Tudi evangelist Luka ima posebnosti v svojem opisu Jezusovega trpljenja. Znamenje ločitve med svetim in presvetim se pojavi pred smrtjo. Jezus ni umrl z besedami zapuščenosti, ampak v zaupljivi molitvi: "Oče, v tvoje roke izročam svojega duha." S temi besedami je razodel sinovski odnos do Boga, ki ga je živel vse svoje življenje. Pred smrtjo je prosil Očeta, da odpusti njegovim morilcem. (Lk 23,34) Njegova smrt je postala zgled bodočim mučencem, ki so odpustili svojim mučiteljem in poskrbeli za mnoga spreobrnjenja. Lukov evangelij je poln nasprotij in ločitev, ko je nedolžen obsojen, na svobodo pa spušen hudo-delec, Judje hočejo smrt Mesija, ki jim je bil poslan, Pilat prizna Jezusovo nedolžnost, nahujskana množica pa kriči, naj ga križa, apostol Juda ga izda s poljubom, ženske jokajo nad njim, ne vidijo pa sinov, ki ga križajo. Tudi množice se vračajo iz kraja križanja in se tolčejo po prsih. Ob pravičnem, ki je bil križan, se ljudje spreobračajo in spreminjajo svoje življenje, tako kot se je spreobrnil Peter po zatajitvi in kot je desni razbojnik prosil, da se ga spomni v njegovem kraljestvu. Janezov evangelij dodaja tem opisom še svoje poudarke in zlasti globlji mistični pomen dogajanja. Jezusova smrt je dopolnitev Svetega pisma, na križu se je dopolnilo vse, kar je bilo napovedano za Kristusa in njegovo poslanstvo. Jezus je vedel, kaj ga čaka, odločil se je slediti Očetovi volji do kraja. Zato njegova smrt ni bila poraz, ampak začetek zmagoslavja ljubezni. Ko je vse življenje podaril človeštvu, je podaril še svoje telo in duha. Križ je sodba nad svetom in izhod k Očetu.

30. Romanje treh Slovenij na Sv. Višarje

Dragi rojaki, lepo vabljeni na jubilejno 30. romanje treh Slovenij na Svete Višarje, ki bo letos 5. avgusta. Pridružite se nam prvo nedeljo v avgustu na Svetih Višarjah, kjer se bodo že 30. leto zapored srečale tri Slovenije: matična, zamejska in izseljenska. Na vrh Svetih Višarj se lahko odpravite peš po romarski poti ali pa z gondolo.

Program:
10.30 - predavanje pravnik in politologa prof. dr. Dejana Valentiniča z naslovom "Vsi smo Slovenci, več nas združuje, kot ločuje".
12.00 - slovesna sveta maša, ki jo bo skupaj z izseljenskimi in drugimi duhovniki daroval murskosoboški škof dr. Peter Štumpf.

13.00 - po maši bo na ploščadi za cerkvijo kratek kulturni program, ki ga bosta z glasbo obogatila Vokalna skupina Cantate Domino in Kvartet klarinetov Godbe ljubljanskih veteranov.

Dogodek organizirata Rafaelova družba in Zveza slovenskih izseljenskih duhovnikov v Evropi. Romanje financira Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Če se želite udeležiti romanja treh Slovenij na Svete Višarje s programom enodnevnega romanja, se lahko obrnete na Agencijo Trud. Več informacij na: trud@druzina.si ali 01 360 28 20.

S 1. strani

Duhovništvo za duše ...

Poseben pečat je prazniku dal tudi nastop goriškega nadškofa msgr. Carla Redaellija, ki je zlatomašniku čestital za visok mašniški jubilej ter poudaril, da je ta zvestoba duhovniški službi za zgled in spodbudo vsem, še posebno mladim, ki v sebi čutijo Božji klic.

Zlatomašnik msgr. Renato Podbersič je skupaj z drugimi sobraty, med katerimi je bil škofov vikar za slovenske vernike g. Karlo Bolčina, maševal oblečen v nov, zlat mašni plašč, ki so mu ga v petek zvečer pri sv. maši na god sv. Petra in Pavla darovali verniki štirih župnij, Gabrje-Vrh Sv. Mihaela, Rupa-Peč, Sovodnje ob Soči in Štandrež. Maša je imela tudi lep mladosten pečat, ker so se je aktivno udeležili skavtinje in skavti Slovenske zamejske skavtske orga-

ki je v človekovem življenju prisoten od spočetja naprej. Slišati in pritrudilno odgovoriti na ta

ga duhovnika, ki je kljuboval nacionalističnim pritiskom, ko so hoteli slovenski jezik izbrisati

rih župnijskih skupnosti. Praznovanje se je preselilo iz sovdenske župnijske cerkve v zunanje prostore župnišča. Prihod zlatomašnika je pričakala dekleška vokalna skupina Bodeča Neža, ki mu je zapela dve slovenski pesmi. Sledil je zlatomašnikov blagoslov jedi ter pre-

Foto Manuel Demori

Foto Manuel Demori

nizacije ter mladi iz veroučnih skupin, ki so se z glasbo in petjem pridružili združenemu sestavu cerkvenih zborov pastoralne enote Soča-Vipava. Cerkevno petje, ki je bilo primerno izbrano in slovesno, je potekalo pod vodstvom zborovodkinje Damijane Čevdek, kateri sta pomagala organista Tiziana Zavadlav in g. Mirko Butkovič. Za priložnostnega pridigarja si je msgr. Podbersič izbral msgr. Oskarja Simčiča. V svojem nagovoru se je msgr. Oskar Simčič navezal na prvo berilo iz prvega poglavja preroka Jeremija, v katerem je govor o Božjem klicu,

klic je izvir številnih darov za celotno človeško skupnost, kot se je lahko pokazalo v duhovniškem življenju msgr. Renata Podbersiča. Tako je bilo tudi pred petimi leti, ko ni preslišal klica za pomoč pri delitvi zakramentov med Slovenci na tej strani meje. V drugem delu pa je msgr. Simčič omenil Bevkov odlomek iz romana Kaplan Martin Čedermac, v katerem je orisan lik slovenske-

ti tudi iz cerkvenega življenja. To narodno poslanstvo je v današnjih časih pri opravljanju duhovniške službe še vedno zelo pomembno. Na koncu slovesne zlate maše se je msgr. Renato Podbersič zahvalil vsem za lepo doživeto evharistijo ter za ves trud, ki so ga v ta namen vložili prostovoljci vseh štiri-

rez traku za vhod na travnik za župniščem. Tam so bile pod šotorom, ki ga je za to priložnost postavila Zveza slovenske katoliške prosvete, bogato obložene mize z jedmi in domačo kapljico. Med družabnim srečanjem je msgr. Podbersiču v imenu Goriške Mohorjeve družbe čestital časnikar Marko Tavčar, kateremu so sledile čestitke in spominska pričevanja še drugih znancev z obeh strani meje. Praznično druženje je doseglo živahen zrezom torte,

med katerim je spontano zadonela tradicionalna zdravica *Kol'kor kapljic, tol'ko let*. Ob sklepu lahko zapišemo, da je bilo praznovanje 50. obletnice mašniškega posvečenja msgr. Renata Podbersiča zares lep in duhovno globok dogodek, ki bo vsem prisotnim in sodelujočim ostal še dolga leta v dragocenem spominu.

Julijan Čavdek

Foto Manuel Demori

Cerkveni in družbeni antislovar (47a)

T kot THIBON 1

Gustave Thibon (1903-2001) je slovenskemu bralcu precej malo poznan. Slovijo kot "filozof-kmet", če vzamemo tisto oznako, ki mu jo vedno nadevajo, saj sta prav ti dve službi tisti, ki sta ga najbolj zaznamovali. Že to, da se je rodil in umrl v isti vasi, pove, da ni šlo za revolucionarja, vsaj ne v tistem smislu, kot revolucionarje splošno poznamo. Kot mlad je Thibon precej potoval, zlasti v Veliko Britanijo in Italijo, pa tudi v tedaj francosko severno Afriko, kjer je tudi odslužil vojaščino, pri trindvajsetih letih pa se je vrnil na svojo kmetijo, kjer je bil do smrti. Gre pravzaprav za samouka in neštudiraneža, vsaj v klasičnem smislu tega, saj je

pusstil šolo pri trinajstih letih, vendar je ogromno bral, veliko tudi poezije. Zaradi prve svetovne vojne je zasovražil

Gustave Thibon

patriotizem in demokracijo, pod vplivom piscev, kot sta, recimo, Leon Bloy in Jacques

Maritain, ki smo ga omenjali v enem od zadnjih zapisov, se je naš filozof-kmet spreobrnil v katoliško vero, potem pa sodeloval z Maritainom, da je pričel svoje pisanje v revijah, najprej v Revue Thomiste. Vsekakor lahko zatrdimo, da je ta Provansalec šel proti revolucionarnemu toku, v smislu, da je šel proti prevladujoči miselnosti. Svojo upornost je sicer peljal naprej predvsem v svoji rodni Franciji, pa vendar je postal kasneje znan tudi širše. Če je Heidegger govoril o "prekinjenih poteh", pa je Thibon predvsem pisal o "Odpri poti za povratek", kakor je podnaslovlil svojo zbirko člankov "Svoboda reda". Pisal je predvsem o resničnosti, saj je vselej črpal iz tega, kar je videl, to pa je potem uporabil kot neke vrste nove prilike, čisto v evangelijskem smislu, da bi tako poudaril večne resnice, pravila in zakone, ki še vedno veljajo, četudi se je vsem okrog njega zdelo obratno. Njegovi

argumenti tako imajo, kot je dejal, "liste" na tleh, torej dokaze, kakor rastline pustijo svoje sledi na tleh, potem pa tudi "korenine" na nebu, to pa so vzroki, smotri in cilji. V neredu, ki vlada že toliko časa, je Thibon spet ponudil tisto, kar so želeli zavreči. Zato je pisal o krizi ubogljivosti, o avtoriteti, o utopiji, o svobodi, o redu in o podobnih resničnostih. Napadel je ideologijo države kot vrhovnega cilja - "statalizma", kakor tudi o državni pomoči, kar je s tujko "asistencializem". V tem oziru govori o naravnih skupnostih, subsidiarnosti, človeški solidarnosti, zakonu džungle ... Spregovori o spolni osvoboditvi, o erotizmu v nasprotju s spolnostjo. Kot zadnje pa govori o vsakdanjih stvarih, kot recimo o živalih in ljudeh, o splošnem čutu, o uravnovešenosti, o prijaznosti, kakor tudi o svetosti v vsakdanjem življenju. Pobljže pa bomo kaj iz vsebine pogledali prihodnjič.

Andrej Vončina

Priporočljivo branje za počitniške dni

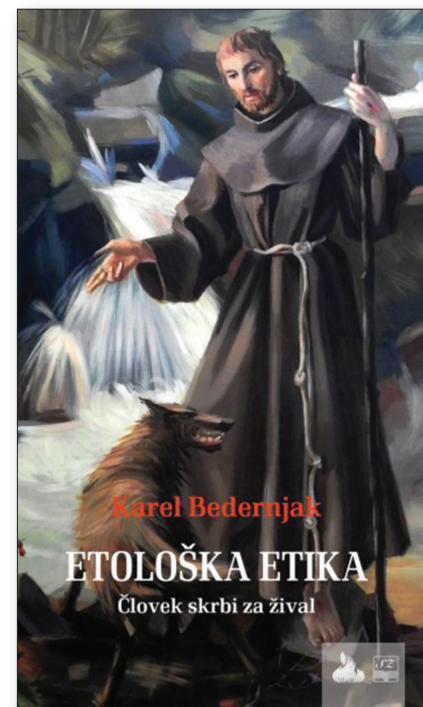
Etološka etika

(Človek skrbi za živali)

Slovenski moralni teolog dr. Karel Bedernjak, ki ga je slovenski teološki prostor izrinil, je napisal enkratno delo o etiki in živalih. Na prvi pogled se zdi, da je to neka znanstvena razprava, v resnici pa je strokovno poljuben zapis, čeprav so v knjigi tudi znanstvene obravnave, kot so etologija, zoopsihologija, primerjalna psihologija itd. Knjigo je razdelil na 16 poglavij s podpoglavji. Bralca še posebej pritegnejo razmišljanja, kot so primerjava med človekom in živaljo, teološki pogled na živali, ali ima žival dušo ... Pritegnilo me je 11. poglavje z naslovom *Živali v slovenskih pregovorih*. Prav tako tudi razmišljanje o sv. Frančišku, ki ga je papež Janez Pavel II. razglasil za zavetnika ekologije in živali.

V knjigi je na izredno lep način opisano opozorilo, da mora človek v odnosu do živalskega sveta pokazati, ali celo upoštevati, svojo etično in moralno odgovornost. Tudi živali so Božji dar, ki pa se ravna po naravnem zakonu, to je: se branijo, ko so ogrožene, se pa človeku približajo (dobrikajo), ko spoznajo, da jih človek ima rad ...

Živimo v času, ko imamo do živali najrazličnejše poglede, od tistih lepih preprostih (kmečkih), pa do pretiranih, ko opazimo, da jih lastniki malikujejo kot štirinožne dojenčke ali otročičke, nekateri pa se celo do živali obnašajo

tako, kot bi bile izvenzemeljska bitja. Veliko tega vsakdo od nas lahko dnevno vidi in doživi. Zelo priporočamo zlasti staršem, da bi znali pravilno usmerjati otroke v odnosu do živali kot tudi v odnosu do okolja. Knjiga je lepo, poučno branje za poletni čas. Izdalo jo je Ognjišče in jo dobite za 14 evrov.

Ambrož Kodolja

Minuli teden se je delegacija Državne zveze katoliških tednikov FISC, katere edini slovenski član je tudi naš tednik Novi glas, sestala v rimskem senatu z državnim podtajnikom za medije. FISC združuje okrog 190 italijanskih tednikov krajevnega in verskega značaja. Podpredsednica FISC Chiara Genisio, tajnik FISC Mauro Ungaro in Sergio Criveller, predsednik tehničnega oddelka zveze FISC, so državnemu podtajniku Vitu Crimiju orisali nelahek položaj naših tednikov, predvsem zato, ker Gibanje petih zvezd od nekdanj trdi, da časopisi ne potrebujejo državne pomoči, ki jo predvideva državni zakon za medije. Državni podtajnik Crimi je na sestanku podrobno prisluhnil in izrazil zadovoljstvo ob podatku, da so vsi tedniki odraz lokalnih stvarnosti.

Naš sodelavec

g. MARKO RIJAVEC

je na podiplomskem študiju v Rimu

uspešno opravil magisterij.

Iskreno mu čestitamo vsi pri Novem glasu!

Kratke

EZTS naj tudi uradno sporoči, ali namerava ohraniti sedež v Trgovskem domu

Goriško pokrajinsko vodstvo SSO se je sestalo v prejšnjih dneh in obravnavalo tematiko, kako uporabiti prostore v Trgovskem domu v Gorici. Na podlagi raznih sestankov, ki so se zvrstili v prejšnjih dneh, in na podlagi sklepov komisije za Trgovski dom, ki sta jo ustanovila SSO in SKGZ in se je sestala pred kratkim, ni jasno, katero je stališče evropskega združenja za teritorialno sodelovanje GECT GO / EZTS GO glede uradnega sedeža v Trgovskem domu.

Na podlagi dogovorov med nekdanjima županoma Gorice in Nove Gorice, Ettoreja Romolija in Mirka Brulca, je bilo dogovorjeno, da bo EZTS imel sedež v Trgovskem domu. To so podprle tudi slovenske organizacije v Gorici, paritetni odbor je dal povoljno mnenje in tako je bilo zapisano v samem statutu te ustanove, ki pa je pred kakšnim mesecem preselila svoje urade v prostore v ul. Diaz v Gorici.

Goriško vodstvo SSO je ocenilo, da bi bilo potrebno prejeti uradno sporočilo ustrove GECT GO / EZTS GO, če se misli odreči prostorom v Trgovskem domu, ali nasprotno, če misli vsekakor ohraniti svoj sedež v Fabianijevi palači na korzu Verdi. Goriško vodstvo SSO ocenjuje, da je to sporočilo GECT GO / EZTS GO nujno potrebno v luči prihodnje dodelitve prostorov drugim organizacijam, v prvi vrsti slovenskima glasbenima šolama, Glasbeni matici in SCGV Emil Komel. Zaradi tega bi bil tudi več kot dobrodošel sestanek med vodstvi GECT GO / EZTS GO in obeh krovnih organizacij.

Tudi letos se je poletno središče Srečanja v organizaciji AŠZ Olympia in Skupnosti družin Sončnica udeležilo srečanja vseh poletnih središč, in sicer 28. junija na goriškem Travniku.

Zelo redka, častitljiva obletnica poroke 65-letnica zakonske poti Marice in Antona Podveršiča

Na Solkanskem polju, na ulici Scogli, ki se med vinogradi in polji, pa tudi oljčnimi nasadi vije do nekdanjega solkanskega "kmečkega" mejnega prehoda, na nekdanji domačiji pri Podveršičevih, zdaj sodobno zgrajenem in opremljenem agriturizmu za ostarele, poimenovanem Salicanum, je zavelo v sredo, 27. junija 2018, praznično vzdušje. Zakonca Marica in Anton, po domače Tonče, sta slavila 65-letnico poroke. To pa je v današnjih časih, ko je porok, predvsem cerkvenih, zmeraj manj in ko se po nekaj letih ljubezenska idila razblini in se pari ločujejo, zelo redek in poudarka vreden dogodek. Tudi zato, ker sta gospa Marica in gospod Tonče od nekdanj vpeta v našo občestveno skupnost. Od kar živita v Gorici, petinšestdeset let, redno obiskujeta slovenske svete maše, navadno pri sv. Ivanu v Gorici, kjer ima sedež Slovensko pastoralno središče in kjer sta slovesno obeležila dosedanje obletnice poroke. Tudi tu dobro poznajo spretno Maričine kuharske veščine vsi, ki so se kdaj udeležili kakšnega praznovanja. Naj poudarimo, da prav gospa Marica nad štirideset let vsako leto, s svojimi zlata vrednimi rokami, peče kruh za zahvalno nedeljo pri sv. Ivanu – gospod Tonče je izdelal čudovito leseno posodo s pisanimi in-

tarzijami prav v ta namen - in za tradicionalno vstajenje, ki ga imamo slovenski verniki na velikonočno jutro v goriški stolnici. Ta kruh vsakič roma na škofijo v nadškofove roke. Med svojimi prijatelji zakonca Podveršič s ponosom lahko naštejeta kar nekaj duhovnikov. Zdašnji goriški nadškof Carlo Roberto Maria Redaelli jih je že nekajkrat obiskal na agriturizmu in bil tudi deležen Maričinih kuharskih dobrot. Pred leti sta spoznala tudi slovenskega kardinala Franceta Rodeta. Imata pač cel kup prijateljev tudi po Sloveniji, ker sta zgovorna, prijazna, odprtega in vedrega značaja, kljub temu da na skupni življenjski poti jima ni bilo ravno z rožicami postlano.

Ona je doma z Jazbin, letnik 1934, najstarejša hčerka od petih otrok Anice Skočaj in Ladeta Colje, on pa iz Števerjana, letnik 1928, njegova mati je bila Helena Rožič, oče pa Hermenegild Podveršič, poznejši števerjanski župan. Tonče, ki ga je krstil sam goriški nadškof Frančišek B. Sedej (1854-1931), je imel še dva brata.

POGOVOR Mauro Leban, ravnatelj Mladinskega doma

"Naša glavna dejavnost je pošolski pouk"

V Gorici že vrsto let deluje Mladinski dom, ki nudi pošolski pouk otrokom tako z osnovne šole kakor nižje srednje šole. Ravnatelj Mauro Leban je na Goriškem znan po svojem delu z mladino, tako pod okriljem Mladinskega doma kakor v sklopu slovenskega pastoralnega središča ter skavtske organizacije SZSO.

Kako poteka letno delo Mladinskega doma?

Med šolskim letom Mladinski dom nudi pošolski pouk. Učence gremo iskat na šole, predvsem na nižjo srednjo šolo, zadnja tri leta pa tudi na osnovne. Imamo dve učni enoti po dve uri: pouk se začne ob 14.45, ob 16.45 je odmor in odhod, nato pa imajo še pouk, nato pa drugi odhod. Starši se lahko med odmorom pogovorijo z vzgojiteljicami, če gre za kaj resnejšega, pa lahko to storijo po pouku. Naša glavna dejavnost je pošolski pouk, zato je drugih dejavnosti manj: na prvem mestu je to, da se otroci učijo, naredijo naloge, vadijo ... skratka to, kar bi sicer delali doma.

Kakšne dejavnosti oz. delavnice organizirate med letom?

Med letom imamo, recimo, dve ekskurziji, nedeljska izleta, prvi jeseni, drugi spomladi. Med drugim vsako leto organiziramo filmski forum, ki poteka enkrat mesečno za gojence od 5. razreda dalje. Ta je v drugi učni enoti, zato pa se pouk pogosto zavleče vse do 19.30. Čez leto imamo tudi delavnice v določenih obdobjih ob posebnih priložnostih, predvsem za Božič in Veliko noč. V tem času imajo gojenci seveda manj

nalog in vaj ali jih sploh nimajo; te so seveda naša prioriteta. Poleg tega organiziramo tudi tridnevno zimovanje - počitnice na snegu.

Imamo razne tečaje, npr. za angleščino, nemščino. Ob koncu

Kakšne dejavnosti potekajo zdaj ob koncu šolskega leta in poleti?

Ob koncu sezone imamo pripravo na malo maturo, nato pa je čas za "Poletnosti". To so poletne dejavnosti, ki potekajo od prvega tedna v juliju dalje. Nudijo dve letovanji po pet dni v Žabnicah: en teden je namenjen osnovni, drugi pa srednji šoli. Pri nas je od sredine junija do sredine julija tudi poletno središče; takrat imamo videodelavnice, ko gojenci ustvarjajo animirane ali igrane filme in se z njimi tudi prijavljajo na natečaje. Pri teh delavnicah sodelujemo z društvom KUD Marnie film iz Ljubljane, ki nam nudi "servis", tehnično pomoč. Poletno središče imamo tudi konec avgusta in prvi teden septembra, ko organiziramo Šolo za šalo, pripravo

na ponoven začetek pouka (ponavljanje, igra), 123, srednjo!, pripravo na vstop na nižjo srednjo šolo.

Kakšne vrste sodelovanj imate?

Vsako leto se začne s sejo za starše, na kateri opišemo dejavnosti, skratka celoten program. Mladinski dom sodeluje tudi z marsikatero župnijo, s skavtsko organizacijo SZSO itd., da podpira letovanja za družine, ki si jih sicer ne bi mogle privoščiti. Tvrstna letovanja so v koči sv. Jožefa v Žabnicah.

Tudi glede pošolskega pouka smo pozorni na finančne težave

in skušamo ohraniti dosegljive cene. Zato pa segamo po pomoči skladov, predvsem Vincencijeve konference, ki omogoča pouk otrokom, ki si ga sicer ne bi mogli privoščiti.

Cene skušajo biti na dosegu vseh, kdor pa je gojenec, ima marsikaj brezplačnega ali po polovični ceni.

Delovanje Mladinskega doma podpirajo med drugimi dežela FJK, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Fundacija Goriške hranilnice (CARIGO), Zadruga kraška banka in Casa rurale FVG, prispeva pa tudi SSO.

Koliko ljudi obiskuje, deluje in nudi pomoč pri delovanju Mladinskega doma?

Letos imamo tri vzgojiteljice, poslužujemo pa se tudi prostovoljne pomoči odbornikov in zunanjih prostovoljcev. Gojence je 31, razdeljeni so na tri skupine: osnovnošolce, srednješolce ter male maturante, katerim je namenjena posebna pozornost zaradi male mature. V skupinah je tako več letnikov oz. razredov skupaj.

Za naslednje leto smo tako zapolnili vse prostore in se moramo odločiti, ali naj končamo vpise. Glede tega bomo v kratkem imeli sestanek z odborom in se odločili kako in kaj.

Ali imate morda kakšne posebne želje - načrte za bližnjo prihodnost?

Poletje bomo namenili predvsem obnovi nekaterih prostorov in nekaterim vzdrževalnim delom; k tem delom prispeva tudi dežela.

Ob koncu bi se srčno rad zahvalil osebju, ki je tako zanesljivo, marljivo, dela na zgleden profesionalen način ter si vse vzame k srcu; poleg tega mi krepko olajšujejo delo. Moja pohvala gre seveda tudi vsem odbornikom in prostovoljcem, ki so vedno pripravljeni priskočiti na pomoč.

Prepričan sem, da bi bilo treba prav vse zastaviti na popolnoma drugačen način, če ne bi bilo vseh takih dobrosrčnih oseb.

Andrej Rustja

Otroštvo sta Marica in Tonče preživljala v tistih hudih časih, ko so fašisti ustrašovali ljudi po naših vaseh in so morali otroci obiskovati italijanske šole in tudi prisiljeno vstopati med vrste t. i. "balill", malih fašistov. Gospod Tonče se še dobro spominja, kako so morali natančno navesti vsak del puške; še zdaj zna to na pamet! V šolo so seveda hodili občasno, ko so prej že opravili vse delo, kar je bilo otrokom dodeljeno na kmetiji. Ko je deževalo, so bile šolske

pak, postaven fant, ki je imel prvi traktor v domači vasi in je seveda hodil orat tudi k Coljevem na Jazbine. In tako se je vnela iskrica ljubezni. Ona je delala kot natakarka pri stricu v gostilni na Placuti, pa tudi v predilnici v Krminu med ne ravno prijaznimi Furlankami in imela do Slovencev nenaklonjenega direktorja. Do Krmina se je s kolegicami vozila s kolesom. Delale so ob osmih do petih popoldan s krajšim premorom opoldne. Ni bilo lahko! Tonče

binci so si takoj pomagali. Italijanska družina Carollo jim je odstopila del kletnih prostorov, tako da so si tu lahko uredili lično "Božjo hišo", posvečeno Mariji Pomagaj. Tu so bile maše devet let do dograditve cerkvice na Jazbinah I. 1955, za gradnjo katere ima velike zasluge duhovnik g. Albin Martinčič, velik poznavalec zvonov. Prav on je poročil mladi par Marico in Tončeta v teh začasnih posvečenih prostorih z lepim oltarjem. Njuna poroka je bila prva v "Carollovi kleti". Pel jima je jazbinski cerkveni pevski zbor, katerega članica je bila tudi Marica. Ustanovil ga je Lande Pušnar, Kruščev, ki je bil kot samouk tudi organist. Novoporočenci tedaj niso odhajali na bajna poročna potovanja kot zdaj. Onadva sta imela le poročno večerjo pri njegovih starših v gostilni v Stražicah, v Gorici, v ulici Pavia, drugi dan pa praznično kosilo pri njeni družini na Jazbinah. Potem se je začela dolga pot skupnega življenja, na kateri sta se jima rodila dva otroka: Darja I. 1954 in Jadran I. 1963. V gostilni je bila največ Marica, Tonče je pomagal očetu na kmetiji in nekaj let delal tudi v opekarni. V življenju jima ni šlo vse tako, kot sta načrtovala. Dobro utečene gostilniške posle sta npr. prepustila Tončevemu bratu Francu, po trinajstih letih skrbnega, zavzetega dela. Spet sta si morala pošteno zavohati rokave in začeti vse znova. S skromnimi sredstvi sta kupila majhno hišo na Solkanskem polju, si počasi zgradila ob njej večjo in tu 30 let požrtvovalno vodila dobro poznano osmico.

klopi najbolj zasedene. Ona je obiskovala šolo najprej v Gornjem Cerovem, nato na Jazbinah, on pa v Števerjanu. Ko je končno minilo črno zlo, sta se kot zelo mlado dekle in fant zaljubila. Ona je bila zala, temperamentna štirinajstletna briška deklica, on pa slok, kre-

tar v nenavadnih prostorih. Ker so Jazbine, Dolgi breg, Trebež, Kobrišče in prevalska ravnina, ki so spadale pod župnijo Gornje in Dolnje Cerovo, po razmejitvi (15. septembra 1947) bile dodeljene Italiji, so ostale brez župnije in cerkve. A delavni in iznajdljivi Jaz-

POGOVOR Filip Hlede

Zahtevne priprave na festival v uspešni sezoni

Pred nami je 48. festival narodno-zabavne glasbe Števerjan 2018, ki ga z velikim zagonom pripravljajo člani društva Francišek B. Sedej. Pogovorili smo se o tem s predsednikom Filipom Hledetom.

Koliko let si že odbornik društva in kako se je v teh letih spreminjal?

Odbornik društva sem že 15 let, odbornik festivala 13 in predsednik 8 let. Glavna razlika v teh letih pa je gotovo birokracija, ki te kar požira in jemlje voljo in energijo. Vsi novi varnostni predpisi te postavijo v tako stisko, da bi se skoraj odrekli festivalu. Zelo zahtevna je priprava dokumentacije, ki jo zahtevajo oblasti. Pri tem nam pomaga tudi izveden tehnik, ki pozna vse zakone in nas obvesti, če kaj pozabimo.

Povedal si, da obstaja odbor, ki se ukvarja samo s festivalom. Kdaj pravzaprav začne delati in koliko ljudi pomaga pri uresničevanju festivala?

Tako je! Poleg odbora društva je tudi odbor, ki se ukvarja samo s festivalom, kajti ta terja veliko organizacijskega dela. V odboru za festival je 15 članov (nekateri so tudi odborniki društva), ki začnejo delovati že meseca oktobra, potem pa zadnja dva tedna priskoči na pomoč še približno sto aktivnih članov našega društva.

Letos je le 14 prijavljenih an-

samblov? Kateri so razlogi za to "krizo"?

Ja, res jih je malo, sicer je bilo prijavljenih 16, a sta se dva ansambla zaradi službenih obveznosti članov pred tednom odpovedala nastopu. Opažamo

selicah, kjer je zaslužek bolj gotov kot na festivalu. Nastop na veseljah pa ti ne prinese enake vidljivosti kot nastop ali zmaga na festivalu. Mislim, da je to ključ, ki ga moramo upoštevati organizatorji.

Napovedovalca in žirija so potrjeni?

Napovedovalca ostajata Tjaša Hrobat in Jure Sešek, saj smo ugotovili, da se je par odlično ujel. Glede žirije pa je prišlo do menjave, saj so nam zaradi službenih obveznosti trije člani odpovedali. Žirijo letos sestavlja šest članov in ne sedem, novost sta priznana glasbenika Andrej Plešničar in Hanzi Kezar, ki sta navdušeno sprejela naše vabilo.

Kaj pa novosti?

Tudi letos bo občinstvo volilo za najbolj priljubljen ansambel v petek in soboto, ta dva bosta tako neposredno uvrščena v finale.

Novost je letos crowdfunding, to je zbiranje denarja po platformi za množično financiranje. V bistvu ljudje, ki jim je pri srcu festival, ali Slovenci po svetu, ki ne morejo biti prisotni na festivalu, lahko prispevajo vsoto denarja in tako dobijo v zameno prenos festivala ali festivalsko majčko. Odziv je bil pozitiven, treba pa je vse še razviti in izboljšati.

Foto dd

pa, da kriza ni samo na našem festivalu, ampak tudi pri vseh drugih na vseslovenski ravni, kar nas delno tolaži. En razlog je ta, da so se v zadnjih desetih letih festivali razmnožili in se nekateri ansambli odločijo za enega in ne za drugega, še predvsem tisti, ki prihajajo iz bolj oddaljenih krajev, izberejo tistega, ki je bližje. Nekateri ansambli pa raje nastopajo na ve-

Ste z medijskim kritjem zadovoljni?

Ja, kot vedno smo tudi letos zadovoljni. Na RAI-u imamo sposobne ljudi in prijatelje, s katerimi se res hitro dogovorimo in zmenimo, kaj potrebujemo mi in oni. Rai ima potem stike tudi z RTV-jem, tako da je festival dobro promoviran tudi v Sloveniji.

Kljub vsem energijam, ki jih porabite za organizacijo festivala, ste pri društvu letos organizirali še marsikaj...

Sezona je bila pestra in uspešna. Mešani pevski zbor je uspešno nastopal kar petnajstkrat, velika zahvala gre tudi dirigentu Patricku Quaggiatu, s katerim se zelo dobro ujema. V veliko zadoščenje je tudi otroški pevski zbor, v katerem nastopa več kot 30 otrok, kar je zelo spodbudno za našo prihodnost. Dramska družina in mladinska dramska skupina sta tudi imeli uspešno sezono, mladi so bili drugi na Festivalu Vizije. Imamo potem še mladinsko krožek in mlado tehnično skupino, ki sodeluje še predvsem z mladinsko dramsko skupino. Na koncu naj ne pozabim na Vestnik, ki bo stopil v 50. leto izhajanja, in to vse s prostovoljnimi delom članov, ki so v vseh teh letih dokumentirali naš števerjanski prostor in delovanje.

Bliža se občni zbor društva. Boš še predsednik?

V oktobru bomo imeli občni zbor in mislim, da je po osmih letih predsedniškega delovanja prav, da pride do zamenjave v vodstvu. V društvu imamo kar nekaj ljudi, ki so pripravljene na predsedniško vlogo; to je velika odgovornost in terja veliko časa, a ti po drugi strani da ogromnega zadoščenja.

Matevž Čotar

Obvestila

V ponedeljek, 9. julija 2018, ob 21. uri bo na osrednjem trgu v Ronkah (Trg Franca Jožefa) koncert priznanega slovenskega kantavtorja Vlada Kreslina. Na koncertu se mu bo pridružil tudi tržaški glasbenik Iztok Cergol. Vstop je prost. Koncert prireja občina Ronke v sodelovanju s kulturno zadrugo Maja iz Gorice (v okviru glasbenega festivala Across the border – Preko 4), Kulturnim domom v Gorici in društvom Jadro iz Ronk.

Knjižnica D. Feigel bo od 2. julija do 7. septembra 2018 odprta od ponedeljka do petka, od 8. do 16. ure. Zaprta bo od 13. do 17. avgusta 2018.

Družine z majhnimi otroki (do približno 10. leta) so vabljeni na letovanje v koči sv. Jožefa v Zabnicah (3. -7. 8.) in duhovni vikend v Logu pod Mangartom (31. 8. - 2. 9.) v organizaciji Skupnosti družin Sončnica in s sodelovanjem Mladinskega doma. Info in prijave na tel. +39 329 749 8194 ali +386 31 523 963 do 15. junija.

Svet slovenskih organizacij sporoča, da bo v mesecu juliju in avgustu goriški urad odprt za javnost od torška do četrtka po običajnem urniku. **KCLB** v sodelovanju z Galerijo Ars in Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči pripravljata za jesen 2018 spominsko razstavo o tržaški slikarki Eldi Piščanec. Zato se obrača na zasebnike, ki imajo v lasti dela Elde Piščanec, s prošnjo, da bi jih dali na razpolago za obdobje razstave. Informacije na tel. (+39)

0481 531445, pon. - pet. od 8.30 do 12.30 ali po e-pošti info@centerbratuz.org. "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 6. 7. 2018 do 12. 7. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 6. julija (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 7. julija (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, tdrslem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 8. julija: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 9. julija (v studiu Sanja Vogrjč)

Torek, 10. julija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 11. julija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Morje je veliko, še večje, največje -1. del. - izbor melodij.

Četrtek, 12. julija (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Srečanje pod lipami

O slovenstvu v Kanadi

Srečanje "pod lipami" bo prihodnji teden - izjemno v sredo - posvečeno Slovincem v Kanadi, vendar bo njegovo izhodišče knjiga Jožeta Mihevc Skozi taborišča do sreče, ki je spomlad izšla v zbirki Zapisi iz zdomstva pri tržaški založbi Mladika.

Danes 95-letni Jože Mihevc iz Toronta je pred leti svoje spomine napisal v angleščini. Na pobudo dr. Rozine Švent jih je za to knjigo obogatil, pridobila pa je še pričevanja njegove sestre Milke in pok. brata Toneta ter knjigo opremila z uvodom in opombami.

Pred nami se razgrinja zgodba preproste kmečke družine iz Hruševja pri Postojni: težko življenje pod Italijo po prvi svetovni vojni, izselitev v Cerknico in podeželska revščina v predvojni Jugoslaviji, usodna zarezna vojne in revolucije, močna želja po preživetju in razvoju.

Maja 1945 so se vsi štirje Mihevčevi otroci podali proti Avstriji. Jože je šel skozi avstrijska, Milka in Ivanka (ki ni zapustila zapisov) skozi italijanska begunska taborišča, Tone pa je bil vrnjen iz Vetrinja v Jugoslavijo in je preživel povojno teharsko uničevalno taborišče. Jože in Milka sta se izselila v Kanado, Ivanka v ZDA, Tone je ostal doma.

Na večeru v poletnem nizu Srečanj pod lipami, ki ga prireja Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič, tokrat v sodelovanju z založbo Mladika, bodo sodelovali avtorjev sin, politik, teolog in občinski svetnik v Torontu prof. Joe Mihevc, župnik živahne slovenske skupnosti v Hamiltonu v Kanadi, salezijanec Drago Gačnik, poznavalka v knjigi opisanih krajev in ljudi mag. Andreja Mele iz Cerknice in urednik zbirke Zapisi iz zdomstva Ivo Jevnikar.

Srečanje bo v sredo, 11. julija, ob 20.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž na drevoredu 20. septembra 85 v Gorici.

Praznik zavetnikov Ogleja in naše dežele

Letos pride kardinal Pietro Parolin

Kot vsako leto bo tudi letos ob prazniku zavetnikov naše dežele in Ogleja, sv. Mohorja in Fortunata, slovesno v oglejski baziliki. Tokrat pride na povabilo goriškega nadškofa Carla Redaellija v Oglej vatikanski državni tajnik kardinal Pietro Parolin, ki bo ob 18.30 v dvorani Sala Romana imel lectio magistralis ob 100-

letnici konca 1. svetovne vojne, nato bo v oglejski baziliki ob 20. uri slovesno somaševanje. Po navadi se večjezične maše v oglejski baziliki udeležuje veliko število škofov iz celotnega Triveneta, iz Avstrije in Slovenije, predvsem iz tistih škofij, ki so nekdanj spadale pod oglejski patriarhat.

Kardinal Pietro Parolin je držav-

Foto JMP

ni vatikanski tajnik že od 31. avgusta 2013, rojen je 17. januarja 1955 v preprosti družini v kraju Schiavon pri Vicenzi. Že zgodaj je izgubil očeta v prometni nesreči in pri 14 letih vstopil v semenišče v Vicenzi. Duhovnik je postal leta 1980, doštudiral je cerkveno pravo in vstopil v diplomatsko službo Sv. sedeža. Kot nuncij je deloval v Nigeriji in Mehiki, kasneje v Vatikanu. Papež Benedikt XVI. ga je leta 2009 povišal v škofa, papež Francišek leta 2014 pa v kardinala.

Kresovanje v Ronkah

Prijetno ob čarobnem kresu

Tudi letos sta društvi Jadro in Tržič priredili tradicionalno svetoivansko kresovanje. Čarobna kresna noč je bila v soboto, 23. junija 2018. Družabni večer v parku med cesto in cerkvijo sv. Lovrenca v Ronkah je z glasbo in petjem popestril Alessandro Miceu. Svetoivanski kres so Slovenci v Laškem tokrat prvič priredili na tem prostoru, ker žal niso več dosegljivi tisti kraji, na katerih je v prejšnjih letih potekalo to priljubljeno praznovanje. Po lepi stari navadi so bili ob tej priložnosti na ogled svetoivanski venčki. Bilo jih je šest. Iz cvetic in trav bližnje okolice so jih spletle Silvana Orel, Slava Foccaro in Paola Lavrenčič

iz Štarcana, Sonja Božič iz Tržiča ter Štefanija Pahor in

Anuška Nardini iz Ronk. Ko je mrak prekril zemljo in je kres zasijal v vsej svoji lepoti in čarobnosti, je veliko domačinov in domačink ob njem zarajalo in zaplesalo. Marljive in pridne domače gospodinje so poskrbele za žejna grla in lačne želodce. Sladice in pijača so pripomogle k temu, da so se kresovanju pri-

družili marsikateri radovedni italijansko govoreči gostje. Prijetna prireditev se ponavlja že več kot trideset let, medtem ko se je v Tržiču izgubila v petdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so kresovanje prirejali poleg železniške postaje. Letošnjega sugestivnega praznika se je udeležilo nad 50 oseb. V glavnem so bili Slovenci, za katere je kresovanje tudi priložnost, da se srečajo in prijateljsko pokramljajo, saj živijo pretežno razpršeni po Laškem. Kresovanja sta se udeležila tudi ronška odbornica Elena Cettul, občinski svetnik Fabio del Bello in prijazen župnik Renco Boscarol, ki je blagovoljno dal na razpolago župnijski prostor. Poletni solsticij in navado kresovanja je predstavil predsednik društva Jadro Karlo Mučič, ki je hkrati povabil prisotne, naj se udeležijo tradicionalnega srečanja Selanov. Letos je potekalo v občini Moravče v soboto, 30. junija.

KM

Kulturni center Lojze Bratuž
Krožek Anton Gregorčič

POLETNA v sodelovanju z založbo Mladika
SREČANJA POD LIPAMI

SLOVENSTVO V KANADI

Predstavitve knjige:
JOŽE MIHEVC
SKOZI TABORIŠČA DO SREČE

Sodelovali bodo avtorjev sin, politik, teolog, občinski svetnik v Torontu **PROF. JOE MIHEVC**, slovenski župnik v Hamiltonu **DRAGO GAČNIK**, poznavalka v knjigi opisanih krajev in ljudi **MAG. ANDREJA MELE** iz Cerknice in urednik zbirke *Zapisi iz zdomstva* pri založbi Mladika **IVO JEVIKAR**

SREDA, 11. JULIJA 2018, OB 20.30
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

Prezrta obletnica Kominform

70-letnica izključitve Titove Jugoslavije iz Kominforma (komunistični informacijski biro) je, vsaj kar zadeva krajevne tiskane medije, šla neopazno mimo. In vendar je spor med Titom in Stalinom globoko zarezal v našo skupnost. Levica se je čez noč razpolovila, večji del je ostal zvest Sovjetski zvezi in pod vodstvom Vittoria Vidalijsa ostro nastopil proti vsem, ki so zagovarjali Titovo pot v socializem. Napeto je bilo v tržaških predmestjih Sv. Jakoba in Sv. Ivana, še bolj pa v okoliških vaseh, predvsem v Križu, Trebčah in Ricmanjih, kjer je ideološki spor razkrojil celo marsikatero družino. V noči se je enotnost v boju proti nacifašizmu spremenila v sovražstvo med brati. Vidalijski so premazali kljuko titofašističnega uredništva Primorskega dnevnika z iztrebki. Prvi tabor Slovenske demokratske zveze 4. julija 1948 na Terčonovem travniku v Mavhinjah pod geslom *Zorali smo prvo brazdo svobode* so obmetali s kamenjem, ko je govornik odvetnik Fran Vesel dejal "tovariš strah je umrl". Kominformisti so izstopili iz vseh skupnih odborov, češ da s titofašisti ne bodo sedeli za isto mizo. Vidali je spretno izkoristil čut pripadnosti delovskemu razredu naših ljudi, jih prepričal, da sta internacionalizem in fratelanca prva dobrina in da je zavest pripadnosti narodu nekaj buržujskega, nazadnjaškega. Slovenske šole, ki so jih ustanovili zavezniki, je označil za imperialistične. Številno otrok na slovenskih šolah se je razpolovilo. KPI za Svobodno tržaško ozemlje se je pod njegovim vodstvom vedno bolj približala italijanski partiji in se podobno kot tržaški župan Bartoli in škof Santin zavzemala

za priključitev Trsta Italiji. Zdi se mi, da bi po 70 letih že lahko pričeli znanstveno preučevati pojav, ki je zaznamoval tolikšen razkol v naši skupnosti, da bi ga lahko primerjali dogajanju v domovini med drugo svetovno vojno. Pri nas ne gre za spravo, kajti komunistična ideologija je preživela, pa tudi ostrin ni čutili, razen v skraj-

Trebčah, stanovala pa je na Kolonji nad Rojanom.

"V Trst so prišli Italijani in obljubljali: bolje vam bo kot prej. Samo besede, po nastanku fašizma smo takoj videli, odvzeli so nam vse, od imena do priimka, a vseeno smo ostali, kajti, če se vsadi bob, zraste bob in ne fižol. Kristus je rekel učencem, pojdite in učite vse narode. Fašisti so se zagnali predvsem na slovenske duhovnike, sežgali so jim vse, pretepali in preganjali so jih čez mejo ali v internacijo. Učitelje in železničarje so pošiljali v južno Italijo ali v pokoj in zapor. Rojan je bil nekoč predmestna vas, zdaj se vse do tja širi mesto. Cerkev je bila sezidana s prispevki domačinov in v tej cerkvi sem se poročila. Na neko nedeljo sredi maše je vdrlo približno osem mož. Na glas so vpili: ščavi, pojdite v Ljubljano. Gospoda Gabrščka, ki je maševal, so poslali v internacijo. Vrnil se je bolan šele po osmih letih. Leta 1930, teden dni pred rojstvom svojega sina, sem šla k materi domov. V noči od petega na šesti september sem ob štirih zjutraj slišala kamion, zbudili so me, čuj, zdaj jih peljejo skozi vas. Na bazovsko gmajno so peljali štiri junake in jih ustrelili. Mama je trepetala za svoje otroke, tisto noč ni niti legla. Koliko je zmožna ena mati z zrahljanim srcem prestatati nezdod. Po drugi svetovni vojni so pričeli razlaševati zemljo za zgradnjo ceste. Odločno moramo braniti našo zemljo. Od Banov do Padrič nad vasjo v hrib je trebenska zemlja. Pusta, slaba, vendar naša. Od Padrič do Bazove je vsa lepa in obdelana, ne ene ne druge ne damo. Vaščani naj se uprejo, če ne gre drugače z vilami in sekirami, da bo enkrat konec. Italijani pa naj spoznajo našo zgodovino in dejstvo, da smo Slovenci na svoji zemlji pod italijansko vlado in nič drugače. Ni prav, da Slovenec v Sloveniji predava v srbohrvaščini. Tako kot menijo meščani, saj ni potrebno dati Slovincem pravice, ker vsi govorijo italijansko. Slovenija mora ostati Slovenija", je zapisala gospa Justina na začetku osemdesetih let. Koliko resnice in zdrave pameti je v njenih stavkih!

Saša Rudolf

Plakat, ki ga je za volitve leta 1958 narisal prof. Ivan Rudolf - Učeničnik, hrani Muzej novejšje zgodovine

no levičarskih oziroma desničarskih posameznikov. Prevladala je zdrava pamet, kot je zapisala Justina Čuk, poročena Klun, rojena leta 1902 v

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (23)

Dimitri Tabaj

Rodbina Rijavec (3)

Kot rečeno, je izredni komisar štandreške občine postal Karel Jug, ki je prav kmalu odstopil, njegovo mesto je pa prevzel Jožef Lutman mlajši. Ivan Rijavec je še nekaj časa deloval kot navaden občinski odbornik. Samostojna občina se je znašla pod vedno večjim pritiskom, dokler ni bila dokončno ukinjena leta 1927, po 61 letih obstoja (samostojnost občine Štandrež je 19. maja 1866 potrdil cesar Franc Jožef, med splošnim navdušenjem prebivalstva in prazničnim streljanjem z možnarji). O odstavitvi Ivana Rijavca je poročalo krajevno in vseslovensko časopisje. Goriška straža je 20. maja 1921, pod naslovom "Tako se odstavljajo naši župani", poročala:

"Bili so pri g. županu iz Štandreža in zahtevali,

naj podpiše izjavo, da se naši kmetje vzdrže volitev. Tega g. župan ni hotel storiti. Drugi dan so mu poslali dekret, da ni več župan". Dva dni kasneje je ljubljanski Slovenec poročal: "Nihče si ne more predstavljati potrnosti Italijanov v Gorici po teh volitvah. Ostali so - odrešeni v Italiji - brez svojega zastopnika v parlamentu. Tuntarja (komunista) ne priznajo za svojega zastopnika, dasi ga je volila večina furlanskega kmečkega in delavskega ljudstva, o štirih Slovincih pa seveda niti govora ni. Kako so se vršile volitve, smo deloma že poročali. Na mnogih krajih so ljudi naravnost gonili z volišča (primer Tolmin), drugod so začeli z volitvami tako pozno, da niso mogli priti vsi volivci na vrsto (slučaj Tolmin, Hudajužna, Postojna itd.), tudi so žugali županom, naj odvrčajo volivce od volišča, če tega niso storili, so jih odstavili (slučaj Štandrež pri Gorici)". Tri dni kasneje - vedno v Slovincu: "Kako odstavljajo na Goriškem župane, nam kaže zanimiv slučaj v Štandrežu. K njemu je prišlo več ljudi, ki so zahtevali od njega, naj podpiše izjavo, da se njegovi volivci ne bodo udeležili volitev. Tega župan ni hotel storiti. Po volitvah je dobil dekret, da je odstavljen od svojega županskega posla. To se je zgodilo na nepostaven način, toda je ostalo veljavno". Najzanimivejše je bilo poročanje tržaške Edinosti z dne 5. junija 1921, ki se je osredotočilo tudi na trenja znotraj same vasi:

Tako se odstavljajo naši župani. Bili so pri g. županu iz Štandrežu in zahtevali, naj podpiše izjavo, da se naši kmetje vzdrže volitev. Tega g. župan ni hotel storiti. Drugi dan so mu poslali dekret, da ni več župan. Natančno bomo poročali v prihodnji "Straži".

Slovenec 25. 5. 1921

"Tri dni pred volitvami je bil odstavljen v Štandrežu župan Rijavec, vseskozi zaveden mož, ki spada med najposobnejše ljudi občine. Zakaj je bil odstavljen? Zato ker ni hotel pregovoriti ljudstva, naj bi se odtegnilo volitev. Prisiliti so ga hoteli k izdaji naroda. Ker pa ni hotel biti izdajalec naroda, so ga enostavno odstavili. Čuditi se je samo nekaterim občinarjem zavedne občine Štandrež, da se k temu smejejo. Zakaj? Čemu? Ali zasluži mogoče zasmeš zato, ker ni hotel biti izdajalec naroda? Vi, ki se k temu smejejo, povejte nam, koliko smeti je moral g. Rijavec pomesti iz občinske pisarne? Odgovorite, zakaj je bil l. 1919 odstavljen ranjki župan L.? - Mislim, da bi se bali z besedo na dan. Ali ste gledali mari na blagostanje občine? Ne! Šli ste po slabi poti. Danes, ko je g. Rijavec docela ščitil

— Kako odstavljajo na Goriškem župane, nam kaže zanimiv slučaj v Štandrežu. K njemu je prišlo več ljudi, ki so zahtevali od njega, naj podpiše izjavo, da so njegovi volivci ne bodo udeležili volitev. Tega župan ni hotel storiti. Po volitvah je dobil dekret, da je odstavljen od svojega županskega posla. To se je zgodilo na nepostaven način, a vendar je ostalo veljavno. Čas je, da bodo razpisane občinske volitve, da enkrat nehajo te razmere, če bodo nehale, seveda.

Goriška straža 20. 5. 1921

Iz Štandreža: Tri dni pred volitvami je bil odstavljen v Štandrežu župan Rijavec, vseskozi zaveden mož, ki spada med najposobnejše ljudi občine. Zakaj je bil odstavljen? Zato ker ni hotel pregovoriti ljudstva, naj bi se odtegnilo volitev. Prisiliti so ga hoteli k izdaji naroda. Ker pa ni hotel biti izdajalec naroda, so ga enostavno odstavili. Čuditi se je samo nekaterim občinarjem zavedne občine Štandrež, da se k temu smejejo. Zakaj? Čemu? Ali zasluži mogoče posmeh zato, ker ni hotel biti izdajalec naroda? Vi, ki se k temu smejejo, povejte nam, koliko smeti je moral g. Rijavec pomesti iz občinske pisarne? Odgovorite, zakaj je bil l. 1919 odstavljen ranjki župan L.? - Mislim da bi se bali z besedo na dan. Ali ste gledali mari na blagostanje občine? Ne! Šli ste po slabi poti. Danes, ko je g. Rijavec docela ščitil občinsko pisarno starih grehov, ko je ravno začelo cvesti blagostanje občine, se vi smejeje njegovi nesreči. Kmalu bodo tu občinske volitve in takrat se bo pokazalo pravo mišljenje ljudstva. Meso stane v Gorici 11 in 12 lir. kilogram. Edinost 5. 6. 1921

občinsko pisarno starih grehov, ko je ravno začelo cvesti blagostanje občine, se vi smejeje njegovi nesreči. Kmalu bodo tu občinske volitve in takrat se bo pokazalo pravo mišljenje ljudstva". V tistih letih je Ivan Rijavec zaradi svoje narodne zavednosti in trdnega an-

svojim državljanom". Iz branja člankov in knjig, izdanih po drugi svetovni vojni, izvemo, da se je narodnoobrambno delovanje nekdanjega štandreškega župana Ivana Rijavca nadaljevalo po skrivnih poteh tudi pred drugo svetovno vojno in med njo. OBJAVLJENO TUDI NA PORTALU KAMRA, PORTALU DIGITALIZIRANE KULTURNE DEJAVNOSTI SLOVENSKEGA NARODA (www.kamra.si), KI GA UPRAVLJA OSREDNJA KNJIŽNICA CELJE

Črnina je prekrila oder

Za vedno se je poslovila Štefka Drolc, največja izmed slovenskih igralskih legend

Na neizmerno nebeško prizorišče, na katerem luči nikdar ne ugasnejo in se zastor nikdar ne zastre, je odšla Štefka Drolc (1923 – 2018), ena izmed največjih slovenskih igralk, ki je že davno prešla med legende. Poslovila se je prav na dan državnosti, 25. junija 2018, v 95. letu starosti. Do zadnjega je bila igralka, saj je sama dejala, da se igralec nikdar ne upokoji. Na svoji dolgi življenjski in poklicni poti je s svojimi vrhunsko izdelanimi liki, katerim je vdihnila dušo in srce, vsakič prevzela, navdušila in očarala kar nekaj generacij gledalcev. Tudi mi zamejci smo imeli srečo, da smo jo imeli med sabo. Po prvih odskih korakih v Mariboru se kot ljubiteljska igralka v letih 1945–47 je dospela v Trst, kjer jo je v gledališko umetnost vpeljeval režiser Jože Babič, ki je bil za nekaj časa tudi njen soprog. S svojo čudovito igro je v prvih letih po vojni vihri (1948–59) pripomogla k rasti našega zamejskega gledališča. Teh tržaških let se je zmeraj rada spominjala. Po Trstu je odšla v Ljubljano, kjer je bila vsa leta prva dama ljubljanske Drame, osrednje slovenske gledališke hiše (1960–1990). V tem obdobju se je "izkristalizirala kot igralka usodnih ženskih likov, ki rušijo in gradijo, vplivajo nase in na okolje in dogodke, dozorevajo in umirajo v sebi in katarzično, uničujoče ali groteskno humorno vplivajo na potek dogodkov na odru in prenašajo isto emocijo tudi na gledalca". Ustvarjala je tudi v Drami SNG Maribor. Po letu 1982 se je posvetila še pedagoškemu delu na AGRFT, kjer je od l. 1984 kot redna profesorica svoje igralske veščine posredovala študentom raznih generacij. Gledališču je ostala zmeraj zvesta, čeprav je množice gledalcev navduševala tudi v filmskih (spomnimo se na *Tildico* v legendarnem Stigličevem filmu *Na svoji zemlji*, *Francko* v Cankarjevem in Duletičevem filmu *Na klancu*; igrala je tudi v filmih *Povest o dobrih ljudeh*, *Cvetje v jeseni*, kjer je bila *Barbara*, *Draga moja Iza*, v katerem je igrala *Marijo Novak*),

televizijskih in radijskih vlogah s svojim enkratnim, razpoznavnim glasom s tišočerimi izraznimi odtenki. Kdo naj bi pozabil njene interpretacije Prešernove *Vrbe*. V ušesih nam bo zvenela ob vsakem prazniku slovenske kulture. Tudi če si Drolčevu naključno sreča v dvorani med občinstvom, je izžarevala neki poseben žar. Prijazno je odgovorila, če si jo ogovoril. Njene oči so bile odsev njene iskrene, globoko čuteče duše, s katero je požlahnila vse odigrane like. Teh je bilo ničkoliko. Med njene najprepoznavnejše gledališke vloge kritiki uvrščajo predvsem njene mojstrsko oblikovane like v predstavah Voranc (1980), *Dogodek v mestu Gogi* (1991 in 1995), *Kralj Lear* (1992), *Tri visoke ženske* (1997), *Idiot* (1999), *Tri sestre* (2002) ter *Arzenik in stare čipke* (2003). Dušan Moravec in Vasja Predan v knjigi *Sto slovenskih dramskih umetnikov* omenjata med njenimi najizrazitejšimi umetnicami shrljivo *Winnie* v Beckettovi igri *O, srečni dnevi*, pa tudi njeno interpretacijo *Lidije Vasiljevne* v *Staromodni komediji* z nepozabnim Rudijem Kosmačem (1923–1981). O njenih "zelo osebno obarvanih interpretacijah" sta zapisala, da njene poteze in lastnosti "lahko strnemo v celovito oznako njene očarljive igralske umetnosti: *krhkost in poetičnost, vroča nevarnost in goreča strast, rahločutnost in milina, eleganca in suverenost, notranja intenzivnost in izrazna kultiviranost, smisel za ironijo in grotesko, čut za humor*".

Med letoma 1987 in 1997 je bila Štefka Drolc tudi stalna sodelavka v uprizoritvah Koreodrame, v režijah in koreografijah Damirja Zlatarja Freyja. V teh uprizoritvah brez besed je bila tudi enkratna,

saj je uporabila vsa druga izrazna sredstva za polnokrven prikaz lika. Pomislimo le na vlogo matere v koreodrami *Krva svatba* Garcie Lorce v izvedbi SSG Trst (l. 2000). "In čeprav kaže vedno znova poudariti izjemno igralkino sposobnost jasnega, logičnega, prefinjenega podajanja dramskega teksta, se je v teh uprizoritvah predstavila kot demonska ženska, ki ne potrebuje besed, ker premore dovolj drugih igralskih izraznih sredstev, da do popolnosti razdela in se-

gato ustvarjanje je bila nagrajena z več priznanji, med katerimi sta najpomembnejši Borštnikov prstan leta 1983 in Prešernova nagrada za življenjsko delo leta 2009. Prejela pa je še Prešernovo (1964), Severjevo (1977) in tri Borštnikove (1980, 1982, 1997) nagrade, pa še srebrni častni znak svobode Republike Slovenije (1996). V letu 2014 je dobila tudi nagrado bert za življenjsko delo na področju filma. Postala pa je tudi častna meščanka Ljubljane. V utemeljitvi velike

teh igralskih začetkih je sama pravila, da so bili "prvi vtisi zelo močni, in to je ostalo v meni: to hrepenenje, ta želja po neke vrste posebnem izpovedovanju". Štefka Drolc je bila dejavna do visoke starosti. Njena zadnja premiera je bila 8. oktobra leta 2008, ko je v predstavi *Ella* nastopila v Cankarjevem domu. Za zmeraj bo ostala v zgodovini gledališke in filmske umetnosti kot sijoča zvezda, ki nikdar ne ugasne. Štefko Drolc je bilo mogoče tudi v visoki starosti videti v kakšni gledališki predstavi, sodelovala pa je tudi na pogovorih ljubiteljskih gledaliških skupin, literarnih večerih in večerih poezije.

Kritično je tudi spremljala dogajanje v slovenski družbi in o slovenskem nagnjenju k prerekanju je v intervjuju ob svojem 90. jubileju povedala: "Smo narod, bogat z igralki, pesniki in pisatelji, in ne vem, kaj nam je treba tega, da se kar naprej nekaj sporekamo, drug drugemu očitamo. Res, res bi morali živeti razumneje". Tudi v tem razmišljanju je bila zelo modra.

O Štefki Drolčevi so ob različnih priložnostih njeni gledališki sopotniki povedali marsikaj lepega. Teatrolog Vasja Predan je dejal, da je "igralka Štefka Drolc prva dama slovenskega gledališča, ker v svojo igro vedno vlaga veliko razuma, zato pa nič manj srca". Igralec Polde Bibič je menil: "Čeprav je bila Štefka Drolc vseskozi moderna igralka, je bilo v njeni igri vedno tudi nekaj goethejanskega". Igralka Iva Zupančič pa je rekla: "Štefka Drolc na odrskih deskah poseblja mir, lepoto in zbranost". Tisti gledalci, ki smo imeli srečo jo občudovati v raznih vlogah, s katerimi je oplemenitila naše srečanje z gledališko umetnostjo, bomo neizbrisno in ljubosumno ohranili v srcu vse občutke, ki nam jih je vzbudila s svojimi vrhunskimi interpretacijami vlog. Želimo ji, da bi na nebeških poljanah uživala tisti mir, ki ga vse življenje iščemo vsi, še posebej pa nemirne gledališke duše.

Iva Koršič

stavi določen igralski lik", so o njenem "koreodramskem" delu med drugim zapisali kritiki.

Štefki Drolc in Ivanki Mežan, dvema izjemnima slovenskima igralkama, se je poklonil režiser Vlado Škafer, ki je v letu 2012 posnel celovečerni film *Deklica in drevo*, v katerem sta igralki povedali svojo življenjsko zgodbo.

V mladostnem obdobju je Drolčeva prešla svojo prvo nagrado na gledališkem področju. Podelilo ji jo je Združenje dramskih umetnikov Slovenije za vlogo *Katerine Ivanovne v Zločinu in kazni* F. M. Dostojevskega. Potem so si nagrade kar sledile. Za svoje več kot 70-letno bo-

šentjur pri Poljčanah. Že kot otrok se je rada vživljala v življenja drugih. Igralsko pot je začela kot amaterska igralka v Mariboru. Pred drugo svetovno vojno je sodelovala v gledališki skupini, ki jo je vodil Fran Žižek. V času vojne je bilo mariborsko gledališče nemško, zato za slovenske igrance ni bilo prostora v njem. V svoji prvi poklicni vlogi je brez besed čez oder odnesla le skledo žganec.

V začetku so ji bile dodeljene predvsem vloge vedrih in pozitivnih mladenk, že v tržaškem in nato ljubljanskem obdobju pa je odigrala izrazite karakterne vloge iz klasičnega in sodobnega dramskega repertoarja, iz komedij in grotesk. O

V dunajskem nadregionalnem dnevniku Die Presse

Članek Iva Jevnikarja in Petra Pirkerja o izginotju dveh avstrijskih protifašistov

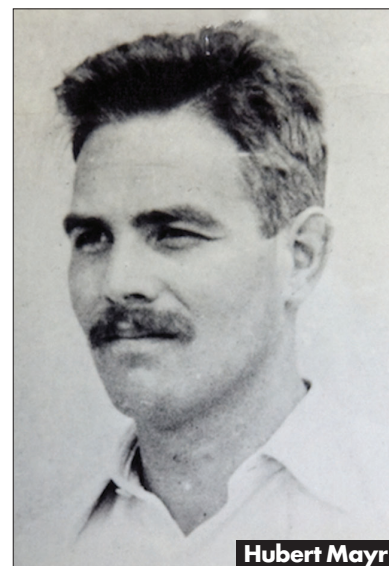
V dunajskem nadregionalnem dnevniku Die Presse je letos aprila izšel obširen članek o izginotju oziroma likvidaciji dveh avstrijskih protifašistov, ki sta se novembra 1944 zatekla k primorskim partizanom in jih zaprosila za zaščito in pomoč. Celostranski članek sta podpisala avstrijski zgodovinar Peter Pirker in slovenski časninar, publicist in nekdanji urednik slovenskih informativnih programov radia Trst A Ivo Jevnikar, ki pod naslovom *Tako tajno, kot je mogoče* razčlenjuje ozadja skrivnostnega izginotja avstrijskih protifašistov Huberta Mayra in Rudolfa Moserja. Njunjo poročilo v velikem avstrijskem časniku se bere kot napet roman s tragičnim koncem. Že tri dni se približata enaintridesetletni tirolski socialist, nekdanji španski borec in častnik britanske vojske Hubert Mayr in njegov deset let mlajši vodič Rudolf Moser iz vasi Dule v Ziljski dolini skozi sneg in mraz po zahodnem robu Karavank. Mayr je na begu pred gestapom

in išče zvezo s slovenskimi partizani, ki naj bi mu omogočili stik z zahodnimi zavezniki. Zahodni deli Slovenije in del severne Italije se po kapitulaciji Italije nahajajo v "operativni coni Jadransko Primorje", ki je pod kontrolo nemške nacionalnosocialistične oblasti. Za dogajanje na lokalnem terenu med Alpami in Jadranom sta bistveno odgovorna koroški gaulajter Friedrich Rainer in vodja tamkajšnjega esesa-SS, policijski generalni poročnik Odilo Globocnik (Globočnik), rojen v Trstu leta 1904 in po očetovi strani iz prvotno slovenske družine iz Trziča na Gorenjskem. Nemcem se zaradi slovenskega partizanskega delovanja pa tudi dveh italijanskih partizanskih enot, komunistične Garibaldi in krščansko-liberalne enote Osoppo, ki ju podpirajo zahodni zavezniki, kljub najostrejšim represivnim ukrepom, ne posreči popolni nadzor zasedenega ozemlja. Ko po nevarni zimski odisejdi Mayr in Moser končno dosežeta

partizanske enote, ju partizani prepeljejo v Posočje, kjer se nahaja partizansko vodstvo. 11. novembra 1944 Rudolf Moser komandantu jugoslovanske tajne policije Ozna pri IX. partizanskem odredu, ki deluje na področju jadranske obale in Gorenjske, izjavi, da z Mayrjem iščeta zaščito in stik z zahodnimi zavezniki. Oba Avstrijca se komandantu Ozne Miru Percu – Maksu predstavita kot britanska zavezniška oficirja. Očitno sta partizanskemu narodnemu heroju Percu iz železničarske rodbine in Ljubljani, kjer se je rodil leta 1912, padlemu v boju z Nemci 1. aprila 1945 v Vogalcih na Primorskem, močno sumljiva in nevarna. Takoj ju izpostavijo petdnevni zasliševanju. V ohranjenih protokolih se nahajajo natančne, vendar tudi delno ponarejene izjave obeh osumljencev o odporniškem delovanju v Furlaniji, na Vzhodnem Tirolskem in na Koroškem. To so zadnje zapisane sledi o Hubertu Mayru in Rudolfu Moserju. Peter Pirker in Ivo Jevnikar v

članku v dnevniku Die Presse med drugim pišeta tudi o knjigi *Ozna in prevzem oblasti 1944 – 46* izpod peresa zgodovinarke Ljube Dornik – Šubelj, ki je bila dolga leta pristojna za arhiv Ozne v slovenskem državnem arhivu. V knjigi se nahaja namig, da sta bila oba osumljenca, za katerima so izginile vse sledi, verjetno likvidirana v primorski centrali Ozne v Gorenji Trebuši.

Očitno je, da si je komunistično partizansko vodstvo na vse načine prizadevalo preprečiti britanski in zahodni zavezniški vpliv na slovenskem ozemlju. Komunisti so se bali, da bi Angleži in Američani morda poskušali v Sloveniji po zlomu fašizma in nacionalnega socializma vzpostaviti demokratične strukture po vzorcu zahodnih parlamentarnih demokracij. Zato ne preseneti neki podoben ukaz vodstva Ozne, da je potrebno "oba angleška špijona zaslišati in nato likvidirati. Toda naredite to tako tajno, kot je mogoče". V tem sklopu pada temna senca tudi na usodo na slovenskem ozemlju izginulih "britanskih padalcev" in na tragično usodo

Hubert Mayr

Rudolf Moser

italijanske demokratične partizanske enote Osoppo. V delno do danes nepojasnjenih okoliščinah je komunistična italijanska partizanska enota Garibaldi Natisone očitno po nalogu jugoslovanske komunistične partije 7. februarja 1945 pobila 18 partizanov enote Osoppo. Članku Petra Pirkerja in Iva Jevnikarja v sobotni prilogi *Spectrum* velikega dunajskega dnevnika Die Presse sta dodani tudi dve črno-beli fotografiji. Na eni je Rudolf Moser v krogu domačink in domačinov na koroški gorski planšariji v neposredni bližini avstrijske meje z Italijo, kjer je kot pastir hkrati pomagal protifašistom in

dezerterjem iz nemške vojske, ki so se skrivali po gozdovih. Posnetek je nastal poleti 1944, preden se je podal s Hubertom Mayrom v ilegalo in v smrt pri partizanih. Druga fotografija prikazuje tirolskega socialista, španskega borca in britanskega oficirja, Huberta Mayra. V Wikipediji lahko izvem, da je deloval kot oficir v britanski Special Operations Executive. Ob koncu druge svetovne vojne pa izginejo za njim vse sledi. Članek Petra Pirkerja in Iva Jevnikarja razpira na zanimiv način pogled na nekatere prej neznane ali slabo znane okoliščine iz zadnjega obdobja njegovega življenja.

Lev Detela

Kraška hiša v Repnu

Razstava Cvetke Hojnik

Do 22. julija je v galeriji Kraške hiše v Repnu na ogled likovna razstava Cvetke Hojnik z naslovom *En Soph IV*. Razstava je odprta ob nedeljah in praznikih od 11.00 do 12.30 ter od 15.00 do 17.00. Umetnico iz Prekmurja je na odprtju predstavila mag. Jasna Merku'. Občinstvo je uvodoma pozdravil podpredsednik zadruga Naš Kras in župan občine Repen-

kjer so bila do zdaj razstavljeni in delujejo v resonanci z njim. Prvi sklop je bil na ogled v sinagogi v Mariboru, drugi v sinagogi v Lendavi, kjer umetnica živi in ustvarja, in tretji v kraju Zalaegerszeg na Madžarskem. Postavitve postane del razstavnega načrta in povezuje posamezne ekspanze v enovito celoto, ki se opira na specifična matematična razmerja in simboliko numerologije.

Foto KER

tabor Marko Pisani.

Umetnica Cvetka Hojnik se je rodila v Murski Soboti. Po končani gimnaziji v Murski Soboti je diplomirala na oddelku za tekstilstvo naravoslovno-tehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Študiral je tudi na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani in z nalogo *En Soph*, v kateri se je ukvarjala z "asemblažo in teksturiranjem skozi fraktale kabale", pridobila naziv magistricice likovnih umetnosti.

V zadnjih slikarskih delih Cvetke Hojnik lahko opazimo dodatno redukcijo likovnih prvin. Istočasno pride v njenem ustvarjanju do spajanja dosedanjih izkušenj, ki vodijo umetnico do vse bolj prefinjenih oblikovnih rešitev.

Umetnica je za naslov razstave izbrala *En Soph IV*, kjer številka IV predstavlja zadnji sklop njenih del z vsebino judovske kabale. Dela so tesno povezana s krajem,

Vsebinsko izhodišče razstave *En Soph IV* predstavljajo fraktali judovske kabale. To so simbolične podobe, ki razodevajo bistvo naše zemeljske izkušnje in izpostavljajo pomen povezanosti med ljudmi. Razstavo lahko pojmuje kot enovito celoto zaradi postavitve. Tudi oblika kamna v galeriji Kraške hiše pridobi v razstavi velik pomen. Namen razstave se kaže tudi v povezavi, da med deli čutimo recept povezanosti človeka s sočlovekom. Vsi simboli so večplastno dognani in obenem izražajo tudi duhovnost in ne samo materialnost. Razstava prikazuje judovsko kabalo kot del naše kulture. Dominanta bele barve ponazarja popolnost in neskončnost svetlobe, saj je *En Soph* prispevka neskončne svetlobe. Žarenje te svetlobe in osnovni geometrični elementi ustvarjajo povezavo med gledalcem in umetnino.

KER

SSO - SKGZ

Predsednika krovnih organizacij Rudi Pavšič (SKGZ) in Walter Bandelj (SSO) sta v zvezi z vrnitvijo Narodnega doma v ul. Filzi v Trstu pisala zunanjima ministroma Italije Enzu Moaveru Milaneseju in Slovenije Karlu Erjavcu. V dopisu Pavšič in Bandelj ugotavljata, da "udeleženi 19. členu zaščitnega zakona 38/2001 (vračanje nepremičnin) ostaja za slovensko manjšino v Italiji še vedno nerešen problem, predvsem kar se tiče stavbe Narodnega doma v ul. Filzi v Trstu. V stavbi, ki predstavlja za slovensko narodno skupnost v Italiji pravi simbol kulturno gospodarske prisotnosti, še vedno domuje Tržaška univerza, kateri je to nepremičnino dodelila pred skoraj tridesetimi leti Dežela Furlanija Julijska krajina. Rezultat večletnih prizadevanj slovenske narodne skupnosti v Italiji je pridobitev le majhnega pritičnega dela, ki je bil dan v uporabo slovenski Narodni in študijski knjižnici.

Sedanji rektor Tržaške univerze Maurizio Fermeglia je pred meseci na avdiciji paritetnega odbora izrazil pripravljenost, da se ugotovi načelom 19. členu zaščitnega zakona in uresniči namembnost Narodnega doma v smislu omenjene norme. Istočasno pa je izpostavil potrebo, da se poišče alternativne sedeže oddelkom, ki danes domujejo v ul. Filzi. To je po njegovem mnenju povsem uresničljivo predvsem ob podpori javnih uprav, saj tudi sam razume velik simbolni naboj, ki ga predstavlja Narodni dom za Slovence.

Sami ste tudi podpisnik dogovora z italijanskim zunanjim ministrom Angelinom Alfanom lanskega novembra, po katerem naj bi italijanska vlada poskrbela za vrnitev stavbe v smislu duha in črke zaščitnega zakona. Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij, krovni organizaciji Slovencev v Italiji, upravičeno pričakujeta, da bo prišlo do konkretnih premikov v tej smeri in do udejanjenja omenjenega meddržavnega dogovora. Kar nekaj je namreč manjšinskih organizacij in ustanov, in primis Glasbena matica in Narodna in študijska knjižnica, ki nestrno čakajo, da bodo lahko dobile prepotrebne prostore kot dokončni sedež, kjer bo lahko nemoteno potekala njihova redna dejavnost. Ob pridobitvi Narodnega doma namerava slovenska manjšina, v sodelovanju z ostalimi tržaškimi manjšinskimi skupnostmi, uresničiti tudi projekt multimedialnega središča tržaških kultur, kar bi predstavljalo za Trst veliko pridobitev v potrjevanju večjezičnega pečata tega mesta kot simbola pravega sožitja. Podpisana predsednika dveh krovnih organizacij potrjujeva velik interes in potrebo slovenske narodne skupnosti v Italiji, da se dokončno udejanji 19. člen zaščitnega zakona, kar se tiče vračanja Narodnega doma v ul. Filzi, in tudi v duhu podpisa meddržavnega dogovora. Dokončna vrnitev prostorov Narodnega doma slovenski narodni skupnosti bi pomembno obeležila 100-letnico njegovega požiga, ki se je bomo spomnili leta 2020".

Zadnje ponedeljkovo srečanje DSI

Neme priče vojnih grozot

Dolgo sezono Društva slovenskih izobražencev so končali s predstavitvijo knjige *Neme priče vojnih grozot 1915-1917*, ki je pravkar izšla pri Mladiki. Goriški raziskovalec in publicist Vili Prinčič je v sliki in besedi opisal številne spomenike, pokopališča in druga obeležja iz prve svetovne vojne. V Peterlinovi dvorani je novo knjigo predstavil tržaški zgodovinar Štefan Čok, ki si je postavil več vprašanj glede spominjanja in proslavljanja vojn. Spregovoril je o retoriki, ki jo lahko zgradimo ob mrtvih, glede na to, da je Mussolini leta 1938 obiskal kostnico iz političnih razlogov.

Za večje spomenike skrbi država, za manjše pa krajevne skupnosti. Zato se zgodi, da naletimo na popolnoma zanemarjena pokopališča. Dostojanstvo jim je gotovo povrnila pričujoča knjiga, ki nudi marsikatero uporabno informacijo o vseh spomenikih, obeležjih in pokopališčih ter napotke, kako do njih. Doslej so jo predstavili v Pomniku braniteljem slovenske zemlje na Cerju in v Kulturnem domu v Gorici. Vili Prinčič se ukvarja s prvo svetovno vojno že celo življenje. Ta tema ga je od nekdaj za-

nimala. Prvo knjigo o bojih Vladimirja Gradnika iz leta 1975, *Krvavo Posočje*, je prebral na dušek. Konkretnije se s to temo ukvarja zadnjih deset let. Pred tremi leti so v goriškem uredništvu Primorskega dnevnika razmišljali, kako bi lahko napolnili nedeljske poletne strani. Javil se je, da bi popisoval spomenike iz prve svetovne vojne. Veliko je hodil po terenu, včasih si je utiral pot med robido z mačeto, kot bi iskal majevske pirami-

Foto damj@n

Na obisku mladi rojaki iz zdomstva Slovenski maturanti iz Argentine

V cerkvi na Repentabru (foto Aleš Breclj)

Po enodnevnem ogledu Rima je 28. junija dospela na letališče pri Ronkah letošnja skupina slovenskih maturantov iz Argentine RAST XLVII ("47. Roj abiturientov srednješolskega tečaja"), da bi s srečanj, nastopi, obiski in intenzivnimi tečajji slovensčine v Ljubljani spoznali tako matično kot zamejsko Slovenijo. Za njihovo potovanje skrbi Izseljensko društvo Slovenija v svetu, knjižnica Dušana Černeta iz Trsta pa zanje že več let prireja dva "zamejska dneva". Na več postankih in v avtobusu

so lahko rojaki iz Argentine prisluhnili kar nekaj posegom in razlagam predstavnikom KDC Iva Jevnikarja, Lučke Kremžar, Aleša Breclja in Erike Jazbar o značilnostih, sedanosti in preteklosti naše narodne skupnosti. Prvi dan je bil namenjen Goriški, tako da si je 12 deklet in 15 fantov pod vodstvom profesorjev na omenjeni prostovol-

jni sobotni šoli v Buenos Airesu Miriam Mehle Javoršek, Andrejke Selan Vombergar in Nika Puntarja ogledalo ostanke bojišča iz prve svetovne vojne na Sabotinu, o čemer jim je spregovoril Renato Podbersič ml. V slovenski

koči je bilo tudi kosilo. Zvečer so maturanti sproščeno, kakovostno in ganljivo nastopili na proslavi Dneva državnosti v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. V naslednjem dnevu so si mladi gostje ogledali Repentabor, kjer jih je nagovoril župan Marko Pisani, središče Trsta (a le z avtobusa) in Miramarski

park. Sledilo je kosilo z udeležbo nekaj predstavnikov naše narodne skupnosti in pa mladih iz skupine MOSP na kmečkem turizmu Pipan-Klarič ("argentinski Slovenci") v Mavhinjah, kjer jim je zaigral ansambel iz Brij pri Komnu in kjer so jih med drugim nagovorili še predsednik Slovenske prosvete Marij Maver, msgr. Renato Podbersič in predstavnica MOSP Neža Kravos. Za konec je bilo na sporedu še kopanje v Seslanskem zalivu. Naslednjega dne je bila RAST XLVII na ogledih v Postojnski jami in Predjamskem gradu, v nedeljo je nastopila na 25. Taboru Slovencev po svetu, ki ga je priredilo Izseljensko društvo Slovenija v svetu v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu, v ponedeljek pa se je že začel intenziven tečaj slovensčine v Ljubljani.

Nastop v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici (foto Aleš Breclj)

MeCPZ Sv. Jernej in MoVS Stane Malič z Opčin Na odkrivanju lepote doline Rezije

Sveže nedeljsko jutro je pospremiło naše cerkvene pevce in skupino prijateljev na pot proti Reziji, kjer naj bi po sodelovanju pri sveti maši odkrili še kako krajevno znamenitost ter ob ogledu nekaterih muzejev spoznali širšo krajevno stvarnost. Srečno pot nam je pred odhodom zaželel gospod župnik

Franc Pohajač, na avtobusu pa glavna organizatorica in neutrudna animatorka cerkvenih pevcev Berta Vremec. S pomočjo brošure, ki jo je pripravila izrecno za to priložnost in nam jo razdelila pred odhodom, smo se seznanili s podrobnim programom izletagostovanja ter izčrpnimi podatki o geografski legi doline Re-

zije, njeni zgodovini od časa Oglejskega patriarhata preko Beneške republike, Napoleonevega prihoda in prehoda pod avstro-ogrsko cesarstvo do priložne kraljevini Italiji leta 1866, pa seveda o jeziku, življenju in delu njenih prebivalcev ter njenih kulturnih društvih in ustanovah. Za nas izletnike je bilo še posebej zanimivo pričevanje udeleženca izleta, gospoda Draga Štoke, ki nam je spregovoril o osebni izkušnji, ko je kot deželni svetnik neposredno po uničujočem potresu leta 1976 sam obiskal Rezijo, se približe seznanil s potrebo situacijo in nadalje

vseskozi spremljal obnovo hudo prizadetih rezijanskih vasi. Ob branju in poslušanju je potovalni čas kar hitro minil in že smo se po ovinkasti cesti, ki se z Bile/Resiutta vije po 21 km dolgi dolini Rezije, bližali našemu prvemu cilju – Ravanci/Prato di Resia. Vas je skoraj celoti obnovljena, čeprav je veliko hiš, kot sicer tudi v številnih sosednjih vaseh, žal zaprtih. Njihovi prebivalci so namreč zaradi odročnosti kraja še vedno primorani iskati zaposlitev drugje, na svoje domove pa se vračajo ob koncu tedna ali celo samo v času dopustov.

/str. 16

POGOVOR Andreina Contessa, direktorica Miramarskega gradu in parka

Odprtje razstave in rastlinjaka

Nepričakovano stanje Miramarskega parka se po prihodu nove in zelo aktivne direktorice Andreine Contesse postopno izboljšuje. Po desetmesečnem obdobju njene uprave so že vidni prvi konkretni rezultati, ki so bili prej le utopične misli. Direktorica Miramarskega gradu in parka Andreina Contessa ima za omenjeni zgodovinski spomenik veliko zanimivih, dobrih in naprednih idej, ki jih je že preizkusila med vodenjem drugih državnih muzejev. Izkušeno, novo prvo damo Miramarskega gradu smo zaprosili za intervju po skoraj enoletnem delovanju v Trstu.

Pred svojim prihodom v Trst ste vodili muzej italijanske judovske umetnosti v Jeruzalemu. Kako ste doživeli to spremembo?

Jeruzalem in Miramar sta dve med seboj različni realnosti. Po kar nekaj letih odsotnosti sem se ponovno vrnila v Italijo, kar je tudi pomembno, da sem se morala znova privajati živeti v Italiji in se prilagajati v novem mestu. Ob prihodu nisem poznala še nikogar in začeti sem morala kar iz nič.

Ko ste prvič zagledali svoje novo delovno mesto, Miramarski grad, kakšne misli so vas obšle?

Ta funkcija mi je predstavljala velik izziv. Že od samega začetka mi je bilo jasno, da ima ta kraj ogromne potencialne, ki bi jih lahko boljše izkoristili. Miramarski grad bi lahko primerjala z zelo težko in problematično dediščino, ki sem jo prevzela. Grajski objekt in park sta dve veliki strukturi, ki za njuno dobro delovanje potrebujeta tudi določeno število uslužbencev.

Kakšen se vam je zdel ob prihodu grajski park?

To je ogromen park, ki se razprostira na 22 hektarjih ozemlja in je bil kar veliko let zelo zanemaren.

Zdaj ste že skoraj leto dni v Trstu. Nekatera vaša dela so že obrodila prve sadove, ki pričajo o vašem profesionalnem pristopu k vodenju Miramarskega gradu in parka. Bi lahko že opravili obračun skoraj enoletnega dela?

V Trst sem prišla na začetku lanskega julija. Nekateri spremembe so že vidne, a ne še tako, kot sem si jih sama želela. Sem sem prišla polna energije in dobrih zamisli za ta kraj. Žal sem se tu morala soočiti tudi s težavami in stiskami v zvezi z osebjem; te

so preprečile oziroma nekoliko omejile moje načrte. Znašla sem se dejansko sama z varnostniki. Oseb, ki bi bile zadolžene v upravi, sploh ni bilo: nisem imela tajništva, arhitektov, tehničnega osebja. Vložila sem veliko dela in truda, žal tudi za zadeve, ki mi dejansko ne pripadajo.

Namesto da bi se ukvarjala s projekti, vezanimi na prihodnost gradu, sem se ukvarjala še s stariimi problemi.

Kateri so bili prvi tehtni problemi, ki so se pojavili?

Pomanjkanje osebja, za katerega sem se takoj obrnila na ministrstvo in na deželo FJK, tako da bo v kratkem ta verzel, vezana na osebje, rešena.

Ko govorimo o Miramaru, je bistveno pojasniti, da gre za dve kompleksni strukturi: to sta Miramarski grad in grajski park.

Prejšnje uprave so ločile upravo gradu od parka, kar je bilo po mojem mnenju zgrešeno. Nova ministrska reforma je ponovno združila Miramarski grad in park v eno upravno enoto. S funkcionalnega in upravnega vidika je tako veliko enostavnejše, saj, ko govorimo o gradu ali parku, so v ta pojem, zajete tudi grajske konjušnice, Castelletto, pomol,

tople grede in vse ostale arhitektonske konstrukcije, ki se nahajajo na tem območju.

Projekt za obnovo grajskega parka se je že začel?

V resnici se masterplan za park ni še začel, ampak smo tik pred koncem načrtovanja. Gre za zelo kompleksen projekt, ki ne zajema le elemente, vezane na botaniko, ampak obsega tudi vse zgradbe, potoke, mlake, jezerca, pešpote, pohišstvo in živali, ki so v parku. Vsekakor smo začasno že uredili osrednje grajske grede, ki krasijo park. Zaupala vam bom še ironičen pripetljaj: spomladi smo nabavili pet tisoč vijolic za park. Najbrž so te rastline snam zelo všeč, ker nam jih je družinica srn vse pojedla. Ni nam preostalo drugega, kot da smo vijolice nadomestili z drugim cvetjem, ki ga srne ne marajo.

Kako vam je prišla na pomoč takratna deželna uprava?

Dežela nam ni dodelila nobenih prispevkov. Ponudila nam je materialno, praktično in pragmatično pomoč, tako da nam je dala na razpolago deželne gozdne straže, ki so nam pomagale pri sečnji dreves v parku.

V maju ste v grajskih konjušnicah odprli novo razstavo, posvečeno cesarju Maksimilijanu mehiškemu in slikarju Manetu, ki nosi naslov Od Miramara do Mehike v Parizu.

Gre za popolnoma nov projekt, ki z novim multimedialnim pristopom povezuje našega Maksimilijana in velikega slikarja iz obdobja realizma in impresionizma Edouarda Maneta. Že pred mojim prihodom je bila načrtovana razstava, ki bi počastila spomin na 150. obletnico ustrelitve mehiškega cesarja Maksimilijana. Jaz pa sem se odločila, da to razstavo spremenimo v nekaj drugačnega, novega. Poslužila sem se znanja in izkušnje na področju novih multimedialnih tehnologij, ki sem jih pridobila med službovanjem. Tako je razstava postala multimedialna pripovedna inštalacija, pri kateri se obiskovalci vživijo in "potopijo" v zgodovinsko dogajanje tistega časa. Razstava ima določeno strukturo in vsi njeni razstavni prostori so dejansko prikazani z multimedialnimi tehnikami. Obiskovalce, ki si nataknejo slušalke,

spremljata glasba in glas pripovedovalca. Na začetku prav Maksimilijan povabi obiskovalce na popotovanje, ki se začne v Miramaru in se nato z njim nadaljuje do Mehike, kjer se je pripetil tragični umor.

Kaj veže cesarja Maksimilijana in slikarja Maneta?

Kot je znano, je Eduard Manet znan portretist iz 19. stoletja. Maneta je novica o ustrelitvi cesarja Maksimilijana globoko prizadela. Umetniška moč ga je vodila, da je začel slikati prizor ustrelitve. Začel je slikati monumentalno sliko, posvečeno pokojnemu Maksimilijanu z namenom, da jo bo razstavil v znamenitem razstavnem središču v Parizu. Žal mu razstavljanje v tem kraju ni nikoli uspelo, ker je bil Manet republikanec, zelo oddaljen od imperialističnih težej Napoleonu III. S tem delom (narisal je tri kopije), posvečenim cesarju Maksimilijanu, je želel dati ostro kritiko Napoleonu III., češ da je namenoma zapustil cesarja Maksimilijana v Mehiki in da je sokriv njegove smrti. Manet je seveda doživel močno cenzuro in njegova dela so bila objavljena le po njegovi smrti.

Na razstavi so tudi nekateri predmeti?

V prvem nadstropju so originalni dokumenti, litografije, knjige, oljne slike in nekateri cesarjevi predmeti, ki so vezani na tragični dogodek izpred 150 let v Mehiki. Razstavljene so tudi Maksimilijanove knjige, s pomočjo katerih se je sam pripravil na potovanje v novo cesarstvo. Zelo so ga zanimali rudniki.

Dne 22. junija ste v grajskem parku odprli nov rastlinjak in cvetličnjak.

Res je. Vse rastline, ki smo jih vanj posadili, prihajajo iz deželnih rastlinjakov. Pomembno je, da v tako obsežnem parku tudi sami gojimo rastline, ki jih bomo nato po potrebi nameščali v cvetne grede. Kot je znano, so bile rože in rastline prava strast Maksimilijana. Zato menim, da je prav, da nadaljujemo to poslanstvo, ki ga je on začel in zelo skrbno načrtoval.

Katere dogodke načrtujete v gradu?

Med poletjem bomo v gradu imeli razne koncerte, jeseni bodo tudi nekatere konference, vezane na razstavo v konjušnicah. Razstava o Maksimilijanu in Manetu bo odprta do 30. decembra 2018.

Zahvaljujemo se vam za gostoljubje in prijazen pogovor. Želimo vam še naprej srečo pri delu.

Marko Manin

SLAVJE SVETEGA CIRILA IN METODA NA VEJNI

bo v nedeljo, 8. julija, ob 17. uri.

Slovesnost bo vodil letošnji novomašnik g. Tomaž Kunaver, z njim bodo somaševali zlatomašnik g. Franc Pohajč in msgr. Renato Podbersič ter drugi duhovniki jubilanti. Pel bo združeni cerkveni pevski zbor pod vodstvom Edija Raceta. Pristrčno vabljeni častilci svetih bratov in člani apostolstva sv. Cirila in Metoda.

Obvestila

Mesečna maša v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek 10. julija (kot vsak drugi torek v mesecu), ob 16.30 v cerkvi v I. Nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo); vabita Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva konferenca.

V državni knjižnici Stelio Crise na oširku Papeža Janeza XXIII. 6 bo v četrtek, 12. julija, ob 17.00 dvojezično srečanje, posvečeno pesnici Ljubki Šorli in njeni poeziji. Srečanje bo v slovenščini in v italijanščini v obliki razmišljanja in pogovora. Vstop prost. Pristrčno vabljeni!

Svet slovenskih organizacij sporoča, da bo v mesecu juliju in avgustu

tržaški urad odprt za javnost od torka do četrta po običajnem urniku.

KCLB v sodelovanju z Galerijo Ars in Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči pripravlja za jesen 2018 spominsko razstavo o tržaški slikarki Eldi Piščanec. Zato se obrača na zasebnike, ki imajo v lasti dela Elde Piščanec, s prošnjo, da bi jih dali na razpolago za obdobje razstave. Informacije na tel. (+39) 0481 531445, pon. - pet. od 8.30 do 12.30 ali po e-pošti info@centerbratuz.org.

Darovi

V spomin na pokojno Bojano Škerk Simič daruje Cerkevni zbor v Križu 155 evrov za Slovensko Vincencijeva konferenco v Trstu.

Brezup

Ne poznam te več, moj svet,
kako si se spremenil.
Povsod samo gorje kraljuje.

Sem morda star preveč
za svet prevare in laži,
ki vse hromi - teži!

Izkoriščanje povsod,
hlastanje za prevlado oblasti,
egoističnih ljudi,
ki reveže v puščavo in v globine morja poganja.

Sesuva svet se blagostanja,
brezskrbnega ravnanja,
račun izstavlja svoj, narava.

Še vedno, vse lepo in prav,
po poti svoji stopa to nespametno človeštvo,
ki bliža se mu čas streznitve
in to, kar vračala mu bo narava.

Prišel bo čas
za novi svet in red človeštva!

In smrt bo legla na zemljo to grešno.
Se prošnja dvigala bo k Tebi,
reši nas Gospod, moj Bog!

Pavel Vidau

Dolina pri Trstu

Spoznavalni obisk osnovne šole Umberto Pacifico

Pred nekaj dnevi so se dijaki četrtega razreda italijanske osnovne šole Umberto Pacifico iz Boljunca mudili na spoznavnem obisku v Dolini pri Trstu. Bili so v gosteh Srednjeevropskega inštituta za zgodovino in kulturo Josip Pangerc. Prva etapa se je začela z ogledom dolinske pražupnijske cerkve sv. Urha škofa, kjer so se dijaki seznanili z umetniškimi stili notranjih, bogato izklesanih in izrezljanih oltarjev in drugih predmetov. Cerkev je sicer znamenita zaradi kiparsko bogato okrašenih

baročnih oltarjev. Dijaki so z velikim zanimanjem spremljali voden ogled in se tako seznanili z bogato in premalo poznano kulturno dediščino v glavnem kraju dolinske občine. Na zunanem cerkvenem dvorišču (do prihoda Napoleona je bilo tu pokopališče) so si dijaki ogledali starinske grobnice, ki so bile nekoč postavljene v cerkvi, in strukturo srednjeveškega obrambnega obzidja, ki je cerkev in središče Doline varovalo pred napadi. Zatem se je vodeni obisk nadaljeval v prostorih Srednjeevropskega

inštituta v Pangerčevi hiši na dolinskem glavnem trgu, kjer so dijaki spoznali zgodovino pomembne rodbine Pangerc. Včasem hišnem muzeju so si dijaki z veliko zavzetostjo ogledovali sobane, v katerih so shranjeni starinski predmeti in rodbinski arhiv, ki priča o prisotnosti in delovanju te rodbine. Lik Josipa Pangerca je nekatere dijake zelo navdušil, tako da ni manjkalo številnih vprašanj radovednih dijakov. Po obisku so šolarji dobili še nove poštne razglednice, ki so izšle ob 145. obletnici dolinske pošte. Obisk se je uresničil na pobudo nekaterih staršev dijakov in učnega osebja osnovne šole Umberto Pacifico.

man

Tradicionalna prireditev v Beneški Sloveniji

Vabljeni v Topolove

Te dni se v Topolovem, ali narečno Topoluove, pričena kulturno eksperimentalno srečanje umetnikov Postaja Topolove, Stazione Topolo'. Prireditev, ki bo trajala od 6. do 15. julija, je letos že 25. po vrsti, postala pa je ne samo pomemben prikaz beneškega kulturnega izražanja in ustvarjanja, temveč umetniško srečanje mednarodnega značaja. Predstave, umetniško eksperimentiranje in nastopi so tesno povezani s samo vasico, njeno zgodovino in naravo, ki jo obdaja. Umetnost nastaja in se razvija v Topolovem in okoli njega,

pomembni pa niso samo nastopajoči in publika, temveč tudi ljudje, ki tu prebivajo. Prav zaradi te prireditve se vračajo v dolino, ki jo je v prejšnjem stoletju izpraznil izseljeniški val. Prireditev je edinstvena, saj poteka na vaških ulicah in v vaških hišah, zaživela pa je v namišljeni postaji v Topolovem, kjer se že leta zbirajo umetniki, ki ustvarjajo na najrazličnejših področjih, od filma, ki igra letos glavno vlogo, do glasbe in literature. Predstave, razen multimedialnih projekcij, potekajo izključno na odprtem, v namišljenem kontekstu, brez togih urnikov in stroge

razporeditve. Program, ki privablja v Topolovo toliko gostov in publike, da postajajo ulice že pretesne, poteka v nedorečenih časovnih odtenkih... zjutraj, ob sončnem zatonu, ob temi, pozneje. Letos bo velik del programa namenjen dokumentarnemu filmu na traku Super8, prvič bo postaja gostila tudi delavnice snemanja. Svoje stvaritve bosta občinstvu predstavila filmska veterana, Tržičan Aljoša Žerjal in Andrej Zdravič, kot predstavnik mladih pa bo prisoten slovenski režiser, ki je bil nagradjen na filmskem

festivalu v Portorožu, Matjaž Ivanišin. Kar se tiče glasbe, bo veliko delavnic namenjenih zvokom v naravnem okolju, nastopili pa bodo številni zbori, glasbeniki in ustvarjalci iz zamejstva, Italije in Slovenije.

Med njimi Spontani zbor iz Rezijske, Giovanni Maier, Filippo Orefice, the Original Klezmer Alef band, slovenski jazz tolkalist in bobnar Zlatko Kavčič, priljubljena skupina Les Tambours de Topolo' in drugi. Med uglednimi gosti

naj omenimo Pifa (Pierfrancesco Diliberto), Miha Mazzinija, senatorko Tatjano Rojc, večer pa bo posvečen tudi Srečku Kosovelu oziroma prevodu njegovih pesmi v italijanščino "Quel Carso Felice", katerega avtor je domačin Michele Obit. Prireditev, ki poteka v organizaciji Združenja Topoluove, pod pokroviteljstvom občine Grmek, dežele FJK in Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, se bo končala v nedeljo, 15. julija, s koncertom za klavir Alessandro Celletti. Podroben program je na voljo na spletni strani www.stazioneditopolo.it.

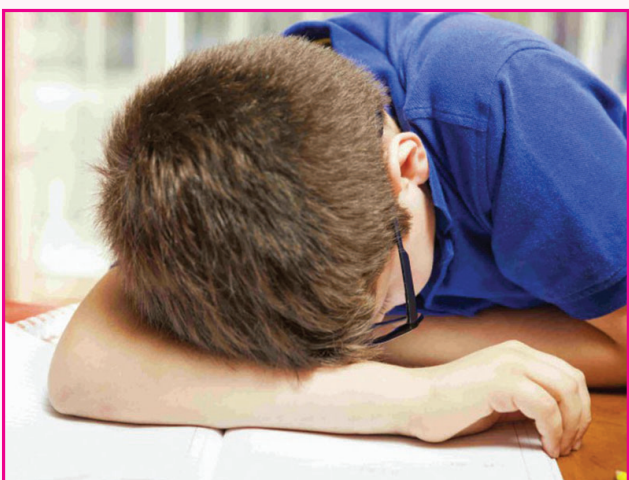
Suzi Pertot

Katja Ferletič

TAKI SMO (44)

Od šolskih klopi na počitnice in nazaj

Konec šolskega leta pomeni za šolarje (in starše) tudi konec stresnega obdobja. Vsi potrebujemo brezskrbne trenutke, prostost in zabavo brez časovnih omejitev. Otroci poletje nestrno pričakujejo, želijo si morja, igranja na pesku, pohajanja s kolesom in druženja s prijatelji. Stevilnih izvenšolskih dejavnosti, ki jih bremenijo med šolskim letom, je do septembra konec in malčki se končno lahko sprostijo, pozabijo na urnike in upočasnijo ritem svojega življenja. Če je res, da je prišel čas za sprostitev, pa otroci (in starši) gotovo ne morejo popolnoma pozabiti na šolske obveznosti: čakajo nas domače naloge! Največkrat smo odrasli tisti, ki brundamo in vzdihujemo ob sami misli, da se bomo morali s svojimi šolarčki kregati in pogajati, da bodo poprijeli za delo. Za otroke je "jutri" vedno primernejši od "danes", saj so danes preveč utrujeni, boli jih

želodček, glava ali pa nimajo časa, ker jih kliče delo na vrtu, ki je gotovo nujnejše od domačih nalog. Pediatri svetujejo, da otroci vsaj 20 dni po koncu pouka povsem pozabijo na obveznosti, saj tako popolnoma spremenijo svoje navade, in to spodbuja vsa čutila v organizmu, hormonsko reaktivnost in imunski sistem. Potem pa, ko je polovica počitnic že za nami, je potrebno, da otroci zvezke in knjige spet vzamejo v roke, da ne bodo vsi člani družine pred začetkom novega šolskega leta popolnoma v paniki. Prav gotovo so domače naloge med počitnicami potrebne, da otroci ponovijo, utrdijo in ne pozabijo pojmov in snovi, ki so se jih naučili med šolskim letom, in da septembra ne stopijo v razred, kot da bi se ravnokar vrnili s potovanja na luno, najbolj pomembno pa je, da otroci nikakor ne pozabijo na branje oz. da postane branje knjig, revij, stripov vezna nit med šolskim in domačim delom, veselje in sprostitiv tako v šolski klopi kot na plaži ali kavču. Vsi že dobro poznamo, kakšno pomembno vlogo ima branje pri umskem in duševnem razvoju človeka, še posebno otroci pa pri tem bogatijo svoj besedni zaklad in se naučijo sami pripovedovati zgodbe in sintetizirati bistvene informacije v novo celoto. Branje olajša učenje jezika in njegovih pravil, obenem spodbuja razvoj domišljije, širi poznavanje sveta, ki omogoča, da otroci sami najdejo rešitev različnih problemov in empatično pridejo v stik z drugimi. Če pa povsem neradi odpirajo knjig, moramo starši dati dober zgled: knjige lahko odložimo kamorkoli po stanovanju, naj jih malčki stalno imajo pred očmi, naj nas vidijo brati, in berimo z njimi (skupno branje je še bolj dragoceno!), pojdemo v knjižnico in knjigarno, gotovo bomo našli kaj primernega in zanimivega!

Kar se pa tiče ostalih nalog, je zadeva še bolj komplicirana. Kot pri vsaki stvari obstajajo nasprotu-

joča si mnenja: nekateri učitelji so prepričani, da domače naloge med počitnicami sploh niso potrebne, ker mora otrok "povsem izklopiti", da se lahko nato vrne v šolo poln energije, drugi pa mislijo, da, če otrok ne "trenira svojih možgančkov" med poletjem, je nevarno, da v treh mesecih pozabi večino konceptov, ki se jih je v šoli naučil. Naloge so vroča tema tudi v pogovorih med starši, ki v "starševskih" whatsapp skupinah debatirajo o njih. Nekateri so kot žandarji, ki z grožnjami strogo silijo svoje otroke k delu, drugi pa krivijo učitelje, da so otrokom naložili preveč dela, in celo spodbujajo svoje otroke, da med počitnicami bojkotirajo domače delo, in jim ob vrnitvi v šolo podpisujejo opravičila. Kot se pogosto zgodi, je resnica verjetno nekje na sredini. Če smo srečni in naš otrok z zanimanjem in veseljem opravlja domače naloge, si ne smemo postavljati drugih vprašanj, če pa je naš šolarček

uporniška duša in sploh noče slišati za pisanje in učenje, preden izgubimo spanec in živce, lahko poskusimo nekaj trikov. Pomembno je, da otrok ne doživi ponovnega odprtja knjig kot nekaj, ki omejuje ali ovira trenutke, ki so dragoceni in prijetni za vso družino. Da se temu izognemo,

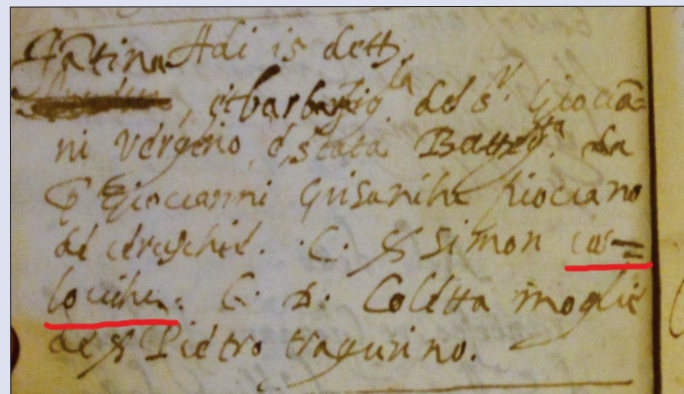
je dobro, da že vnaprej, po možnosti že ob koncu pouka, v sodelovanju z otrokom organiziramo in določimo čas in metode, s katerimi bo naloge izvajal. Pedagogi svetujejo, naj jih otroku ne preveč vsiljujemo, lahko npr. poskusimo skupaj določiti čas, ki je najbolj primeren za pisanje, to še posebno v zadnjih tednih pred začetkom pouka. Izberimo urnik tudi glede na otrokove želje in sposobnost koncentracije, namenjamo nalogam največ eno uro na dan, izberimo miren prostor v hiši in izognimo se motečim oz. "preveč zanimivim" dražljajem. Slediti mu moramo od daleč: če otroku pri delu preveč pomagamo, se bo lahko čutil negotov in ne bo zaupal v svoje sposobnosti. Skušajmo ustvariti čim bolj mirno, prijetno in ustvarjalno okolje in se tako izogniti tveganju, da bi malček naloge asociiral z dolgočasno obveznostjo in si pri tem zagotovimo, da bo vrnitev v šolo potekala na miren in postopen način, saj bi bila brez minimalne priprave še bolj travmatična in bi bil lahko otrok psihično popolnoma nepripravljen.

Večina strokovnjakov meni, da mora otrok tudi med počitnicami imeti omejitve kot vedno - osnovna struktura mora biti še vedno vzpostavljena, podobno kot v šoli. Kot rečeno, pa so počitnice čas za sprostitev: otroci se morajo ukvarjati z dejavnostmi, za katere jim čez leto zmanjkuje časa. Lahko počnejo veliko različnih stvari, od risanja, glasbe, plesa, ročnih spretnosti do druženja s prijatelji v naravi, športnih aktivnosti, in tudi pri tem osvajajo nova znanja in bogatijo svojo dušo.

PRIMORSKI PRIIMKI (75)

KOZLOVIČ

Slovenski istrski priimek je na prvi pogled zelo preprost za razlago, saj se v korenu skriva beseda kozel. A v resnici je to tudi vse, kar vemo o izvoru tega zagonetnega priimka. Kaj pomeni, je namreč uganka. Priimek Kozel je dobil človek zaradi podobnosti s kozlom - spretni plezalec, pretepač, človek s kozjo bradico. Priimek Kozler, ki je izpeljan iz besede kozel, pa je nastal zaradi poklica, povezanega s kozami: dobil ga je trgovec s kozami, kozji pastir ali rejec koz. Za Kozloviča pa celo slavni jezikoslovec Pavle Merku' ni mogel najti razlage. Mu je pa Merku' določil pravičen naglas, ki je na dru-

Prvi Kozlovič v maticah je bil boter Simon. Najdemo ga v Kopru decembra 1590. Krstno knjigo hrani Škofjski arhiv Koper.

gi, in sicer ozki črki o, Kozlóvič. Ljudje namreč ta priimek večinoma izgovarjamo na prvem o, kot Kózlovič. V bližini Marezig v Slovenski Istri pa najdemo vas Kozloviči. Mogoče pa so ta priimek

Kozloviči so tesno povezani s Kozloviči. Teh živi v Sloveniji 10. Prihajajo pa iz hrvaškega dela Istre, iz krajev, kjer je bilo prebivalstvo mešano. Danes se imajo sicer prebivalci Buj in Buzeta, od koder prihajajo Kozloviči, pretežno za Hrvate. Če bi se zgodovina drugače obrnila, pa bi bili tisti kraji lahko danes tudi povsem ali vsaj delno etnično slovenski. To je pač zgodovinska resničnost Istre, ki še danes obremenjuje odnose med državama.

Kozloviči so večinoma Hrvati, nekaj pa je tudi Italijanov. Priimek pove, da so ti italijansko pripadnost bodisi pridobili bodisi prevzeli po ženski liniji. Kozloviči živijo večinoma v Bujah, pa tudi v Buzetu in Umagu. V vasi Čepić pri Buzetu je bila kar tretjina prebivalcev Kozlovičev. Na Hrvaškem danes živi 180 Kozlovičev, število pa rahlo upada. Priimek najdemo tudi v Italiji (45), Srbiji (34), Kanadi (32), ZDA (26) in Avstraliji (20).

Najstarejšo omembo Kozloviča v matičnih knjigah najdemo že leta 1590, ko je bil Simon Kozlovič v Kopru boter Barbari Vergerij. Isto ime najdemo kot botra tudi leta 1594, vendar pri drugi družini.

Med znanimi Kozloviči najdemo filmsko in

a)	Josephus Kozlovic	22. Jul. 1870	18. Novemb.
	Maria n. Tuljak	13. Apr. 1873	1896
	korum proles:		
	Josephus filius	12. Nov. 1897	
	Anna filia	25. Maji 1900	4. Apr. 1901

Družina Kozlovič, ki je konec 19. stoletja živel v Trebešah v župniji Sočerga. Družinsko knjigo hrani Škofjski arhiv Koper.

dobili prebivalci te vasi? Gručasta kamnita vas sredi Šavrinskih gričev danes šteje 53 ljudi, še pred manj kot stoletjem pa je bilo Kozlovičev 125. Najpogostejši priimek Kozlovičev pa je - Kocjančič. Čeprav gre za vas v MESTNI občini Koper, pa je 16 kilometrov vijugaste ceste, po kateri avtomobil prevozi v pol ure, očitno naredilo svoje. Največ Kozlovičev najdemo, kakopak, v Istri. V zaledju, šavrinski Istri, najdemo več gnezd. Zanimivo je tudi, da v Sloveniji skorajda vsi Kozloviči živijo v krajih svojega izvora. 297 jih živi v Sloveniji, od tega kar 273 v Slovenski Istri.

gledališko igralko Lidijo Kozlovič (1938-2009), ki je igrala mamo v dveh priljubljenih mladinskih filmih: Ko zorijo jagode in Sreča na vrhovi. Čeprav gre za znano slovensko igralko, pa gre za v Momjanu pri Pulju rojeno hčer Agostina Kozloviča in Marije Richter.

Med znanimi Kozloviči najdemo posredno tudi znamenitega pravnikar Josipa Agneletta (1884-1960), ki ga je rodila Ana Kozlovič v vasi Trsek pri Marezigah. V novejšem času pa je v politiki dejavna Lilijana Kozlovič, poslanka levčarske SMC v Državnem zboru, nato pa sekretarka vlade Mira Cerarja.

Tino Mamič

V revščini ali na njenem robu še zmeraj živi vsak šesti ali sedmi državljani Slovenije

Še zmeraj poskusi ustvariti koalicijo in vlado

V slovenski državi in politiki se dogaja toliko raznolikih dogodkov, da mnogim ni mogoče zaznati prave vsebine in ciljev. V obtoku so imena znanih nosilcev politike, zdaj dr. Milana Brgleza, soustanovitelja in pozneje podpredsednika Stranke modernega centra, ki so ga s političnim pučem "vrgli" iz stranke, Janeza Janše, ki naj bi po trditvah njegovih nasprotnikov in mnenju dela t. i. navadne javnosti pomenil grožnjo za slovensko demokracijo in tudi razširil strah in negotovost med ljudmi, Mateja Tonina, ki je pripravil novo sestavo državnega zbora, da je ta pričel delovati, pa seveda Marjana Šarca, ki poskuša čim prej sestaviti koalicijo in vlado po svojih načelih in zahtevih, morda tudi na zahtevo navdihovalcev iz tolikokrat omenjenega, vendar nikoli dokazanega političnega ali drugega ozadja. Nova koalicija in vlada, oblikovana iz petih ali šestih strank, ki bi jo vodil Marjan Šarec, predsednik Stranke Marjana Šarca, naj bi torej v prihodnjih štirih letih krojila usodo in upravljala Slovenijo. Stanje je slabo na vseh področjih, v celotnem državnem sistemu, pa naj se politiki še tako sprenevedajo. Na kritične razmere so pred nekaj dnevi ponovno opozorili izvedenci Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj, OECD, ki pa jih slovenska vlada in največja sindikalna centrala tudi tokrat zavračata z navajanjem, "da so priporočila omen-

jene organizacije usmerjena predvsem k razbrenjevanju najbolj bogatih posameznikov in slojev v Sloveniji". Pogovori, ukrepi in rešitve, bi bili zagotovo potrebni in nujni, saj, denimo, kljub gospodarski rasti, v Sloveniji še vedno v revščini ali na nje-

Janez Janša

ni meji živi vsak šesti ali sedmi prebivalec oziroma državljani. Tistih ljudi, ki živijo pod pragom revščine, je po ugotovitvah in izračunih državnega statističnega urada kar 268 tisoč. Pod pragom revščine živi vsak, ki ima mesečne dohodke, nižje od 636 evrov. Zaskrbljenost povzroča tudi sestava tistih, ki živijo na meji tveganja revščine. Med vsemi 268 tisoč osebami, ki živijo z dohodki, nižjimi od praga tveganja revščine, je kar 78 tisoč ali 15,9 odstotka vseh slovenskih upoko-jencev. Med revnimi v kategoriji upoko-jencev je največ, kar 54 tisoč, upokojenih žensk, katerih

mesečni dohodki znašajo manj kot 636 evrov. Revne ljudi pa ugotavljajo tudi med delovno aktivnimi. Mesečni prihodki kar 56 tisoč delovno aktivnih ljudi so namreč nižji od 636 evrov. Takšnih je 32 tisoč redno zaposlenih in 24 tisoč samozaposlenih.

V revščini živi tudi 49 tisoč otrok, kar pomeni 12,8 odstotka vseh otrok v Sloveniji. Za okoli 12 tisoč otrok, katerih svojci ali skrbniki nimajo denarja za nakup učnih pripomočkov za naslednje šolsko leto, sredstva zbira slovenska Karitas. Župan občine Kamnik, Marjan Šarec, zdaj tudi predsednik na parlamentarnih volitvah drugouvrščene Stranke Marjana Šarca, med pogajani s predstavniki drugih petih ali šestih strank, ki naj bi sestavljale zamisljeno novo parlamentarno in vladno koalicijo, torej večino, revščine in njenih razsežnosti v Sloveniji ne omenja. Za stranke, ki si prizadevajo ustvariti novi koaliciji in državnemu zboru in v vladi, je najbolj priljubljena in osrednja tema raje Janez Janša, ki ga po njihovem mnenju državni poglavar Borut Pahor sploh ne bi smel imenovati za mandatarnjo nove vlade. Zdej še nesojeni mandat Marjan Šarec se je raje kot z Janezom Janšo, predsednikom stranke, ki je zmagala na volitvah, sestel s predstavniki stranke Levica, ki resnično ogroža slo-

vensko demokracijo in državo. V njej so nekateri politični skrajneži, stranka pa se zavzema za referendum o izstopu Slovenije iz zveze Nato, nekakšno novo nacionalizacijo nepremičnin, za odprte meje in možen vstop do 200 tisoč emigrantov v Slovenijo in sploh za preoblikovanje Slovenije v nekakšno novo državo tako imenovanega demokratičnega socializma. Takšna država sicer še nikoli in nikjer ni obstajala, v Levici pa za vzor omenjajo Venezuelo.

Janez Janša je v Sloveniji deležen različnih ocen, tudi kritik, vendar je ostal znan osamosvojitelj in skoraj karizmatični politik. Politični analitik in publicist Matevž Sedej je v časniku Slovenski čas, glasilo za družbo in kulturo, ki izhaja kot priloga tednika Družina, zapisal naslednje: "Janez Janša si bo moral položaj zmernega voditelja ustvariti tudi v tujini, predvsem v Evropi. Kljub krivičnosti njegove zaporne kazni v zadevi Patria in raznih podtaknjenih zadev proti njemu je bil njegov sloves tudi pri naklonjeni tuji javnosti nekoliko načet. Čas je, da si Janez Janša ugled povrne. Sebi in Sloveniji bo naredil veliko uslugo, če bo s svojimi ravnaji, z izjavami in dobro premišljenim obiskom v Bruslju jasno pokazal, da vidi Slovenijo v jedru evropske povezave ter v polnosti deli vrednote Evropske ljudske stranke, ki ji pripada, vključno s humanim, da ne rečem krščanskim pogledom na vprašanje migracij. Jasno je, da

predstavnik Slovenije v EU ne more biti Marjan Šarec, ki v krogih povezave nima nobenega političnega zaledja in bi v Bruslju začel povsem znova. V nasprotju z njim bi bil Janez Janša izklučen evropsko usmerjen premier, vendar mora vlagati v prepričljivo evropsko držo. "O osebnosti Janeza Janše v nekem komentarju razmišlja tudi politik in publicist Milan Gregorič. Navaja od drugega misleca sposojeno ugotovitev, "da je Janez Janša mednarodno ugleden politik, da je sposoben mirno in obvladano presteči vsakršne udarce, da je mobilizator pomembnega dela slovenske javnosti, je tudi zbran, malo govori, toda veliko povera, a v glavnem zadene v živo". O razmerah v Sloveniji razmišlja tudi pravni filozof in pisec Andraž Teršek z Univerze na Primorskem v Kopru. Predlaga sprejem

nove slovenske ustave in je zanjo že pripravil besedilo. Potrebna naj bi bila zato, "ker tisti, ki odločajo v javni upravi in tudi na sodiščih, sedanje ustave ne jemljejo resno in spoštljivo. Tako tudi v odnosu na odločitve ustavnega sodišča in ločena mnenja sodnic in sodnikov. Še manj pa do drugih virov pravne teorije in pravne filozofije. Ljudje na odločevalskih mestih ne mislijo, delujejo nemisleče, ne presoajo, ne analizirajo, ne tehtajo, ne delujejo umno, zdravo razumsko, še manj srčno, zato tudi ne odgovorno in vestno. Pač pa golo tehnično, robotsko, bojazljivo, marsikdaj celo sila nesramno, porogljivo in ponižujoče ali pa posmehljivo in surovo neobčutljivo. Ne vsi, a žal premnogi". Zgodovinar in prevajalec Luka Lisjak Gabrijelčič iz Solkana pa se očitno tudi ob ugotovitvah omenjenega pravnega filozofa in pisca iz Kopra v reviji Intervjuji nekako cinično sprašuje, "kdo bo tako nor, da se bo šel za tri pare izpostavljati dnevnu šikaniranju in metanju polen pod noge".

Marijan Drobež

Nove orgle v koprski stolnici

Orgle kot projekt generacije

Mati vseh primorskih cerkva, koprski stolnica, ki slovi kot edina cerkev z renesančnim pročeljem v Sloveniji, je dobila nove orgle. Gre za velik projekt, ki ga je koprski stolni župnik dr. Primož Krečič poimenoval kot "projekt generacije".

Pred nekaj tedni so v Koper prispeli nove orgle. Podarili so jih Švicarji, prejemnika pa so izbrali z mednarodnim razpisom, na katerem je zmagala prav koprski stolnica. A zgodba se s prihodom orgel še zdaleč ni končala. Pravzaprav se je zdaj šele začela.

Koprski stolnica, ki je po volumnu največja cerkev v Sloveniji, ima majhen kor in majhne orgle. Stolni zbor pa se poslužuje malih električnih orgel. Zdej je katedrala dobila nov instrument, ki mu ni para daleč naokoli. Orgle imajo štiri manuale, dva igralnika, 68 registrov in kar 6054 piščali. Za koncertiranje in snemanja orgelske glasbe so jih uporabili največji organiisti današnjega časa. Prihajajo kot donacija sklada Kongresshaus Stiftung iz švicarske koncertne dvorane Tonhalle v Zürichu. Orgle sta leta 1988 izdelala orglarja Kleuker in Steinmeyer po načrtih znanega francoskega skladatelja, organista in pianista Jeana Guilloja, ki je Koper že obiskal in sodeluje pri selitvi tega velikega instrumenta.

A tu nastopijo "podrobnosti". Orgle so veliko prevelike za kor. V Koper so jih pripeljali s kar petimi tovornjaki, "šleperji". Postavili so jih v skladišče, kjer čakajo na novo postavitve. V stolnici pa že pripravljajo vse za postavitve novega kora. Pripravljajo dokumentacijo, naslednje leto pa bodo kor tudi zgradili. Zamislil si ga je arhitekt Boštjan Furlan. Še leto kasneje pa bodo sestavili in postavili orgle. Večletni projekt bo stal okoli pol milijona evrov. Koprski občina je že obljubila petino zneska. Župnik Krečič pa je začel skupaj z odborom za orgle zbirati prostovoljne prispevke. Ljudi vabi, naj z donacijo v višini sto evrov postanejo botri ene piščali. / Tino Mamič

Doživet koncert na Sveti Gori

Thomas Schippers je napolnil baziliko

V nedeljo, 24. junija, smo v baziliki na Sveti Gori doživeli čudovit glasbeni dogodek. Simfonični orkester in zbor, ki se ponaša z imenom znanega ameriškega pianista in vodje orkestru Thomassa Schippersa, je izvedel koncert za mir v spomin na žrtve prve svetovne vojne, ki so pred sto leti prav v naših krajih doživljali tragične usode. Simfonični orkester pod vodstvom profesorja Carlo Grandija, Tržačana, ki živi v Gorici, je zaigral dela Sibeliusa (Valse Triste), Bartoka (Rumanian Folk Dances Sz. 68), M.

de Falla (El Amor Brujo - Danza Ritual del Fuego in Romanca del Pescador), P. Wranii-

skyeja (La Paix, Simfonija op. 31), J. Brahmsa (Hungarian Dance no. 5), H. Parryja (Jerusalem) in na koncu ponovno Sibeliusovo hvalnico zemlji (Hymn to the Earth; Ma-

30 pevcev.

Koncert je organiziral Forum za Goriško v sodelovanju s sorodnimi organizacijama civilne družbe, študijskim centrom "Sen. A. Rizzatti" in Inštitutom za srednjeevropska srečanja, obe sta iz Gorice.

Boris Nemeč

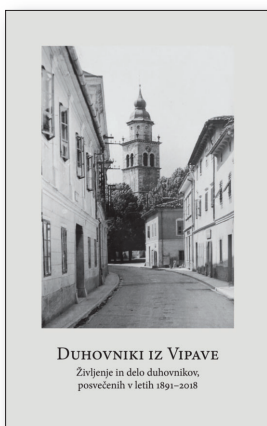
an Virsi op. 95). Orkester je štel 50 glasbenikov, zbor, ki ga je vodila Manuela Marussi, pa

Ob slavlju nove maše v Vipavi

Knjižica o vipavskih duhovnikih

Ob novi maši gospoda Gašperja Naglosta v Vipavi je župnija Vipava izdala tudi priložnostno knjižico z naslovom *Duhovniki iz Vipave s podnaslovom Življenje in delo duhovnikov, posvečenih v letih 1891-2018*. Zakaj in čemu je namenjena vsebina te knjižne izdaje, nam je v predgovoru zapisal vipavski župnik gospod Alojz Furlan: "V Vipavi je v zadnjih 150 letih Bog izbral 12 mož, ki so sledili njegovemu klicu in postali duhov-

niki. Bodimo ponosni in hvaležni za to. Prav je, da gojimo spomin nanje. Iz tega spomina se bo hranila naša povezanost z Bogom. Iz povezanosti pa bo rasla odprtost in pripravljenost za služenje, ki je potrebno, da

DUHOVNIKI IZ VIPAVE
Življenje in delo duhovnikov,
posvečenih v letih 1891-2018

klicani odgovori Bogu in hodi za njim. Naj nas ta brošura spodbudi, da bomo gradili edinost, da bomo še naprej delali za duhovne poklice in bo naše župnijsko občestvo tisto okolje, iz katerega bodo izhajali duhovniki tudi v prihodnjih stoletjih".

V knjižici boste lahko spoznali življenje in delo vipavskih duhovnikov, ki so vsak zase stopali po strmi poti k Najvišjemu v času avstro-ogrske države, se bojevali v prvi svetovni vojni, bili po krivici priključeni fašistični Italiji in v tem času ohranjali naš slovenski jezik, ki je bil takrat zasramovan in pre-

povedan. Nekateri izmed njih so okusili življenje v taborišču Dachau, povojne zapore in mučenje v času nove Jugoslavije. Kljub temu so ostali zvesti svojemu narodu, svojemu duhovnemu poslanstvu in svojim vernikom v hudih preizkušnjah dvajsetega stoletja, ki je prineslo dve svetovni vojni in končno našo težko pričakovano osamosvojitve leta 1991. Svoje duhovno poslanstvo so opravljali po raznih krajih in državah, med našimi ljudmi v zamejstvu, najdemo jih pa tudi kot misijonarje v Afriki. Duhovnik gospod Anton Puščavnik Bukovič nam je v svojem življenjepisu zapustil v pisni obliki pogled na življenje v stari Jugoslaviji, tako v Bosni in Makedoniji, kjer je delal skupaj s takratnim škofom Janezom

Frančiškom Gnidovcem, ki je služboval za kaplana tudi v Vipavi v letih 1897 do 1899. Zanimivo branje o naši duhovni in narodovi preteklosti duhovnikov Slovencev in Vipavcev v zadnjih 150 letih. V novi knjižni izdaji so predstavljeni naslednji vipavski duhovniki, ki so slišali Božji klic: Frančišek Ksaverij Pavlin 1861-1938, Anton Puščavnik Poljšak 1867-1936, Alojzij Pavlin 1868-1930, Franc Krhne 1882-1964, Anton Puščavnik Družbe Jezusove 1886-1964, Ferjančič Edko 1868-1957, Rafko Premrl 1906-1983, Stanko Premrl 1915-1992, Stanko Živic 1920-2007, Aleksander Skapin 1961, Jožef Koren 1971 in naš vipavski novomašnik Gašper Naglost 1993, prvi vipavski duhovnik, rojen v

samosojni Sloveniji; z njim se veselimo in hvalimo Boga, da ga je izbral in določil za svojega pomočnika med nami. Želimo mu veliko Božjega blagoslova. Gradivo sem zbrala in uredila jaz, Magda Rodman, jezikovni pregled je opravila Ingrid Patricia Boben, oblikovanje in prelom Lucijan Bratuš in Benjamin Boben, fotografije so iz družinskih albumov. Vsem, ki so mi kakorkoli pomagali z nasveti, dodatnimi informacijami in slikovnim gradivom, se iskreno zahvaljujem kakor tudi župniji Vipava in našemu župniku Alojzu Furlanu. Knjižico lahko dobite v župnišču v Vipavi in v zakristiji cerkve sv. Štefana v Vipavi.

Magda Rodman

NA BOŽJO POT ŠE MALO NAKROG (15)

Mariza Perat

Baziliko je 12. in 13. maja 2007 obiskal tudi papež Benedikt XVI., ki je prav tako Božji Materi poklonil zlato vrtnico. Tu je bil tudi papež Frančišek ob svetovnem dnevu mladih 24. julija 2013.

V Braziliji je Marijino češčenje med ljudstvom zelo občuteno.

Ta navezanost na Božjo Mater izhaja še iz časov, ko so v Brazilijo iz Evrope prišli misijonarji in tu širili Marijino češčenje ter pobožnost rožnega venca. Marijino svetišče v Aparecidi je zato središče Marijinega češčenja in duhovno sre-

Bazilika v Aparecidi

dišče Brazilije. Lahko bi rekli, da je izraz vernosti brazilskega ljudstva. Sem pride vsako leto 7.000.000 romarjev. Kot taka je ta božja pot v Latinski Ameriki najbolj obiskana, če seveda izvajamo Marijino svetišče v Guadalupe.

Naša Gospa v Aparecidi je zavetnica Brazilije. Njen praznik obhajajo 12. oktobra; obenem je ta dan tudi državni praznik.

Viri: Hierzenberger Gottfried in Nedomansky Otto: *Tutte le apparizioni della Madonna in 2000 anni di storia*. Izdala PIEMME, Casale Monferrato, 2. izdaja 1996; Zaletel Vinko: *Po Afriki in Južni Ameriki - Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu 1971*

/konec

Papež Frančišek v Marijinem svetišču leta 2013

S 6. strani
65-letnica ...

Točila sta domače vino – imela sta vinograde v Števerjanu, več kot 18.000 trt, ki sta jih sama obdelovala. Garala sta! Redila sta do 10 glav živine, kokoši, prašiče ... Vselej sta imela zelo pridne roke in trdno voljo in trmasto vztrajnost, da sta prebrodila težave in marsikaj bridkega. Bili pa so tudi lepi trenutki, npr. rojstva treh vnukov Marka, Davida in Arona, katerim se je v zadnjih letih pridružil še pravnik. Zdjaj bi lahko v miru uživala sadove trdega dela, a sta še zmeraj zelo dejavna in polna življenjske sile. Gospa Marica se najraje šeta, zelo uspešno, med lonci, a tudi na polju (še češnje rada obira!), na vrtu med svojimi

rožami, gospod Tonče pa še sede na traktor in vsak dan postori, kar je treba v kokošnjaku, na polju ... Tudi v svoji delavnici se še mudi in tam ustvarja. Iz lesa je v teh letih naredil prave umetnine, ki med drugim krasijo stanovanja na agriturizmu. Po svoji zamisli je izdelal tudi kakšen stroj, da si je olajšal delo na kmetiji.

Za tako dolgo, plodno življenjsko pot v dvoje sta se šla zahvalit Mariji Svetogorski, ki jo še posebno vneto časti gospa Marica. K njej se je zmeraj zatekala in jo prosila milosti. Marija jo je branila pred najhujšimi. Ob neki trgatvi bi lahko umrla pod traktorjem, ki se je prevrnil, pa se je rešila, ker

je zdrknila v manjši jarek. Tudi s češnje je padla in doživela pretres možganov. Kar tri srčka, ex voto, je nesla v svetogorsko baziliko. Božji Materi se je priporočila tudi pred zahtevno operacijo vnuka Arona. V spomin na ta dan z z njim zmeraj poroma k Svetogorski Materi Božji. Sama sicer bridko ugotavlja, da v današnjem času "ni več ne naroda ne vere", ker se ji zdi, da so ljudje premalo narodnozavedni in Boga so spravili nekam v ozadje.

Zakoncema Marici in Antonu Podveršiču, s katerima je vedno prijetno pokramljati, iskreno čestitamo ob tem izrednem življenjskem mejniku tudi mi vsi pri Novem glasu, saj sta zvesta bralca našega tednika, in jima želimo še veliko zdravih dni v slogi in zadovoljstvu in da bi Božja roka vedno bde la nad njima.

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail zadruga.gm@gmail.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 3. julija 2018, ob 13. uri

Po kitajsko-britanski študiji, objavljeni v reviji Heart

Jajce na dan naj bi odgnalo
zdravnika stran!

Strokovnjaki so desetletja svarili, da uživanje jajc dviguje raven nezdravega holesterola. A kitajsko-britanska študija, ki so jo nedavno objavili v strokovni reviji Heart, trdi, da bi lahko jajce na dan dejansko zmanjšalo tveganje za srčno-žilne bolezni in kap.

Medtem ko so nekateri zunanji strokovnjaki že posvarili, da se na študijo ne gre preveč zanašati, so njeni avtorji zatrdili, da so imeli odrasli Kitajci, ki so vsak dan pojedli jajce, manjše tveganje za srčno-žilne bolezni. Jajca so bogata s holesterolom, kar se je dolgo časa povezovalo z večjim tveganjem za srčno-žilne bolezni. Vsebujejo pa tudi ključne beljakovine in vitamine.

V raziskavi so skoraj devet let preučevali pol milijona zdravih odraslih oseb, starih od 30 do 79 let. Ugotovili so, da je dnevno uživanje jajc povezano z manjšim tveganjem za srčno-žilne bolezni pri posameznikih v primerjavi s tistimi, ki jajc niso jedli. Kot je še izpostavila kitajsko-britanska znanstvena ekipa, je bilo tveganje za hemoragično možgansko kap med uživalci jajc manjše za 26 odstotkov. Dnevno uživanje jajc je bilo povezano tudi z 18 odstotkov manjšim tveganjem za smrt zaradi srčno-žilnih bolezni in 28 odstotkov manjšim tveganjem za smrt zaradi hemoragične možganske kapi.

Trinajst odstotkov sodelujočih v raziskavi je povedalo, da jajca jedo vsak dan, medtem ko jih devet odstotkov jajc ni jedlo nikoli ali zgolj redko. Znanstveniki so ob koncu raziskave zabeležili skoraj 84.000 primerov srčno-žilnih bolezni in 10.000 smrti zaradi srčno-žilnih bolezni, na te podatke pa so nato pogledali z vidika uživanja jajc - glede na to, koliko jajc so sodelujoči zaužili.

Evropi že desetletja dejansko upadajo, razlog za to pa ostaja nejasen, a bi lahko bil povezan s povečevanjem obilja", je dodal.

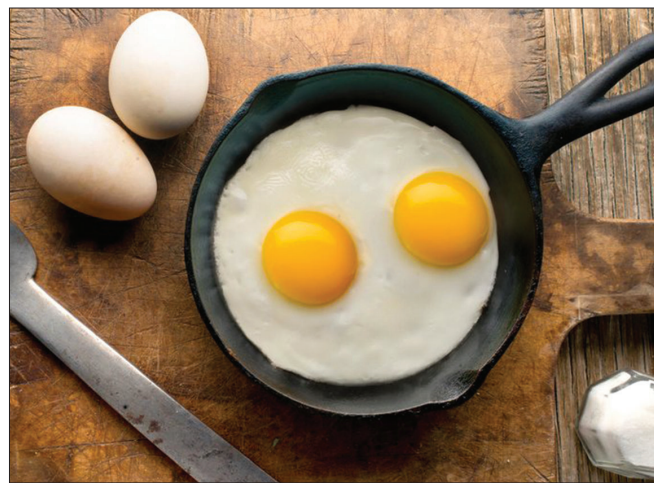
Strokovnjak za kardiologijo Gavin Sandercock z univerze v Essexu pa je ocenil, da bi bilo na podlagi takšne študije nespametno trditi, da so jajca dobra ali slaba, saj je način prehranjevanja nekaj veliko zapletenejšega kot zgolj izpostavljanje enega vira hrane, kot so jajca.

Revija Heart je ob tem objavila tudi študijo, iz katere izhaja, da imajo ljudje, ki na delo hodijo peš oz. se vozijo s kolesom, za 11 odstotkov manjše tveganje za srčno-žilne bolezni in kap kot tisti, ki se vozijo z avtomobilom. Tveganje za smrt zaradi srčno-žilnih

bolezni pa je bilo med prvimi skoraj za tretjino manjše, še izhaja iz študije, ki so jo sedem let izvajali med več kot 350.000 Britanci.

Srčno-žilne bolezni so vodilni vzrok smrti in invalidnosti v svetu. Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije vsako leto zaradi srčno-žilnih bolezni umre okoli 17,7 milijona ljudi, kar je skoraj tretjina vseh smrti na svetu. Osemdeset odstotkov smrti zaradi srčno-žilnih bolezni povzročijo srčni infarkti in možganske kapi.

Tveganje povečujejo kajenje, nezadostna telesna dejavnost ter nezdrava prehrana z visoko vsebnostjo soli ter malo svežega sadja in zelenjave.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (205)

Vročje - hladno

Dojenčkom bi sredi poletja vstop v veleblagovnico odsvetovala. Dojenčka bi lahko primerjali z akvarijsko ribico (ki potrebuje nespremenjeno temperaturo vode), v maminem trebuhu je doživljal stabilno okolje, rasel je v toplem in zdaj, ko je na svetu prvo leto življenja ali bolje prva tri leta, potrebuje konstantno temperaturo, predvsem brez nihanj! Bolj ljube so mi in hvalevredne navade mamic z juga, ki dojenčke po tradiciji povijejo, kot pa tiste, ki dojenčka oblačijo po modi, npr. brez nogavic, oblečene v sintetične materiale, itd. Skratka, glavno pravilo čez poletje je: pazite na mraz in oblecite se!

Osebnostno temperaturnih nihanjih krepim imunski sistem s povišano dozo probiotika za obdobje dveh tednov in grejem svoje telo v kopeli iz njivske preslice ali z grelnimi blazinicami, tistimi zdravilnimi iz pelina, na primer. Položim jih čez noč na predel jeter, drugo noč na

predel vranice, potem na trtico. Na mesto, na katerem vrečka čez noč ustvari kopico grudic, postavim vrečko še naslednjo noč. Kako vemo, ali telo potrebuje, da ga grejemo? Enostavno: potipajte svoje telo, trebuh, predel pod popkom, nad popkom,

trtico. Če je predel hladen, prisluhnite svojemu telesu, grejte ga! Stari Rimljani so vedeli in cenili toploto, toplota je vir življenja, vse raste na toplem, še paradižnik!, zato so ljubili toplo termalno vodo poleti in pozimi.

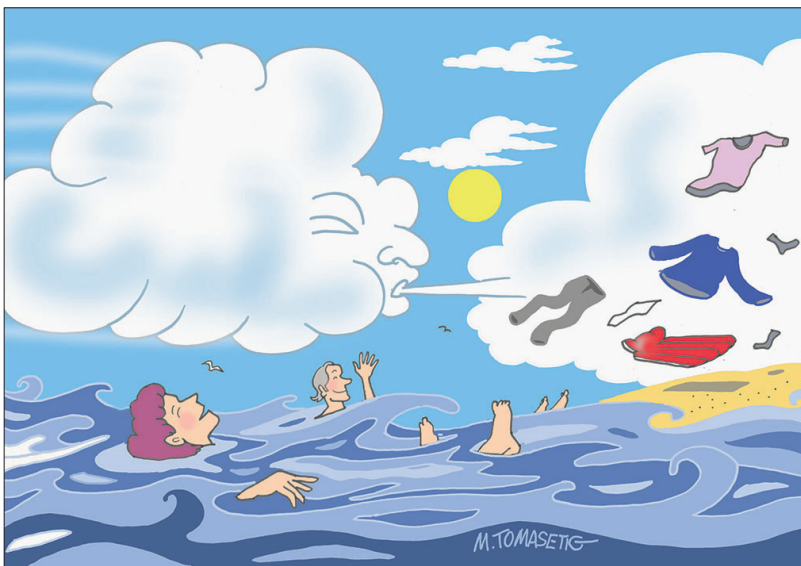
/konec
www.saeka.si

Drobec dobre volje, da je svet lepši

Podarjena toplina

Zadnje dni je kar vroče. Poletje je pač in tisti, ki me poznajo, vedo, da sem tega vesela in da vročino obožujem. Kljub temu da morava z možem veliko časa nameniti vrtu in zalivanju. Letos, čeprav me nihče ni prosil za to, zalivam tudi sosedovo na novo zasajeno živo mejo, ki se še ni dobro ukoreninila in je zato tem bolj občutljiva za sušo. Sicer cev ne seže do sosedovega vrta in zato moram tja nositi težke zalivače, polne vode. A zakaj bi pustila, da mlade rastline usahnejo. Tako sem. Ko zalivam komaj trideset centimetrov visoko grmičevje, pomislim, kako bo sosed zadovoljen, da je živa meja preživela. Onadva z ženo živita namreč v Trevisu, k nam prihajata samo za mesec dni na počitnice, z že odraslimi otroki in številnimi vnuki. Tedaj, avgusta, naša soseska zadiši po življenju, smeh in veselje obarvata poletje. In tudi nama je prijetno, ker nekaj otroškega hrupa vedno in povsod dobro dene. Giuseppe je rojen v srednji Italiji, med gorami, med gozdovi pravzaprav, in ljubi zelenje in drevesa. Ne samo, da jih ljubi, spoštuje jih, neobhodno potrebni so mu, da lahko svobodno zadihaja, kot sam pravi. Letos so ostali lastniki majhnega bloka, v katerem imajo počitniška stanovanja, dali posekati več dreves, predvsem smrek, oreh in cipreso sem rešila jaz z odločnostjo in trmo. Prijatelj, ki me pozna, že vedo, o čem govorim. Giuseppe mi je bil za odločen zastopnik, s katerim sem dala obrezovalcu minuto časa, da izgine z mojega zemljišča in pušči drevesa, ki rastejo na meji z mojim vrtom, pri miru, močno hvaležen. Objela sva se, kot se

lahko objamejo samo ljudje, ki znajo biti vedno iskreni, pristni in velikodušni. Giuseppe ima veliko srce. Odločen je in delaven, čeprav jih ima že krepko čez sedemdeset. In se ne da. Ko sva skupaj gledala prazno dvorišče in šore brez življenja, me je prijel za ramo... Ne skrbi, Suzana, posadil bom živo mejo, ne bova ostala brez zelenja. Drevesa so naša pljuča. On in jaz dobro veva, kako pomembna so drevesa, ko živiš ob cesti. Ljudje pa se jih bojijo. Čeprav nikogar ne poznam, razen kakega nesrečnega gozdarja, ki bi umrl zaradi drevesa. Veliko pa jih poznam, ki so podlegli boleznim, raku na primer... A ljudje se bojijo dreves in jih podirajo, kot bi bila naši največji sovražniki. In tako se je zgodilo, da sva šla z možem za tri dni v gore, ko sva se vrnila, pa je bila ob sosedovi hiši nova živa meja. Komaj posajena. Ker se seveda grmovje še ni ukoreninilo, so bili listi že čez nekaj dni poveseni, nekateri so že začeli rumeneti. Ali naj pokličeva po telefonu, je vprašal mož. Ne bova, sem rekla, kaj bi ga motila, saj sta z ženo itak daleč. In zdaj že dva meseca redno nosim težke zalivače, polne vode, k sosedu in zalivam mlada drevesca, ki zaradi zalivanja ponovno poganjajo in rasejo. Ko se bosta sosed vrnila, vem, da bosta vesela zelenja, ki se je že bujno razraslo in zakriva cesto. Giuseppe in jaz nimava rada cest, nimava rada hrupa. Niti radovednih pogledov. Rada imava zelenje. Rada imava drevesa v vsej njihovi veličini. Ponosne ciprese, radodarne orehe, smreke, ki znajo toliko povedati o gorah, o divjini. In imava rada naravo. Ko bi

grmiči usahnili, bi bilo sosedoma hudo. Nič jima ne bom pravila, kako sem zalivala, pomislim, nima smisla. To bi bilo tako, kot bi zahtevala plačilo, vsaj butiljko vina. Že itak mi jo rada prineseta. Pa ne zalivam za vino. Zalivam, da bosta zadovoljna, da jima bo lepo in bom uživala, ko ju bom videla nasmejana pred hišo. Zalivam, da bosta pozabila na posekana drevesa. In praznino. Pa četudi nikoli ne bosta izvedela, da sem v toplih, prelepih poletnih večerih nosila zalivače k živi meji in medtem poslušala slavčka in sove, ki so skovikale nekje daleč na obronkih Stare Gore. Tam, od koder se vidita Korada in polna luna, ki vzhaja izza njenih grebenov. Velikokrat se trudimo z darili, ki so draga in večkrat celo nekoristna, pozabljam pa, da je čisto enostavno razveseliti človeka. Vsakdanja sreča je v majhnih, bežnih pozornostih, v trenutkih, ko se srečajo oči, ko ukradeš nasmeh, ko dobiš v dar bližino ali objem. Ko se za koga potrujiš, pravzaprav polepšaš dan sebi. Sicer sem vesela, ko dobim kaj dragocenega v dar, najlepše pa mi je, priznam, ko lahko komu pomagam, ko mu lahko podarim

drobec svojega življenja. Morda minuto, morda dve, morda samo besedo. Zadnjič sva bila z možem pri morju. Na plaži v Gradežu. Seveda boste takoj pomislili na drage ležalnike, na gnečo, hrup in vsiljeno glasbeno podlago, na nevzdržno živahno množico, ki se z mivke vali v objem valov in se nato vrača potešena in zadovoljna z osvežitvijo. Ne, midva na robu Gradeža poznavava pas mivke, ki sega ob oseki daleč v morje, ob plimi pa skoraj izgine, valovi in neurja pa mu spreminjajo obliko. In mu praviva otok, ker moraš, zato da prideš do njega, pa naj bo plima ali oseka, prečkati neko zaraščeno plitvino. Zoprno, a se kmalu navadiš, kajti

na otoku je lepo. Tudi sredi julija in avgusta ni tam skoraj nikogar, kopanje je zastoj, čisto na panti pa je voda takoj visoka in še tok je tam, ki se mu lahko prepustiš, da te v naročju razvaja in hladi. Nekak Bol v malem, ali, kot otoku v šali pravimo mi Italijani, ko se spominjamo pesmi Edoarda Bennata: "l'isola che non c'è", otok, ki ne obstaja... Na našem malem otoku, kot povsod v Gradežu, skoraj vsako popoldne piha kot za stano. Največkrat burja, včasih tudi mornik. Še junija je skoraj nemo goče ležati pod senčnikom, ne da bi te kmalu zazebljo, avgusta pa je v največji soparici na otoku prijetno hladno. Zadnjič je bil tak nesrečen dan, da je pihalo kot še nikoli in zaradi močnih valov je bilo plavanje skoraj onemogočeno. Kljub temu sva šla z možem v vodo in v poletnem zanosu pozabila na obleke in napihljivo blazino, ki so ostale na ležalniku. Brez zaščite pred burjo, seveda. Plavalava sva dolgo, uživala v vodi. Poletje je čas, ki me dobesedno obnori. Sonce, morje, sol, svetloba in dnevi, ki se zajedajo globoko v noč. Zato pozabim, da nisem več otrok, in kar ne morem

iz vode. Ko sva se vendar vračala, je veter že popolnoma ponorel. Pihalo je, da sva se komaj izvlekla iz vode na plažo, in ko sem videla leteti otroško žogo, sem se spomnila na svojo napihljivo blazino in na vse ostalo. Ničesar ni več, me je stisnilo pri srcu, ko sem zagledala prazen ležalnik, jezna sama nase, da se nisem prej spomnila na veter, ki odnaša čisto vse. Ko sva prišla do ležalnika, pa sem opazila, da so pod kolesi najinega vozička, lepo zložena vsa naša oblačila in seveda moja nepogrešljiva blazina. Hvala, mi je prišlo naravnost iz srca, a ko sem se ozrla naokoli, sem videla, da je okoli naju samo mivka in da so prvi kopalci pravzaprav zelo daleč. Zaman sem upala, da se bom srečala s pogledom dobrotnika in izmenjala vsaj nasmeh v zahvalo. Nikogar nikjer, tisti, ki so oddaljeni ležali, zaviti v brisačo, pa so bili zagledani v nebo ali obzorje. Ostala mi je samo toplina, ki mi jo je podarila čisto drobna človeška gesta. Toplina, ki bi morala polniti vsak trenutek, vse naše dneve. Toplina človeka. Bližina. In čudovit občutek, da je dovolj drobec dobre volje, da premagamo odtujenost in samoto. Drobec dobre volje, da je svet lepši. Hvala... komurkoli že. Hvala za majhno dejanje, ki je pravzaprav velik dar. Hvala za dan, ki je postal lepši. Hvala, da znamo še biti ljudje. Soljudje, pravzaprav.

Suzi Pertot

S 1. strani

Kam to vodi?

Kolikokrat smo že povedali, da sami nič ne skrivamo, da je javno objavljeno, koliko dobi naša Zadruga Goriška Mohorjeva za izdajanje knjig GMD, za Pastirčka in za naš Novi glas! Nešteto krat! In vendar se najdejo taki, ki so do včeraj sedeli med nami in dajejo zdaj nasvete, češ da gre za javna sredstva, da SSO ne ve, kaj bi, da obe krovni nimata pojma o reševanju težav v zdajšnji družbi, da ne vesta kam, in tako naprej. In se na družbenih omrežjih zbira vedno več ljudi, bere pa to še večje število!, ki razdirajo, ponižujejo, kritizirajo vse, kar imamo. Za zdaj samo nam, zaposlenim in dejavnim v slovenskih ustanovah, podtikajo, da smo "kasta in privilegirani", samo vprašanje časa je, kdaj se bo to začelo s solniki, ki mimogrede povedano, prejemaajo plače tudi iz javnega denarja, ne? In se bo začelo vsepovprek udrihati po kolegih deželnega sedeža

RAI, ne? Kdor od teh, ki so v javnih službah, zmotno misli, da se to žaljenje, da se te laži o krovnih organizacijah, SSO-ju, naših ustanovah, njega ne tičejo, naj počaka še malo, ko bo sam prišel na vrsto... Kot da bi izgnali razsodnost, kot da ne bi vedeli več, kako pomembne so ustanove za vse nas! Tudi Svet slovenskih organizacij je na udaru, tudi mi, ki delujemo znotraj njega, če se omejim samo na nas. Očitajo nam marsikaj, vedno zviška in vedno poslušamo analize stanja, ki da je katastrofalno; ena največjih zmot, ki se danes, ko se družba drobi na vseh koncih in krajih, je, da sta krovni organizaciji nepotrebni, da sta odveč. Gotovo sta naši krovni potrebni reforme, kot je prav vsaka naša ustanova potrebna prenove, saj je to del življenja, a ssevati, podirati, razdirati, uničevati za vsako ceno nekaj, ne da bi sam ponudil boljše

rešitve, je grozljivo, škodljivo, še posebej, če je to narejeno s škodoželjnostjo, s frustracijo tistega, ki sam ni sposoben narediti boljšega. Tisti, ki dela, si umaže roke, to je gotovo, tudi pogreši, a to zato, ker dela. Podpisani sem bil prvi javni človek v našem slovenskem zamejskem prostoru, ki se je ob samem rojstvu družbenih omrežij vpisal nanje, se jih začel posluževati in nenehno govoril o tem, kako pomembna bodo postala. Bil sem deležen posmeha, nikdar mi nihče tudi ni priznal, da nas je čas prehitel. Mislim na tiskane in druge medije, danes morata tudi radio in televizija biti stalno prisotna na socialnih omrežjih na spletu. In bom še enkrat opozoril, da je splet tisti, ki danes informira in formira ljudi, predvsem tiste, ki se vse bolj oddaljujejo od naše slovenske skupnosti v Italiji in drugod po svetu. In mi zato ni vseeno, kaj, kdo in zakaj blati vse nas in seveda še najbolj samega sebe na spletu. To je škodljivo za vse, za vsa slovensko narodno skupnost v Italiji.

Superkolesar!

S kolesom 1200 kilometrov v 67 urah

Tokratni sestavek namenjamo ultra kolesarju Alešu Tulu, ki je v maju popolnil izčrpavajočo Dirko okoli Slovenije. Letos je tekmoval za železne kolesarje, ki se ga je udeležilo le nekaj deset neustrašnih, doživelo 11. izvedbo. Gre za dirko po vseh slovenskih deželah, dolgo več kot 1200 kilometrov. 36-letni Mačkoljan, član moštva Flamme Rouge, ki trenira po računalniškem sistemu Ok3 pod vodstvom mentorja Saška Kalca, je dolžino s 13500 metri višinske razlike prekolesaril v nekaj manj kot 67 urah, vmes je spal morda skupno dve ali tri ure, da ne bi omagal.

napredoval, uveljavljal se je na maratonih, kakršen je dobro znana Franja, nazadnje pa se je usmeril v to vzdržljivostno zvrst na meji človekovih

Aleš Tul

cilj je, tudi s pomočjo usklajene ekipe, ki mu je sledila s kombijem, celo privozil kot finisher (kot prvi zamejski Slovenec in Italijan sploh), se pravi v časovni normi, ki mu je bila predpisana. S tem podvigom je pridobil pravico, da se v naslednjih treh letih lahko udeleži zloglasne Dirke po Ameriki RAAM, ki pa meri norih 4900 kilometrov. Vmesna postaja, je ocenil kolesar, ki je sicer zaposlen kot mesar, bi bila lahko podobna preizkušnja prihodnje leto v Avstriji, ko bi ga čakalo približno 2500 kilometrov. Niso pa dovolj nepopustljivost, trening do onemoglosti in skrb za podrobnosti, odločilna sprememljiva so, hočeš nočeš, tudi finančna sredstva. Za zdaj se veseli medijskega odmeva, ki ga je imela njegova pustolovščina. Aleš trenira v vsakem trenutku prostega

časa, večkrat se poda na cesto s čelno svetilko tudi ponoči, da bi simuliral razmere, ki jih nato sreča na ultra tekmovanjih. Skratka, lepa zgodba o človeku, ki se je – kot amater – v celoti predal športu in dokazal, da je moč uspeti, če se le hoče in v to verjame.

HC

DOS RAS Extreme prireajo od leta 2007 in je dogodek, tesno vezan na figuro pokojnega ekstremnega kolesarja Jureta Robiča. On je bil tudi vzornik vztrajnega Tula, ki se je s kolesarstvom začel ukvarjati dejansko kot odrasel ob prelomu tisočletja. Kot marljiva mravljica je iz leta v leto garal in

zmogljivosti. Pred očetovo smrtjo je obljubil, da bo uspel, odtlej pa se je zaklel, da je to njegov življenjski športni cilj, ki ga je naposled tudi briljantno izpolnil. Še več, Aleš Tul ni le končan preizkušnje s startom in ciljem v Postojni, ki se je dotaknila dejansko vseh koticov in meja Slovenije. V

Mittelfest 2018 se bo poklonil generaciji novega tisočletja

Med 5. in 15. julijem bo v Čedadu potekal mednarodni festival Mittelfest, ki se bo s programom glasbenih, gledaliških in plesnih projektov poklonil milenijcem. Kot je pred dnevi v ljubljanskih Križankah povedal umetniški vodja Haris Pašović, bo Mittelfest prepletel visoko in popularno kulturo, ob koncu bo nastopil Challe Salle. Letošnji Mittelfest bo obsegal 31 umetniških projektov: 18 glasbenih, sedem gledaliških in tri plesne, dva dogodka ter en plesni projekt za otroke. Od tega bodo štiri svetovne premiere, 18 italijanskih premier in 30 regionalnih premier. Čedad bo obiskalo več kot 500 umetnikov in članov ekip iz več kot 20 držav. Med temi bo tudi veliko izjemnih slovenskih umetnikov, kot je dirigentka Živa Ploj Peršuh. Ta je povedala, da je ljubljanski Evropski karierni center za mlade umetnike - Triple Bridge pred veliko nalogo, saj bo Mednarodni orkester Ljubljana s Sarajevsko filharmonijo v Čedadu

odigral koncert Ragazzi del '99 (Generacija '99). Gre za koprodukcijo omenjenega centra, Mittelfesta, Festivala Ljubljana in projekta Music Up Close Network. Koncert, ki bo 11. julija v Čedadu, je posvečen generaciji mladih vojakov v prvi svetovni vojni in stoletnici konca te vojne ter bo združil mlade umetnike iz Sarajeva, Italije, Slovenije, Avstrije, BiH, Srbije, Črne gore, Kosova in drugih držav. Med glasbenimi projekti je tudi nastop znanega klarinetista, člana Orkestra Berlinske filharmonije Andreasa Ottensamerja, ki ga bo spremljal Kelemen Quartet. Francesca Aspromonte bo pripravila koncert z ruskim violinistom Borisom Begelmanom in zasedbo Arsenale Sonoro, poljska režiserka Marta Gornicka pa na festival prihaja z gledališko predstavo Hymn to Love (Himna ljubezni). Klasična glasba se bo prepletla s popularno, kar je novost Mittelfesta. Med plesnimi projekti bo plesna predstava za otroke Huda mravljica v produkciji zavoda En-Knap.

Z 10. strani

Na odkrivanju ...

Ker je bilo do pričetka svete maše še nekaj časa, smo le-tega izkoristili za sprehod skozi vas in ogled kapelic križvega pota, ki se za vasjo vzpenja na grič, kjer je tudi pokopališče. Nad le-tem pa je kot živ pomnik postavljen spomenik žrtvam prve svetovne vojne. Seveda so se oči obiskovalcev od časa do časa zazrle v prelepo pokrajino, predvsem v bližnjo verigo Mužčev in seveda na mogočni visoki Kanin.

Nekaj pred enajsto uro smo se zbrali v cerkvi Marijinega oznanjenja, ki se je v kratkem napolnila z verniki. Sveto mašo je daroval mlad italijanski duhovnik, saj, kot je znano, tudi v teh krajih primanjkuje slovenskih. Na naše presenečenje je obred potekal na skoraj predkoncevski način, saj je bilo slišati veliko latinščine. Slovenščino oziroma domače narečje smo vsekakor lahko slišali pri branju evangelija. Da je prišla na svoj račun, pa so v prvi vrsti poskrbeli naši pevci z zborovodjo, prof. Jankom Banom, in orgelsko spremljavo Vinka Škerlavaja. Izkazal se je tudi Marjan Štrajn, ki je zapel solistični del skladbe *Panis angelicus*. Mi spremljevalci smo bili nadvse ponosni na ubrano petje naših pevcev in pevcev, ki so navdušeno in z zanosom prepevali Bogu in Ma-

riji v čast in vsem nam v veselje. Res so se izkazali in poželi odobravanje številnih udeležencev svete maše. Župnik se jim je ob koncu zahvalil za obisk in sodelovanje.

Po sveti maši nam je kar pod cerkvenim obokom izrekel prisrčno dobrodošlico gospod Sandro Quaglia, neutrudni kulturni delavec in predsednik KD Rozojanski dum. Ta daje s svojo dejavnostjo poseben poudarek jeziku oziroma domačemu narečju in v ta namen sodeluje s priznanimi jezikoslovci in univerzami. Gospod Sandro je poudaril, da je rezijansko narečje slovensko narečje, kar so doslej potrdili in dokazali številni jezikoslovci, ki ga še nadalje preučujejo. Prvi zapis v rezijanščini je molitev *Oče naš* iz 18. stoletja, ki je na ogled prav v cerkvi na Ravanci. Žal pa se domače narečje uporablja skoraj izključno po domovih, saj je bilo v preteklosti in je žal še danes od sosedov nepriznано, nespoštovano in celo prezirano. Našemu gostitelju, s katerim je v letih svojega predsedovanja Svetu slovenskih organizacij uspešno sodeloval, se je za prijazen sprejem zahvalil Drago Štoka. Nato nas je gospod Sandro pospremil na ogled muzeja Parka Julijskih Predalp, kjer nam je ob maketi predstavil domačo dolino z geološkega vi-

dika in nam povedal še marsikatero zanimivost. Sledil je prost ogled muzeja, v katerem so prikazane predvsem značilnosti rastlinskega in živalskega sveta.

Po obvezni skupinski sliki, ki jo je posnel naš zvesti spremljevalec Zvonko Vidau, ter dolžnih zahvalah prijaznemu gospodu Sandru, katerim so sledili topli stiski rok, smo se napotili v hotel Alle Alpi, kjer nas je prijazno osebje

Sredi vasi nas je pričakala prijazna, nasmejana gospa Luigia Negro Šimiljonawa, poleg Sandra Quaglie drugi steber, ki podpira kulturno udejstvovanje v dolini Rezije in se neumorno trudi za njeno prepoznavnost in zasluženost dostojanstvo. Najprej nas je pospremila na ogled Muzeja brusačev, to je tipičnega poklica tukajšnje večine moških prebivalcev, ki so si na tak način še do

organizacije Praznika brusačev, ki poteka vsako leto drugo nedeljo v avgustu. Postavili so tudi spomenik v poklon brusačem ali po domače brúsarjem; ta ponosno stoji na trgu takoj ob vstopu v Solbico. Ponosen na svojega dedka brusača je bil tudi naš mladi vodnik po muzeju, ki se je sicer rodil v Ferrari, a se še vedno čuti povezanega s krajem svojih prednikov. Na zanimiv in nazoren

kumentacije in zgodovinskih fotografij, ki obiskovalcu prikažejo to značilno rezijansko obrt. Sledil je ogled 14. oktobra lani odprtih novih muzejskih prostorov v Plocavi hiši, kjer so marljivi kulturni delavci zbrali veliko značilnih starih predmetov, od pohištva do posodja, kmečkega orodja in raznih drugih pripomočkov tukajšnjih prebivalcev. Na oglasni deski pri vhodnih vratih je napis v rezijanščini in italijanščini vabil krajanje in druge obiskovalce, naj se pridružijo gostujočim pevcem z Opčin. Res jih je bilo sicer skromno število, nekaj pa je bilo priložnostnih obiskovalcev. Na dvorišču pred hišo-muzejem so nas domača dekleta sprejela s kavo in sladkarmi, naši pevci pa so poskrbeli za lepo in ubrano petje, ki je poželo odobravanje ostalih prisotnih. Po ogledu hišnih prostorov, med katerimi tudi sobe pravljic, smo se podali še v domačo cerkev, ki je posvečena svetemu Karlu Boromejskemu. Na tej zadnji postaji našega nadvse zanimivega obiska Rezije so pevci za slovo od prijaznih gostiteljev zapeli še nekaj

bogato pogostilo. Po kosilu se je znova oglasila pesem, tokrat primerna kraju in času. Prav čas nas je tudi preganjal, da smo se morali kar hitro "vkrcati" na avto, ki nas je odpeljal proti našemu drugemu cilju – Solbici/Stolvizza.

pred nekaj desetletji služili vsakdanji kruh. Pravzaprav je v Solbici še danes dejavnih nekaj brusačev, ki so v tem opravilu pravi mojstri. Iz ponosa na ta nenavadni poklic so ustanovili združenje, ki javnosti predstavlja vrsto pobud – od vodenja po muzeju do

način nam je predstavil dejavnost brusačev in njihove pripomočke, od enostavnega lesenega zaboja – krame, ki so jo nosili na ramenih, preko krosme do vozička na dveh kolesih pa do za to dejavnost prirejenega kolesa. Videli smo tudi veliko arhivske do-

pesmi. In že je nastopila ura, ko smo morali sestiti v avto. Zadovoljne in polne lepih vtisov ter navdušene nad toplim sprejemom gostiteljev nas je pred mrakom srečno pripeljal na domače Opčine.

Majda Danev

DOBERDOB SKD Hrast: "Ne jokej ljubica"

Pretrsljiv preplet pesmi in besede s poetičnim nadihom

Kdor se je v sredo, 27. junija 2018, udeležil svojevrsnega večera na "brjaču pr Jelj'nevih", na tipičnem, obzidanem kraškem vrtu v Doberdobi, je lahko globoko podoživel, kar so doživeli in pretrpeli doberdobski domačini in ubogi domači fantje, ki so morali obleči vojaško suknjo in se boriti za "cesarja Avstrije" v prvi zelo kruti svetovni vojni. Ta je zahtevala na milijone žrtev. "Oj Doberdob, slovenskih fantov grob", ječe vzklika ganljiva pesem, ki so jo pevci MePZ Hrast iz Doberdoba po Z. Prelovcu in v priredbi Hilarija Lavrenčiča zelo občuteno zapeli kot zadnjo v drugem sklopu pesmi glasbeno scenskega prikaza, ki so ga prireditelji naslovili "Ne jokej ljubica", po starih znanih ljudskih pesmi. Fantič se poslavlja od dekleta, ko mora k vojakom "za dolgih sedem let". Bog ve, koliko mladih fantov se je s solzami v očeh poslavljalo od zaljubljenih deklet in staršev na Doberdobskem, ko so odhajali k vojakom, pravzaprav šli so naravnost v smrt, saj je bila prva svetovna vojna res "mesarsko klanje". Koliko mož se ni nikoli več vrnilo k svojim domačim v rojstni kraj! Koliko trpljenja so morali prestajati begunci, ko so zapuščali domove, da bi si rešili vsaj življenje! Tisti, ki so srečno prestali vojno viroh in se vrnili domov, so našli samo ruševine. Prav zaradi tega so se

npr. Doberdobski zatekli v Laško, kjer so do obnove svojih domačij prebivali spet v tesnih barakah kot v begunstvu. Mi, ki nam je bilo to prihranjeno, si težko predstavljamo, kakšna žalost se je naselila v njihovih srcih. Da bi na izviren, svojski način obeležili 50-letnico nastanka domačega društva in se hkrati spomnili na 100-letnico konca prve svetovne vojne (1915-1918),

prva povojna leta, ko so ljudje skušali spet zaživeti "normalno" življenje. Obenem je prisotna misel na absurdnost vojne. Pevovodsko paličico je, kot vselej, imel zaslužljivo v rokah Hilarij Lavrenčič, imeniten pevovodja in glasbenik, ki je priredil marsikatero pesem, zapeto v sredinem programu. S pevci zna vedno doseči najboljše. Tako je nastal pomenljiv kulturni večer, ki so ga izoblikovali sode-

bi domačega zbora, so se harmonično pretakala med odlomki v vezani in nevezani besedi, ki sta jih s čustvenimi poudarki izrazito interpretirala ljubiteljska igralca Nikolaj Pintar in Sanja Vogrič, ki je prebrala tudi presunljivo pričevanje domačinke s Poljan, Marije Ferletič - Velentinčeve, o življenju v begunstvu.

Kot so si zamislili organizatorji, je bila povezovalna nit odrskega doganja pod lipo (simbolom slovenstva!) nasprotje med svetlim, v prihodnost uprtim ljubezenskim čustvom, in pripovedjo strašnih vojnih dogodkov. Slovenske ljudske pesmi so uglaslene na oba tona, čeprav marsikatero vedrejšo zatemnjuje otožen pridih. Odrsko dogajanje so ob veselih zvokih harmonike (Miha Lavrenčič) uvedli mladi člani OPZ Veseljaki, ki so pod vodstvom energične pevovodkinje Lucije Lavrenčič učinkovito, mestoma zelo nežno in rahločutno, zapeli tri ljudske, v katerih se ljubezenska čustva prepletajo z zanosom, s katerim so mladi odhajali na nabor, ne vedoč, kaj jih pravzaprav čaka. Veseljaki so srčno, tudi s koreografskimi gibi odpeli *Regiment po cesti gre*, *Fantič sem star šele 18 let* (tu je izstopal mil, lepo zveneč solistični trenutek Giulie Zampar) in *Oj, ta vojaški boben* (ob zvokih bobna se je oglašala kot prava koračnica!). Med petjem te pesmi so Veseljaki odhajali z odra, medtem pa je glas bobna postajal zmeraj bolj preteč. Igralca sta, oblečena v kostume, odražajoče tedanji čas, posamič ali skupaj, prihajala na prizorišče in vsakič z zgodovinskim podatkom časovno umestila dogajanje, ki je v drugem sklopu zadobivalo zelo dramatične obrise. Vojna je postala kruta in grozljiva re-

sničnost, vojaki so na bojiščih padali v smrt kot požeto klasje; kri je tekla. Povsod sama smrt, groza in obup. V tem kontekstu so prevladali občutki nemoči in pevci so z izvajalsko tenkočutnostjo ustvarjali ozračje, polno bridkosti. Žalostno so se tako oglasile beneška *Petelinček je zapieu*, prekmurska *Teče mi vodica*, *Poponica vojaška* (A. M. Slomšek, v priredbi Hilarija Lavrenčiča), primorska *K vojakom* (prir. I. Ota), ki jo je zapel le moški del zbora in se v domiselni scenski učinkovitosti v vojaškem koraku oddaljil s prizorišča. Zbor – pevci so bili oblečeni v doberdobsko narodno nošo – je še zapel *Oblaki so rudeči* in že omenjeno *Oj, Doberdob*, ki je izzvenela (tudi kot žalosten odmev, ki ga je ustvarjala skupinica pevki) še posebno občuteno z vročo mislijo na vse padle vojake na domačih gmajnah. Pri zadnjem sklopu pesmi z začetno italijansko *Signora delle cime* (ganljiv je bil solo Tatjana Devetak) je v ospredje stopilo vračanje preživelih iz begunstva ob koncu vojne l. 1918. Ob porušenih domovih, razritih poljih, jamah, ki so jih povzročile bombe in granate, so se misli ljudi spet otožno vračale nazaj v predvojni čas, ko je bilo vse drugače in je vladal mir, v katerem je lahko brstela ljubezen. A ljudje niso klonili, volja do obnove domov, neomajna navezanost na domačo zemljo in še marsikatero drugo močno čustvo so pripomogli, da je primorski človek spet zaživel. Pesem *Mati* (P. Tomažič, A. Vodopivec) so pevci prepeljali s hvaležnostjo sina do "matere begunke". Vedno očarljiva *Pa se sliši*, ki so jo pevci z liričnim nadihom zapeli razdeljeni v dve skupini, da je bilo slišati kot komaj zaznaven odmev oddaljenih zvonov, *Kje so tiste stezice*, vsebina katere iz melanholičnih tonov preide v trden sklep obnove stara pota, da bo spet vse oživelo, pa še živahna *Planinska* (I. Resman, A. Foerster) in ritmično poudarjena rezijan-

ska v priredbi A. Čopija *Da lipa ma! Ke bej na je?* so ozračje spet prepojile z optimizmom in vero, da bosta požrtvovalnost preživelih in ljubezen premagali vse ovire in se bo življenje spet razcvetelo.

Pred zadnjim sklopom pesmi je kvartet violončelov (Federico Magris, Marcello Cassese, Jurij Lavrenčič, Ilija Soranzio) zaigral G. Goltermanna *Religioso*; skladba je izzvenela kot s solzami prepajena žalostinka. Osvetlitev (Zvonko Humar) s smiselno menjajočimi se barvami – kot bodalo je v srca zarezala rdeča! – so še dodatno poudarjale vzdušje, ki so ga ustvarjale zelo živeto zapete pesmi in prebrani odlomki. Izmed teh naj omenimo vsaj Cankarjevo črtico *Stotnik*, ob kateri poslušalca kar obide zona, in *Molitev* Simona Gregorčiča, ki je preroško predvidel, kakšno zlo bo zadelo naše kraje. Dolgotrajno ploskanje več kot 250 poslušalcev je bilo zgovoren dokaz, da je večer presunil vsakogar izmed njih in jim bo ostal v spominu kot izjemno podoživeti spomin na uboge vojake (tem v spomin so brlele svečke, ki so jih sugestivno na prizorišče prinesli mladi pevci) in begunce – tudi zdaj je teh ogromno! – in opomin, da se tako zlo ne sme več ponoviti.

Publika je v začetku in ob koncu koncerta ob pozdravu doberdobskega županu Fabiu Zavatinu nagovoril predsednik SKD Hrast Cristian Lavrenčič in uvedel obravnavane vsebine. Opozoril je na 50-letnico društva, ki jo bodo proslavili v jeseni, in se zahvalil vsem, ki so tako zavzeto in navdušeno pripravili ta enkratni večer, ki je tudi ovrednotil žlahtne vsebine ljudske pesmi. Posebna zahvala je šla pevovodjema Luciji Lavrenčič Terpin in Hilariju Lavrenčiču, družini Bruzzechesse za gostoljubje, pa še Svetu slovenskih organizacij in Zvezi slovenske katoliške prosvete.

IK

so se pri SKD Hrast odločili za domiselno izpeljan kulturni dogodek, *Večer poezije in glasbe*. Da bi se zamisel uresničila v primeren režijski konceptu, so povabili k sodelovanju režiserja Franka Žerjela, ki je posrečeno izbral umetniška besedila in z njimi ustvaril dovršeno vsebinsko celoto; ta je smiselno zaobjela obdobje neposredno pred prvo svetovno vojno, krvavo vojno in

ljudje s pesmijo in interpretacijo skrbno izbranih besedil poznanih in nepoznanih avtorjev, katerih dela se nanašajo na dogodek iz prve svetovne vojne. Ti so bili časovno jasno opredeljeni ob začetku treh različnih sklopov, ki so povedno uokvirjali zgodovinska dejstva vojnih let (1915-1918). Znanе ljudske pesmi, katerim so ljudje zaupali ljubezenska in domoljubna čustva, v ubrani izved-

bi domačega zbora, so se harmonično pretakala med odlomki v vezani in nevezani besedi, ki sta jih s čustvenimi poudarki izrazito interpretirala ljubiteljska igralca Nikolaj Pintar in Sanja Vogrič, ki je prebrala tudi presunljivo pričevanje domačinke s Poljan, Marije Ferletič - Velentinčeve, o življenju v begunstvu. Kot so si zamislili organizatorji, je bila povezovalna nit odrskega doganja pod lipo (simbolom slovenstva!) nasprotje med svetlim, v prihodnost uprtim ljubezenskim čustvom, in pripovedjo strašnih vojnih dogodkov. Slovenske ljudske pesmi so uglaslene na oba tona, čeprav marsikatero vedrejšo zatemnjuje otožen pridih. Odrsko dogajanje so ob veselih zvokih harmonike (Miha Lavrenčič) uvedli mladi člani OPZ Veseljaki, ki so pod vodstvom energične pevovodkinje Lucije Lavrenčič učinkovito, mestoma zelo nežno in rahločutno, zapeli tri ljudske, v katerih se ljubezenska čustva prepletajo z zanosom, s katerim so mladi odhajali na nabor, ne vedoč, kaj jih pravzaprav čaka. Veseljaki so srčno, tudi s koreografskimi gibi odpeli *Regiment po cesti gre*, *Fantič sem star šele 18 let* (tu je izstopal mil, lepo zveneč solistični trenutek Giulie Zampar) in *Oj, ta vojaški boben* (ob zvokih bobna se je oglašala kot prava koračnica!). Med petjem te pesmi so Veseljaki odhajali z odra, medtem pa je glas bobna postajal zmeraj bolj preteč. Igralca sta, oblečena v kostume, odražajoče tedanji čas, posamič ali skupaj, prihajala na prizorišče in vsakič z zgodovinskim podatkom časovno umestila dogajanje, ki je v drugem sklopu zadobivalo zelo dramatične obrise. Vojna je postala kruta in grozljiva re-